

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΪΣΙΟΥ ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ

ΓΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

Μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἄλλης προγενεσιέρας ουσηματικῆς — οὕτως εἰπεῖν — ἐργασίας ἀφορώσης τὴν ἐπὶ δύο αἰῶνας καὶ πλέον καλλιεργουμένην ἐν Χιονιάδες λαϊκὴν τέχνην τῆς Ἀγιογραφίας, καὶ διαβλέποντες ὅτι πάντα ἐκεῖνα τὰ μαρτυροῦντα περὶ αὐτῆς στοιχεῖα καὶ λοιπὰ ἄλλα τεκμήρια ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πανδαμάτορος χρόνου καὶ τῶν ἄλλων δυσμενῶν δι' αὐτὰ συνθηκῶν τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου θὰ ὑποσιῶσι τὴν φθορὰν καὶ βαθμηδὸν θὰ ἐκλείψωσι καὶ θὰ ἀφανισθῶσιν, καὶ σκοποῦντες ὅπως προλάβωμεν πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν δυναμένην νὰ ρίψῃ ταῦτα εἰς τὴν λήθην, προήλθομεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ καταρτίσωμεν τὴν παρούσων ἐργασίαν, ἵνα δι' αὐτῆς διασώσωμεν — ἱστορικῶς τοῦλάχιστον — πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τέχνην αὐτὴν τῆς Ἀγιογραφίας, καὶ τοὺς Ἀγιογράφους Χιονιάδων.

Πρὸς τοῦτο περιήλθομεν ἀπὸ δεκαετηρίδων διαφόρους Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας, καὶ ἀντεγράψαμεν τὰς εἰς τοὺς Ἀγιογράφους Χιονιάδων ἀναφερομένας ἐπιγραφὰς αἱ ὁποῖαι καὶ ἀπειτέλεσαν τὴν βάσιν τῆς παρούσης ἐργασίας, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριελάβομεν καὶ ἐλάχιστά τινα συμφωνητικὰ καὶ συμβόλαια Ἀγιογραφικῆς ἐργασίας, ὅσα βέβαια μέχρι σήμερον διεσώθησαν.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης, ἡμεῖς, μὴ ἔχοντες εἰδικότητά τινα περὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσεις ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν Χιονιαδιῶν Ἀγιογράφων. Τοῦτο, εἰς ἄλλους ἐναπόκειται. Ὅσα ἐγράψαμεν καὶ γράφομεν σήμερον περὶ αὐτῶν, ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἀγιογραφίας μέρος, καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐν μέρει πλήρωσιν ἐνὸς κενοῦ, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀκόμη τῆς ἐμφανίσεως τῆς τέχνης αὐτῆς εἰς τὸ χωρίον τοῦτο.

Δεδομένου δὲ ὅτι καὶ ἡ τέχνη αὐτὴ τῆς Ἀγιογραφίας ἡ ὁποία ὑπῆρξε καὶ τὸ σέμνωμα τῶν Χιονιάδων τείνει νὰ ἐκλείψῃ διὰ παντός, διὰ τοῦτο καὶ ἐκρίναμεν ἀπαραίτητον τόσον διὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγιογραφίας, ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ τόπου, ὅπως ἡ ἐργασία αὕτη ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, καὶ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς ἐνδοτέρας καὶ ουσηματικῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐργασίας, ἵνα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διασωθῇ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Ἀγιογραφίαν καὶ τοὺς Ἀγιογράφους Χιονιάδων, εἴτε ἀπὸ τῆς Ἱστορικῆς αὐτῶν πλευρᾶς, εἴτε ἀπὸ τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν τοιαύτης.

Αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι ὤθησαν ἡμᾶς εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς πενιχρᾶς καὶ μηδαμινῆς ταύτης ἐργασίας τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον ὁμολογοῦμεν ὅτι σφάλματα καὶ ἐλλείψεις σοβαραὶ τὸ διακρίνουσι. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἀναγνωρίζοντες ἡμεῖς, παρακαλοῦμεν θερμῶς τοὺς κ.κ. ἀναγνώστῃς ὅπως κρίνωσιν ἡμᾶς μὲ ἐπιείκειαν, διὰ πᾶν τὸ παραιτούμενον ἐν αὐτῇ, ἀτελὲς καὶ εὐπρόσβλητον.

Ἐν τέλει δέ, ἀφοῦ προῶτον ἀποκαλυφθῶμεν πρὸ τῆς ἱερᾶς οἰκίας καὶ μνήμης τῶν ἀειμνήσιων ἐκείνων ἐργατῶν καὶ Διδασκάλων τῆς Οἰκιακῆς Ἀγιογραφικῆς Σχολῆς τῶν Χιονιάδων, καὶ ἀναπέμψωμεν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ Ὑ-

πίστω καὶ Παναγάθῳ Θεῷ, ἃς τὸν παρακαλέσωμεν νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀνθρωπί-
νους ἡμῶν ἀδυναμίας ὑφ' ὧν κατεχόμεθα, καὶ ἃς ἐλπίσωμεν ὅπως τὸ περὶ οὗ ὁ
λόγος θέμα σὺν τῷ χρόνῳ ὀλοκληρωθῆ ὑπὸ τῶν πονούντων καὶ ἐνδιαφερομένων
διὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ τόπου. Καὶ ἐν τοιοῦτον, τὸ εὐχόμεθα καὶ τὸ ἀναμένομεν,
ἐφ' ὅσον θὰ εὐρισκώμεθα ἐν τῇ Προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ.

Σημειώσεις

Ἡ ἐργασία αὕτη φίλοι ἀναγνώσται κατηριόσθη τὸ πρῶτον ὀλίγον πρὸ τοῦ
1940, διεσκευάσθη τὸ 1947 ὅπως παρακατιόντες θὰ ἀναφέρωμεν, καὶ τέλος, μὲ
ἐλαφρὰν εἰς ὠρισμένα σημεῖα τροποποιήσιν, ἔλαβε τὴν παροῦσαν μορφήν, μὲ τὴν
ὁποῖαν σήμερον τὴν παρουσιάζομεν.

Χι ο ν ι ά δ ε ς 1 9 5 0
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΣ

Ἱερεὺς

Τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Χιονιάδων εἰς τοὺς παρισσοτέρους Ἱηπειρώταις, καὶ
ἰδίως εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὰς λαϊκὰς τέχνας τῆς Ἱηείρου, δὲν εἶναι ἐντε-
λῶς ἀγνωστον. Τὴν αἰτίαν δὲ καὶ ἀφορμὴν πρὸς τοῦτοι παρέσχε ἡ Ἀγιογραφία ἢ
ὁποῖα καλλιεργεῖται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ συνεχῶς ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους.

Τοῦτο μαρτυροῦσιν ἐπιγραφαὶ εἰς πολλὰ Μοναστήρια, Ἐκκλησίας, καὶ εἰκό-
νας Τέμπλων ἀνά τὴν Ἱηπειρον καὶ ἀλλαχοῦ. Ὡς δὲ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης τὸ χω-
ρίον τοῦτο κατέστη γνωστὸν τοῖς πᾶσι καὶ συνεδέθη ἀρρήκτως μὲ τὴν ἀγιογραφίαν
τῆς Ἱηείρου.

Ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ὅταν κινεῖς σὲ ἐρωτᾷ «ποῦθε εἶσαι;» καὶ τοῦ ἀπαν-
τᾷς «ἀπὸ τῆς Χιονιάδες», ἐπαναλαμβάνεται πάντοτε ἢ σπερεότυπος ἐκείνη φράσις
«Ἄ!! εἶσαι ἀπὸ τὸ χωριὸ πού βγαίνουσι οἱ ζωγράφοι».

Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν ὅτι τὸ χωρίον Χιονιάδες εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁ-
ποῖον ἐγαλούχησε καὶ ἀνέθρεψε εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀναρθητέου τεχνίτου ἀγιο-
γράφου (ζωγράφου καλουμένου) τοὺς ὁποίους καὶ ἐξαπέλυε ἀνά πᾶσαν τὴν Ἱη-
πειρον, Στερεὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Ἀλβανίαν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀπὸ πα-
λαιότατων χρόνων, ὅπου ἐζωγράφιζαν εἰκόνας Τέμπλων καὶ ἰδιωτικῶς, ἔχοντες
πρὸς τοῦτο ὁδηγὸν τὴν καλουμένην «Ἐρμηνείαν τῶν ζωγράφων», εἰς τὴν ὁποῖαν
ἐρμηνεύονται αἱ μέθοδοι τῆς παιρασκευῆς τῶν χρωμάτων, τοῦ βερνικίου, τοῦ γύψου
κ.λ., ὡς καὶ ὁ τρόπος τῆς παιραστίασεως τῆς μορφῆς τῶν ἁγίων, καὶ τῶν διαφόρων
ἄλλων σκηνῶν ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης.

Ἐπίσης ἐζωγράφιζαν καὶ διαφόρους τοιχογραφίας εἰς Μοναστήρια καὶ Ἐκ-
κλησίας, αἱ ὁποῖαι καὶ σήμερον ὅσαι ἐν καλῇ καταστάσει διατηροῦνται, μαρτυροῦν
τὴν ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν μετὰ τῶν ὁποίων εἰργάζοντο, τρίβοντες τὰ συμπαγῆ
καὶ σκληρὰ χρώματα ἐπάνω εἰς μαρμαρινὴν πλάκα «τριβεῦδι», καὶ μεταχειριζόμε-
νοι κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν χρωμάτων αὐτῶν τὸ αὐγὸ καὶ τὸ γάλα τῆς σικκῆς,
πράγμα πολὺ δύσκολον εἰς τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης των. Καὶ ὅμως τὰ διατηρού-
μενα εἰσέτι ἔργα των, θαυμάζονται σήμερον ὑπὸ τῶν εἰδικῶν, τόσον διὰ τὴν λεπτό-
τητα τῆς τέχνης των, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀναλογίαν.

Εἰς τὰς τοιχογραφίας ἰδίως εἰργάζοντο μὲ νεροχρώματα εἰς νεοποισοβατισμέ-
νον τοῖχον μὲ μεγάλην ταχύτητα, καὶ τοῦτο, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπορροφᾷ τὸ νεπὸν
τοῦτο μέρος τοῦ τοίχου τὰ χρώματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως τοιοιτοτρόπως καταστῆ ἡ
ἐργασία αὕτη στερεὰ καὶ ἀνεξίτηλος. Ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει καὶ τὸ μέρος ἐ-
κεῖνο ἐξηραίνετο, ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ διατηρηθῶσι τὰ νεροχρώματα. Διὰ τοῦτο
πρωτίστως ἐκανόνιζαν καὶ ἔχρισον ὠρισμένα πρὸς τοῦτο τεμάχια διὰ ἀμμονονιάμα-

τος μετ' ἀσθέστου, οὕτως ὥστε νὰ προκρίνουν νὰ ζωγραφίσουν αὐτὰ εἰς ὠρισμένην ὥραν. Τὴν ἐφ' ὑγρῷ δὲ μέθοδον τῆς ἐργασίας τὴν ἀπεκρίβουν «στὸ χλωρίο», ἢ «στὸ φρέσκο», ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἄλλην μέθοδον τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο ἐπὶ τῶν σιανίδων, καὶ τὴν ἀπεκρίβουν «τοῦ αὐγοῦ». Σημειωτέον ὅτι ἡ τοιαύτη ἐργασία μὲ νεροχρώματα, μόνον ἐφ' ὑγρῷ εἰς τὰς τοιχογραφίας ἐγένετο, οὐδέποτε δὲ καὶ ἐπὶ σιανίδων. Σήμερον δὲ εἶναι περιττὸν καὶ νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς ἐργασίας τῶν μεταχειρίζονται τὸ λινέλαιον.

Ἡ τακτικὴ ὁμοίως τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο καὶ ἠκολούθουν οἱ παλαιότεροι αὐτοὶ ἀγιογράφοι τῶν Χιονιάδων μὴ ἀναγράφοντες εἰς τὰς ἐργασίας τῶν καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἱστορήσεις τῶν διαφόρων Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν τὸν τύπον τῆς καταγωγῆς, ἢ τοῦλάχιστον τὰ ἐπίθετα αὐτῶν, δὲν διέσωσε μέχρις ἡμῶν χρονολογίαν τινὰ προσηγγίζουσαν τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἤρχισε νὰ καλλιευρῆται ἡ τέχνη αὐτὴ ἐν Χιονιάδων.

Οὐδὲ καὶ ἐπὶ τῶν νῦν σωζομένων νεωτέρων ἐπιγραφῶν δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν.

Θὰ ἀδικήσωμεν κατὰ πολὺ τὴν Ἱστορίαν ἂν ἡμεῖς σήμερον τοιμήσωμεν νὰ ὀρίσωμεν τοιαύτην τινὰ χρονολογίαν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν σήμερον βασικῶν ἐπιγραφῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι πρὸ δύο αἰῶνων καὶ πλέον τὸ χωρίον Χιονιάδες ἐγελοῦχει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ καὶ ἐξέτρεφεν ἀνελλιπῶς ἀριετὸν ἀριθμὸν ἀγιογράφων.

Εἶναι ὁμοίως βέβαιον ὅτι ἡ μακροχρόνιος αὐτὴ σειρὰ τῆς Οἰκιακῆς Ἀγιογραφικῆς Σχολῆς τῶν Χιονιάδων ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας, ὑπερέβησε τὰς ἄλλας Σχολὰς τῶν Μπογάδων τοῦ Καππεσιόβου, τῶν Σαμαριναίων, καὶ τῶν μεμονομένων ἀλλαχοῦ τῆς Ἡπείρου ἀγιογράφων κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν ἀριθμὸν, καὶ προϋποθέτει τὴν προὔπαρξιν αὐτῶν μὲ τὸ αὐστηρὸν πάντοτε σύστημα τῆς μεταδόσεως τῆς τέχνης αὐτῶν ἀπὸ τὸν πατέρα εἰς τὸν υἱόν, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν εἰς τὸν ἕγγονον, καθῶς καὶ εἰς ἄλλους συγγενεῖς αὐτῶν καὶ ξένους.

Τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην Σχολὴν τοιαύτη ἐν Ἡπείρῳ διατήρησε ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἢ διατηρεῖ εἰσέτι τὴν τέχνην ταύτην, ἐκτὸς ἢ τῶν Χιονιάδων.

Εἶναι ἐπίσης ἀποδεδειγμένον καὶ βέβαιον ὅτι πάντες οἱ νεώτεροι ἀγιογράφοι τῶν Χιονιάδων κατὰ κανόνα ἀπαιράβατον, μετέβαινον καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος πρὸς τελειοποίησιν τῆς τέχνης τῶν παρλααμβάνοντες μαζί των καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ συγγενεῖς αὐτῶν διὰ νὰ διδάξωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀγιογραφίαν. Οὗτοι μετὰ πάδον ποικίλου δι' ἕκαστον χρονικοῦ διαστήματος, ἐπανήρχοντο καὶ ἐγκαθίσταντο εἰς τὸ χωρίον, διασχοριπιζόμενοι κατόπιν ἀνά τὴν Ἡπείρον, καὶ τὰς ἄλλας Ἐπαρχίας.

Ἐντεῦθεν καὶ ἠπαριάδοσις τῶν μὲν, ὅτι οἱ πρῶτοι ἀγιογράφοι τῶν Χιονιάδων ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ Μανουὴλ Πανσελήνου, ὁ ὁποῖος ἤρμασε κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα.

Εἰς τὴν περιπτώσειν ὁμοίως αὐτὴν περισσότερον δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν εἰς ἕτεραν παράδοσιν ὅτι ἡ τέχνη αὐτὴ προῆλθεν ἐξ Ἰταλίας. Κτηνοποιοὶ ἐκ Δεντσίκου ἐγκατασταθέντες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν εἰς τὸ χωρίον Χιονιάδες(1)

(1). Ὡς τοιαῦται ἐκ Δεντσίκου οἰκογένειαι φέρονται ἢ τῶν Πασχαλάδων τῶν ὁποίων οἱ ἄρρενες ἀργότερον ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ζωγραφικὴν, οἱ δὲ Λιατσαῖοι οἱ ὁποῖοι εἶναι τῆς αὐτῆς γενεᾶς μετὰ τῶν Πασχαλάδων, εἰς τὴν χρυσοχοίαν ἐπ' ὀλίγον(α).

(α). Ἐκτὸς τῆς παραδόσεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ καλούπια χρυσοχόων εὑρέθησαν εἰς

Εικόνη 1.

κατὰ πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν καὶ ὑπὸ βαρῆος τινὸς χειμῶνος ἀπωλέσαντες ἐν Θεσσαλίᾳ ἔνθα παρεχίμαζον τὰ ποίμνια αὐτῶν, μετέβησαν εἰς Ἰταλίαν, ἐσπούδασαν τὴν τέχνην τῆς ζωγραφικῆς, καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ χωρίον ὅπου μετήρχοντο τὴν

τὰ χατήλια (= τὸ κενὸν μεταξύ τοῦ τοίχου καὶ σκεπῆς) τῆς παλαιᾶς οἰκίας τῶν Λιατσαίων ὡς τοῦτο μοὶ ἐδήλωσεν ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1947 90) τούτης γέρων Νικ. Λιάτσης.

τέχνην τῆς ἀγιογραφίας. Τοιοῦτοτρόπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δέχεται ἡ κοινὴ γνώμη τὴν προέλευσιν τῆς Ἀγιογραφίας τῶν Χιονιάδων.

Ἄν δὲ στηριχθῶμεν εἰς τὴν ἀνωτέρω παραδόσιν ὅτι κτηνοτρόφοι ἐσπούδασαν τὴν ζωγραφικὴν, δέον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι υἱοὶ μᾶλλον πλουσίων καὶ εὐγενῶν κτηνοτρόφων ἀπεισπάλησαν εἰς Ἰταλίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ζωγραφικῆς, καὶ οἱ ὅποιοι ἐπανελθόντες εἰς τὸ χωρίον ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀγιογραφίαν καὶ ἐδίδαξαν τὴν τέχνην των καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ἄλλως, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ ὅτι κτηνοτρόφοι ἢ μᾶλλον ποιμένες ἀδαεῖς καὶ μεσήλικες ζήσαντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου των εἰς τὰ ὄρη, ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκμάθωσι τὴν τέχνην τῆς ζωγραφικῆς.

Ἀναγκασόμεθα τέλος πάντων νὰ ἐγκολποθῶμεν καὶ νὰ ζυγίσωμεν τὰς παραδόσεις ταύτας, καὶ νὰ κλίνωμεν οἱ μὲν πρὸς τὴν μίαν, οἱ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην παράδοσιν, ἀφοῦ ἄλλην παράδοσιν ἢ παλαιότεραν τιὰ ἐπιγραφὴν ἢ χρονολογίαν σχετικῶς περὶ τῆς τέχνης αὐτῆς δὲν ἔχομε δυστυχῶς νὰ παρουσιάσωμεν. Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν ὅτι ἡ τακτικὴ τὴν ὁποίαν μετήρχοντο καὶ ἠκολούθουν οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἀγιογράφοι, δυσχεραίνει τὰς προσιπαθείας μας εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἀκριβοῦς πρὸς τοῦτο χρονολογίας.

Ἡ πρώτη τέλος πάντων παλαιότερα ἐπιγραφὴ καὶ χρονολογία ἐξ ὧν μέχρι σήμερον ἠδυνήθημεν νὰ περισυλλέξωμεν, εἶναι ἡ ἐν τῇ εἰκόνι Ἀγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Κεντρικοῦ Ναοῦ «Κοιμήσεως Θεοτόκου» τοῦ χωρίου Βουρμπιάνης, φέρουσα χρονολογίαν τὸ ἔτος 1747, καὶ τόπον καταγωγῆς τοῦ ἱστορήσαντος ταύτην ἀγιογράφου τὸ χωρίον Χιονιάδες (2).

Ἐν τῷ Ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου τοῦ χωρίου Χιονιάδες, εὐρίσκειται ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ εἰκὼν ἀχρονολόγητος (βλέπε τὴν ὑπ' ἀρ. 1 εἰκόνα) ἡ ὁποία ὡς ἐκ τῆς τεχνοτροπίας τῆς φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργον —πιθανῶς— τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος. Παρομοία τουαύτη σχεδὸν εἰκὼν —δι' ἄλλης φαίνεται χειρὸς— εὐρίσκειτο καὶ ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Ἀγ. Νικολάου τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μετεφέραμεν ἐν τῷ Ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου. Δυστυχῶς καὶ αὕτη, εἰς τὸ μέρος ἐνθα ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν, ἴσως καὶ τὴν χρονολογίαν, εἶναι κατὰ πολὺ ἐφθαρμένη καὶ μόλις αἱ λέξεις «Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ» σώζονται (εἰκὼν ὑπ' ἀριθμ. 2).

Ἐπίσης ἐν τῷ Ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου (παλαιοῦ) τῆς συστοικίας Μποτσιφάρι (νῦν Μοναστηρίου) Μολίστης, εὐρίσκειται ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ καὶ ἄλλη εἰκὼν Ἀγ. Ἀθανασίου τῆς αὐτῆς καὶ ἀπαραλλάκτου τεχνοτροπίας, φέρουσα καὶ τὴν χρονολογίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου Ἰργ' ἦτοι τὸ σωτήριον ἔτος 1595.

Ἐκ τῆς εἰκόνης ταύτης, καὶ ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος αὐτῆς πρὸς τὴν ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ τοῦ χωρίου Χιονιάδων τουαύτης, συμπεραίνομεν ὅτι αἱ εἰκόνες αὗται εἶναι σύγχρονοι, ἦτοι ἔργα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος, καὶ μάλιστα ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς.

Ἄν καὶ αἱ εἰκόνες αὗται δὲν μᾶς παρέχουσιν οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἱστορήσαντος ταύτας ἀγιογράφου, ἐν τούτοις, δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι καὶ ἔργα Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων, διότι ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἡ ἀγιογραφία ἐν Χιονιάδες προῦπήρχε πολὺ πρὸ τοῦ 1700, καὶ ἴσως οἱ πρῶτοι ἀγιογράφοι τῶν Χιονιάδων, νὰ ὑπῆρξαν πράγματι μαθηταὶ τοῦ Πανσελήνου.

Τοῦτο δέ, εἶναι δυνατὸν νὰ πιστευθῇ καὶ ἐκ τῶν κάτωθι ἀναφερομένων, διότι οἱ Χιονιαδίται ἀνέκαθεν ἐταξιιδεύοντο εἰς διάφορα μέρη ὡς τεχνῖται, μετερχόμε-

(2). δέηση τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ μηχάλη ἀποστῶλη—δηὰ χηρὸς Κώστα ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες 1747».

νοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ξυλουργοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου ἦτο κατὰ τὰ παλαιότερα ἔτη συν-
 δεδεμένον καὶ τὸ τοῦ διακοσμητοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρξε μία τοιαύτη συνήθεια εἰς
 τὰ πέριξ χωρία —ιδίως τῆς Ἐπαρχίας Κοιλωνίας— Γιορμενία, Μπαρμαῖσι, Μπο-
 ράβα, Ράχωβα, Πληκάδες κ.λ. ἐπικρατήσασα μέχρι πρὸ τινος, μεταβαίνοισι —δη-
 λαδῆ— οἱ τεχνῖται κάτουκοι αὐτῶν ὅπως εἰργασιθῶσιν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, πι-
 θανὸν καὶ ὠρισμένοι νέοι Χιονιαδίται ταξιδευθέντες ἐκεῖ, ἔχοντες δὲ καὶ ἔμφυτον
 τὴν κλίσιν πρὸς τὴ ζωγραφικὴν τὰ σχέδια καὶ τὰς φωτοσκιάσεις, πιθανὸν —λέγω—
 νὰ παρέμειναν εἰς Ἅγιον Ὅρος, καὶ νὰ ἐπειδιόθησαν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἄ-

Εἰκὼν 2.

γιογραφίας. Οὔτοι ἀργότερον ἐπανεληθόντες εἰς τὸ χωρίον, ἴδρυσαν τὴν Οἰκιακὴν Ἀγιογραφικὴν Σχολήν, τὸ σέμνωμα τοῦτοι τῶν Χιονιάδων. Ἄλλως πως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ ἡ Παράδοσις τῶν μὲν, ὅτι οἱ πρῶτοι ἀγιογράφοι τῶν Χιονιάδων ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ Πανσελήμου. Τὴν παράδοσιν ταύτην μόνον ὁ ἐξ Ἀσημοχωρίου Ἀνέστης Γιαννούλης διετύπωσεν εἰς τὴν ἐν Κονίτῃ ἐκδιδομένην Ἐφημερίδα «Ἀφῶς» κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1930, ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου ἀγιογράφου Θωμᾶ Ἀν. Μαρινᾶ, καὶ οὐδεὶς ἄλλος. Τούτου ὁ πατήρ, ὁ ἀειμνήστos Παῦλος Γιαννούλης ὑπῆρξε μαθητὴς Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων.

Ἡμεῖς γράφοντες ταῦτα, οὐδένα τίτλον ἐπιδιώκομεν. Οὐδὲ καὶ εἰδικότητά τινα περὶ τὴν ἀγιογραφίαν ἔχομεν. Κύριος σκοπὸς τῆς παρουσίας ἐργασίας εἶναι ὅπως, ἀφ' ἐνός μὲν συγκεντρώσωμεν καὶ ἀποταμιεύσωμεν ἐδῶ ὅλας τὰς παραδόσεις καὶ λοιπὰ ἄλλα ἀποδεικτικὰ καὶ στοιχεῖα περὶ τῶν ἀγιογράφων καὶ τῆς τέχνης αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως καταρτίσωμεν πίνακα πάντων τῶν ἐκ Χιονιάδων παλαιότερων ἀγιογράφων τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνευρίσκωμεν εἰς τὰς διαφόρους εἰκόλας καὶ ἀλλαχοῦ, ἐπισυνάψωμεν δὲ ἐν αὐτῷ τὰ ὀνόματα τῶν νεωτέρων, καὶ ἐν τέλει τῶν συγχρόνων μας ἀγιογράφων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς περιορίσθη εἰς ἓνα καὶ μόνον.

Δυστυχῶς, ἡ τέχνη αὕτη τῆς ἀγιογραφίας Χιονιάδων δὲν ἔτυχε τῆς ἀπαιτουμένης ὑποστηρίξεως τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ τύχη. Ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης προῆλθεν σήμερον ἡ ἐλάττωσις αὕτη τῶν ἀγιογράφων, χωρὶς βέβαια νὰ ἔχωμε καὶ τὴν παρήγαρον ἐλπίδα ὅτι αὐριον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν θὰ αὐξηθῇ. Ἀλλὰ τοῦναίπιον σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἐκλείψωσι πάντες, καὶ σὺν αὐτοῖς, θὰ ἐκλείψῃ καὶ ἡ Οἰκιακὴ Ἀγιογραφικὴ Σχολή, τὸ σέμνωμα τοῦτοι τῶν Χιονιάδων.

Προβαίνοντες ὅθεν ἡμεῖς σήμερον εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ Καταλόγου τῶν ἀγιογράφων τούτων ὡς κατωτέρω ἐμφαίνεται, ἐπισυνάπτωμεν καὶ τὰς ἐν διαφόροις Μοναῖς, Ναοῖς, καὶ βιβλίοις ἀπαντωμένας ἐπιγραφὰς καὶ ἐνθυμήσεις, τὰς ὁποίας μέχρι σήμερον ἠδυνήθημεν νὰ περισυλλέξωμεν, καθὼς καὶ τὰς διαφόρους γνώμας ἐπισήμων τε καὶ μὴ, τὰς ὁποίας διετύπωσαν ἐν Περιοδικοῖς Ἐφημερίσι καὶ ἀλλαχοῦ, σχετικῶς μὲ τοὺς ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφους. Ὁ κατάλογος οὗτος σύμφωνα μὲ τὰς κατωτέρω δι' ἓνα ἕκαστον ἐπιγραφὰς, ἔχει ὡς ἑξῆς:

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΪΣΙΟΥ ιερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

1

Κώνστας. Τὸ ἔτος 1747, ἀγνώστου ἐπωνύμου. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας ἀγ. Γεωργίου, ἐν τῷ Ναῷ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Βουρμπιάνης, τὸ δὲ 1755 ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας Σωτήρος ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Εὐαγγελιστρίας τοῦ χωρίου Σταριτσιάνης (νῦν Λαγκάματα) Καστορίας.

2

Κώνστας Θεοδοσί(3). Τὸ ἔτος 1755. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἢ μᾶλλον χωρὶς ἀμφιβολίαν ὁ ἀνωτέρω. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας τοῦ Προδρόμου ἐναποκειμένης ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 4 εἰκόνας). Τὸ κύριον ὄνομα Θεοδοσί δὲν γνωρίζομεν ἂν ἦτο τὸ ὄνομα πατρὸς τοῦ Κώνστα, ἢ ἦτο ἐπίθετον αὐτοῦ. Λέγομεν τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ ὑπῆρχε οἰκογένεια μὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο, καὶ τῆς ὁποίας

Εἰκ. 3

Κώνστα Θεοδοσί
(Ἀγ. Ἀθανάσιος
Χιονιάδων)

γόνος εἶναι σήμερον ὁ ἐν Δελβινακίῳ ἐγκατασπασθεὶς δημοδιδάσκαλος Σωτήριος Θεοδοσίου.

3

Κωνσταντῖνος. Τὸ ἔτος 1760, ἀγνώστου ἐπωνύμου. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ τῆς ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας Ἀγ. Γεωργίου τοῦ ἐν Μολίστῃ παλαιοῦ Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου συνοικίας Μποτσιφάρι (νῦν Μοναστηρίου), ἐν τῷ Ἱ.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ 101ου τεύχους σελ. 773.

3. Τοῦτου ὑπογραφήν εὐρίσκομεν καὶ ἐν ἰδιωτικῷ ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1764.

Εἰκ. 4

Κώνστα Θεοδόσι
("Αγ. Ἀθανάσιος
Χιονιάδων)

Ναῶ Κοιμ. Θεοτόκου τοῦ ἐν Μακεδονία χωρίου Αὐγερινοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1763, ὡς καὶ ἀλλαγῶ.

4

Κωνσταντῖνος Μιχαήλ. Τὸ ἔτος 1764. Ἴσως ὁ ἀνωτέρω. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Εἰσοδίων Θεοτόκου τοῦ ἐν Μακεδονία χωρίου Ντόλος (νῦν Βυθός), ὡς καὶ ἐν κτιτορικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἀχιλλεῖου τοῦ χωρίου Ζουπάνι (νῦν Πεντάλοφος) Μακεδονίας. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 5 καὶ 6 εἰκόνας.

5

Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Μιχαήλ. Τὸ ἔτος 1770. Τούτους εὐρίσκομεν ἐν ἐ-

Εἰκ. 5

Κωνσταντίνου
Μιχαήλ
Τοιχογραφία «Ἡ
Γέννησις τῆς Θεο-
τόκου ("Αγ. Ἀχιλ-
λειος Πενταλόφου)

Είχ. 6

Κωνσταντίνου Μιχαήλ
Τοιχογραφία
τὰ «Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου»
(Ἁγ. Ἀχιλλεῖος Πενταλόφου)

πιγραφῇ ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας τῆς ἐν Βησσάνη Πωγωνίου Ἱ. Μονῆς Ἀβελ.
(Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 7 καὶ 8 εἰκόνας).

6

Κωσταντῆς Χιοναδίτης ἐκ φυλῆς Πασχαλάδες. Τὸ ἔτος 1802. Τὸ ὄνομα

Είχ. 7

Κωνσταντίνου Μιχαήλ Μιχαήλ
(Ἱ. Μονὴ Ἀβελ Βησσάνης Πωγωνίου)
Τοιχογραφία «Ἡ Πλατυτέρα» ἐν τῷ Νάρθηκι.

Είκ. 8

Κωνσταντίνος Μιχαήλ Μιχαήλ
 (Ι. Μονή Ἁβελ Βησσάνης Πωγωνίου)
 Τοιχογραφία τὸ 10ον Ἐωθινὸν ἐν τῷ Ἰ. Βήματι

τούτου, τὸ ἀπαντῶμεν εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ἕξ κίονας τοῦ Ἰ. Ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης τοῦ χωρίου Κισσοῦ τῆς περιφερείας Βόλου. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 9 εἰκόνα τῆς ἐπιγραφῆς).

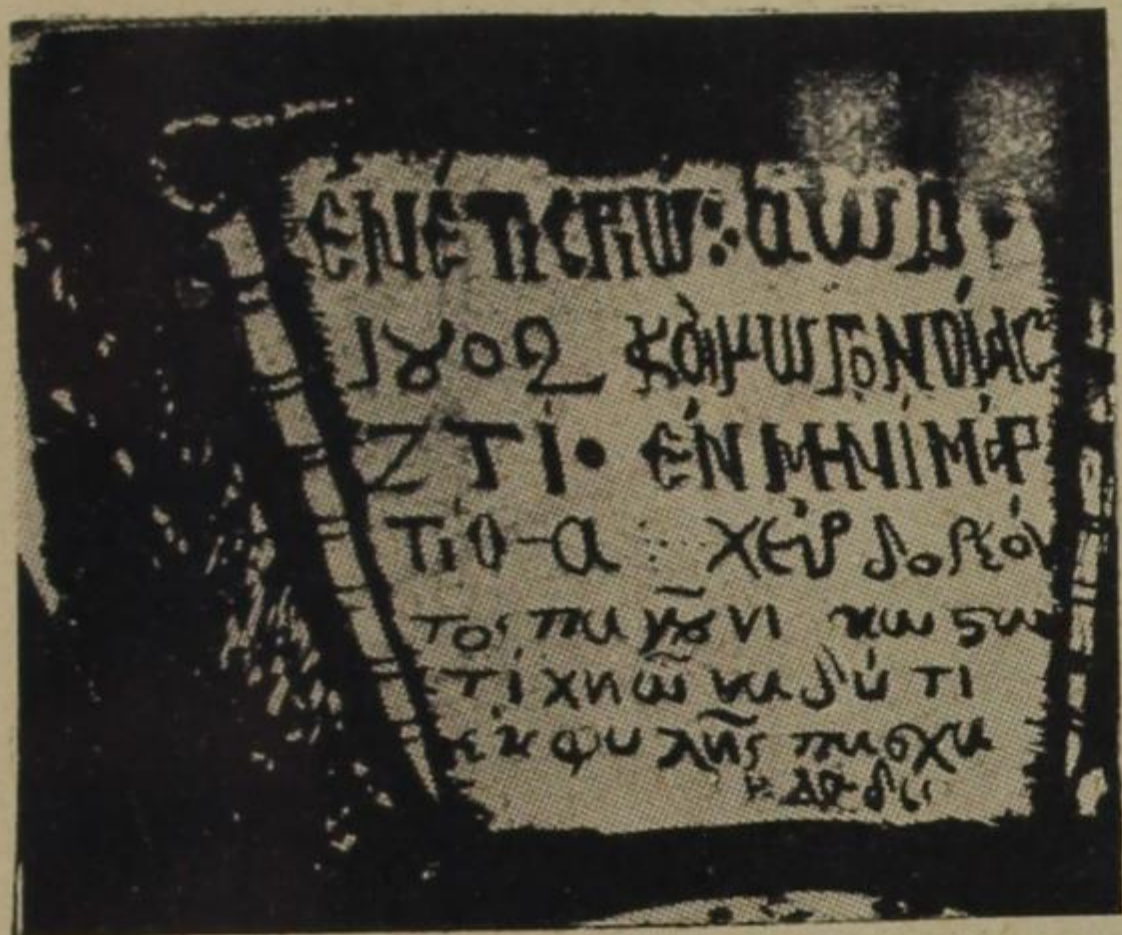
7

Μιχαήλ. Τὸ ἔτος 1802. Τοῦτον εὗρισκομεν ἐν ἐπιγραφῇ εἰς τὴν ἐν Πενταλόφῳ Ἰ. Μονὴν Ἁγίας Τριάδος. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 10 καὶ 11 εἰκόνας).

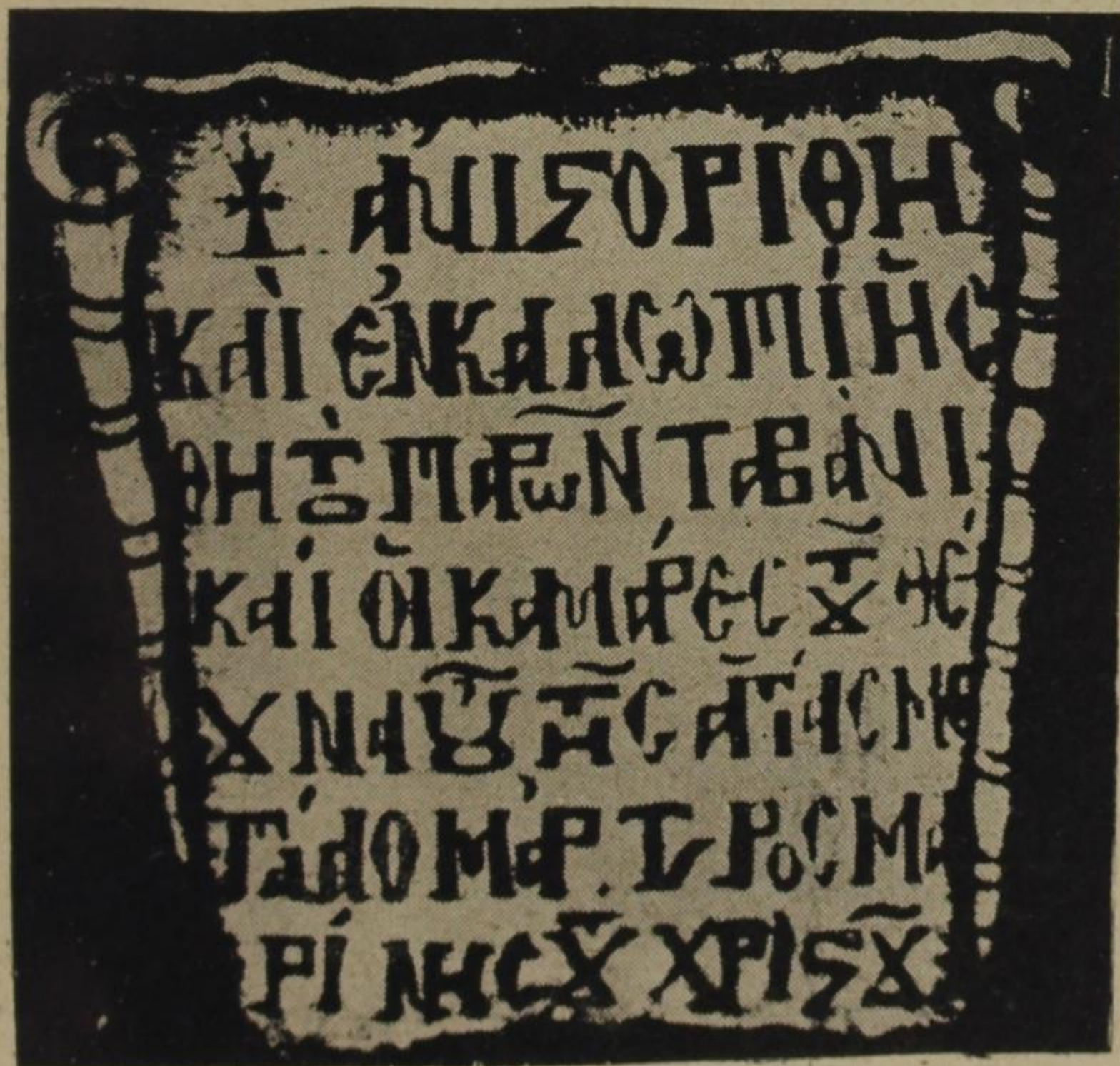
8

Μιχαήλ Ἰωάννου(4). Τὸ ἔτος 1805 ἀγνώστου ἐπωνύμου. Τοῦτον εὗρι-

4. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι πρόκειται περὶ τῶν δύο ἐν τῇ Ἰ. Μονῇ Βησσάνης ἀναφερομένων Μιχαήλ καὶ Μιχαήλ.

Ειζ. 9

Ειζ. 9

Κωνσταντῆς Χιοναδίτης
 Ἐπιγραφή εἰς κιονόκρανον
 (Ἄγ. Μαρίνα Κισσοῦ—Βόλου)

Είχ. 10

Μιχαήλ

Τοιχογραφία «Ἡ Κοίμη. τῆς Θεοτόκου»
(Ἱ. Μονὴ Ἁγ. Τριάδος Πενταλόφου)

Είχ. 11

Μιχαήλ

Τοιχογραφία

«Ἡ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ»
(Ἱ. Μονὴ Ἁγ. Τριάδος
Πενταλόφου)

σκοιμεν ἐν ἐπιγραφῇ εἰς τὸν ἐν Βουρμπιάνῃ Ἱ. Ναὸν Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐντὸς μεγάλης κόγχης.

Μιχαήλ. Γεώργιος καὶ Γεώργιος. Τὸ ἔτος 1812. Ταύτους εὐρίσκαμεν ἐν ἐπιγραφῇ εἰς τὸν ἐν Ἐλεούσῃ τῆς Πρεμετῆς Ἱ. Ναὸν τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἐν

ἐπιγραφῇ ἐν τῇ ἐν Μακεδονίᾳ Ἱ. Μονῇ Κλεισούρας κατὰ τὸ ἔτος 1813. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 12 καὶ 13 εἰκόνας).

10

Γεώργιος (Τζότζος) Ζήκου Πασχαλάδες. Τὸ ἔτος 1824.

γιώργις δάσκαλος μιχάλη Πασχαλάδες. Τὸ ἔτος 1824.

Χωρὶς ἀμφιβολίαν οἱ ἀνωτέρω. Τὸ ἐπίθετον τούτων τὸ λαμβάνομεν οὐχὶ ἀπὸ ἐπιγραφῶν εἰκόνων, ἀλλὰ ἐξ ἰδιωτικῶν τινων ἐγγράφων τῶν ὡς ἀνωτέρω χρονολογιῶν. Καὶ ἐνῶ ὁ δεύτερος εἰς ἓν ἐγγράφον ἐν τῇ ἀρχῇ γράφεται γιώργις δάσκαλος μιχάλη Πασχαλάδες, εἰς τὸ τέλος ὑπογράφεται γιώργις ζωγράφος.

Εἰκ. 12

Μιχαὴλ Γεωργίου καὶ Γεωργίου
Φορητὴ εἰκὼν «Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι»
(Ἱ. Μονὴ Γενν. Θεοτόκου Κλεισούρας Καστορίας)

Οὗτος διακρίνεται καὶ ὡς καλλιγράφος σχετικῶς, καὶ ὡς ἐκ τοῦ προτερήματος τούτου ἴσως νὰ ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς κατάλληλος καὶ διὰ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα.

Οἱ συνώνυμοι οὗτοι Πασχαλάδες ὄντες καὶ σύγχρονοι, ἀναμφισβητήτως ἦσαν ἐξάδελφοι.

Εἰκ. 13

Μιχαὴλ Γεωργίου καὶ Γεωργίου
Τοιχογραφία «Ὁ Παντοκράτωρ»
(Ἱ. Μονὴ Γενν. Θεοτόκου Κλεισοῦρας Καστορίας)

Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ(5) πατὴρ τοῦ διδασκάλου λογίζεται ὁ Πρόγονος τῆς μιᾶς γενεᾶς τῶν ἐπίσης γνωστῶν ἡμῖν ἐκ διαφόρων ἐπιγραφῶν ἀγιογράφων Πα-

5. Πιθανῶς ὁ ἱστορήσας τὴν Ἱ. Μονὴν Τριάδος Πενταλόφου Μακεδονίας.

σχαλάδων ὑπὸ τὸ παρωνυμιον «Τσατσαῖοι», ὁ δὲ Ζῆκος πατὴρ τοῦ Τζότζου (= Γεωργίου), ὁ Πρόγονος τῆς ἐτέρας γενεᾶς Πασχαλάδων ὑπὸ τὸ κύριον ἐπωνυμιον «Πασχαλάδες». Ἀμφότεραι δὲ αἱ γενεαὶ αὗται ἐνεκαλπώθησαν ἀργότερον τὸ ἐπίθετον «Ζωγράφος», ἐκτὸς μόνον τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰωάννου Πασχάλη υἱοῦ τοῦ Τζότζου, διατηρησάντων καὶ διατηρούντων εἰσέτι τοῦτο μέχρι τῆς σημεριον, καὶ τοῦ Νικολάου(6) τοῦ ὁποίου αἱ ἄρρενες ἀπόγονοι ἐξέλιπον.

Σημειωτέον ὅτι, ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων Πασχαλάδων ὑπήρξε καὶ ἄλλος Μιχαήλ, πάππος τοῦ ἀγιογράφου Πολυκάρπου Ζωγράφου, ζήσας 105 ἔτη καὶ ἀποθανὼν κατὰ τὸ ἔτος 1901. Τούτου ὁ πατὴρ ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος. Ἀποδεικνύεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἐπιγραφῶν καὶ ὑπογραφῶν εἰς διαφόρους εἰκόνας καὶ ἔγγραφα, πολὺ δὲ περισσότερον ἐκ τῆς ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων εἰκόνας τοῦ Προδρόμου ἐπιγραφῆς αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἀποδεικνύεται ὅτι οὗτος ἐτύγχανε νεώτερος τοῦ συνωνύμου αὐτοῦ Μιχαήλ Ἰωάννου τοῦ ἱστορήσαντος κατὰ τὸ 1805 τὸν ὡς ἄνω Ναὸν τοῦ Προδρόμου ἐν Βουρμπιάνη, καὶ διὰ τοῦτο —περιπτώσεις τυχούσης— οὐδεμία σύγχυσις δὲν πρόειπαι νὰ γίνεταί εἰς τὸ ἐξῆς περίξ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν.

Ὁ Γεώργιος (= Τζότζος) Ζήκου Πασχαλάδες τὸν ὁποῖον ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸν εὐρίσκωμεν ἱστοροῦντα μετὰ τῶν ἄλλων κατὰ τὸ ἔτος 1812 τὸν ἐν Ἐλεούσῃ τῆς Προμετῆς Ἱ. Ναὸν τῆς Θεοτόκου κατὰ τὸ ἔτος 1812, καὶ τὴν Ἱ. Μονὴν Κλεισοῦρας κατὰ τὸ ἔτος 1813, ἀλλὰ τὸν εὐρίσκωμεν καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1822 ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ζήκου τὸ ἐν Πληκατίῳ παρεκκλήσιον Παναγιοπούλα. Οὗτος εἶχε πέντε τέκνα τὰ ἐξῆς:

Ζῆκος Ζωγράφος

Ἰωάννης Πασχάλης

Νικόλαος Πασχάλης (Οὗτος τὸ 1865 δὲν εὐρίσκετο ἐν τῇ ζωῇ).

Ματθαῖος Γεωργίου

Κωνσταντῖνος Γεωργίου.

Ἐκ τούτων, ὁ Ζῆκος καὶ ὁ Ματθαῖος εἰς μὲν τὰς εἰκόνας ὑπεγράφοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον:

Ζῆκος Γεωργίου καὶ

Ματθαῖος Γεωργίου,

εἰς δὲ τὰ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα μὲ τὸ ἐπίθετον Ζωγράφος. Διὰ τοῦτο οὐδεμία σύγχυσις δὲν πρόειπαι νὰ γίνεταί εἰς τὸ ἐξῆς γύρωθεν τῶν περιπτώσεων τούτων.

(Συνεχίζεται)

6. Εὔρωμεν ἐπιγραφὰς καὶ ὑπογραφὰς οὗτου ἄλλας μὲν μὲ τὸ ἐπίθετον Πασχάλης, καὶ ἄλλας μὲ τὸ ἐπίθετον Ζωγράφος.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ἱερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

11

Ζῆκος Γεωργίου. Τοῦτον ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος 1822 ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ πατρὸς του Γεωργίου τὸ ἐν Πληκατίῳ Παρεκκλήσιον Παναγιοπούλα Ἐπίσης εὐρίσκωμεν τοῦτον ἱστοροῦντα τὸν Παντοκράτορα ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ τοῦ χωρίου Τουρνόβου (νῦν Γοργοποτάμου) κατὰ τὸ ἔτος 1834, τὴν εἰκόνα τῆς Γλυκοφιλούσης εἰς τὸ ἐν Κονίτση κελλίον Χρυσάνθου τοῦ Λαϊνᾶ, ὡς καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας ἐφεξῆς ἐπιγραφάς. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 14 εἰκόνα.

Οὗτος εἶχε τέσσαρας καὶ μόνον θυγατέρας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Χρῦσω ὑπανδρεύθη τὸν Ἀναστάσιον Κων. Ζωγράφον ἐπίσης ἀγιογράφον, καὶ ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τῶν ἀειμνήστων ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινάδων.

12

Ἰωάννης Πασχάλης. Οὗτος ἐλάχιστα ἐγνώριζε τὴν ἀγιογραφίαν. Ἐπηγέλετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ξυλουργικὴν, καὶ ἐβοήθει τοὺς ἀδελφοὺς του εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφεῶρα τὴν ξυλουργικὴν, καὶ τὴν ἐφ' ὑγοῶ εἰς τὰς τοιχογραφίας ἐπιχρῖσιν δι' ἀιμοκονιάματος μετ' ἀσβέστου ἐργασίαν. Τούτου, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν.

13

Νικόλαος Πασχάλης. Τοῦτον εὐρίσκωμεν κατὰ τὸ ἔτος 1838, ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ματθαίου μεγάλην φορητὴν εἰκόνα Ἀγ. Ἀποστόλων ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Ἀγ. Νικολάου Ζίτσης, τὸν ἐν τῷ χωρίῳ Μελισσουργοῖ Ἱ. Ναὸν Ἀ. Νικολάου κατὰ τὸ ἔτος 1846, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Οὗτος εἶχε τρεῖς υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Δημήτριος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν καὶ περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

14

Ματθαῖος Γεωργίου. Τοῦτον ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος 1838, ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ ὡς ἀνωτέρω ἀδελφοῦ του Νικολάου μεγάλην φορητὴν εἰκόνα Ἀγ. Ἀποστόλων ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Ἀγ. Νικολάου Ζίτσης, καὶ τὴν ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Ἀγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων μικρὰν φορητὴν εἰκόνα τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεομήτορος κατὰ τὸ ἔτος 1843 μετὰ τὸ κυρίως εἰς τὸν πληθυντικὸν ἐπίθετο Πασχαλάδες. Ἐπίσης ἀπαντῶμεν τοῦτον καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1846 ἱστοροῦντα μετὰ τῶν ἀδελφῶν

(*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχος σελ. 979

Είχ. 14

Ζήκου Γεωργίου
 Φορητή εικόν
 «Ἡ Γλυκοφιλοῦσα»
 (παρεκκλήσιον Νεο-
 μάρτυρος Γεωργίου
 τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων
 ἐν Κονίτῃ, τὸ καὶ
 κελλίον τοῦ ἀειμνή-
 στου Ἱερομονάχου
 Χρυσάνθου τοῦ
 Λαϊνᾶ)

αὐτοῦ τὸνὼς ἀνωτέρω Ἱ. Ναὸν Ἀγ. Νικολάου Μελισσουρῶν, καθὼς καὶ εἰς ἄλ-
 λας ἐφεξῆς ἐπιγραφάς. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀρ 15 καὶ 16 εἰκόνας). Οὗτος εἶχε
 δύο υἱοὺς τὸν Ἀπόστολον καὶ Σωκράτην περὶ τῶν ὁποίων κατωτέρω θὰ ἀναφέ-
 ρωμεν. Ἐπίσης εἶχε καὶ τέσσαρας θυγατέρας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν Ἀγαθὴ ὑ-
 πῆρξεν ἢ πρὸς πατρὸς μάμμη τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκ Λισκατίου (νῦν Ἀσημοχω-
 ρίου) ἀκτινολόγου ἱατροῦ κ. Βασιλείου Χρήστου, ἡ δὲ Εὐδοκία, μήτηρ τοῦ ἁ-
 γιογράφου Νικολάου Παπακώστα.

Κωνσταντῖνος Γεωργίου. Τοῦτον τὸν ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος 1846 ἱστοροῦντα μετὰ τῶν τεσσάρων ἄλλων ἀδελφῶν αὐτοῦ τὸν ὡς ἄνω 'Ι. Ναὸν 'Αγ. Νικολάου Μελισσουργῶν. Ἐπίσης ἀπαντῶμεν τοῦτον ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ζήκου τὴν τοιχογραφίαν τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ 'Ι. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Κουκούλι Ζαγορίου κατὰ τὸ ἔτος 1853, ἐν ἐπιγραφῇ

Εἰκ. 15

Ματθαίου Γεωργίου

Φορητὴ εἰκὼν «'Αγ. 'Αποστόλων» ('Ι. Ναὸς 'Αγ. Νικολάου "Ανω Κοιτίσης)

ἐπὶ εἰκόνας Προσκυνηταρίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1857, (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 17 εἰκόνα), ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐφεξῆς ἐπιγραφάς. Οὗτος εἶχε δύο υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Μιλτιάδης ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω καὶ ἐν οἰκείῳ τόπῳ θὰ ἀναφέρωμεν.

16

Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων(7). Τοῦ-

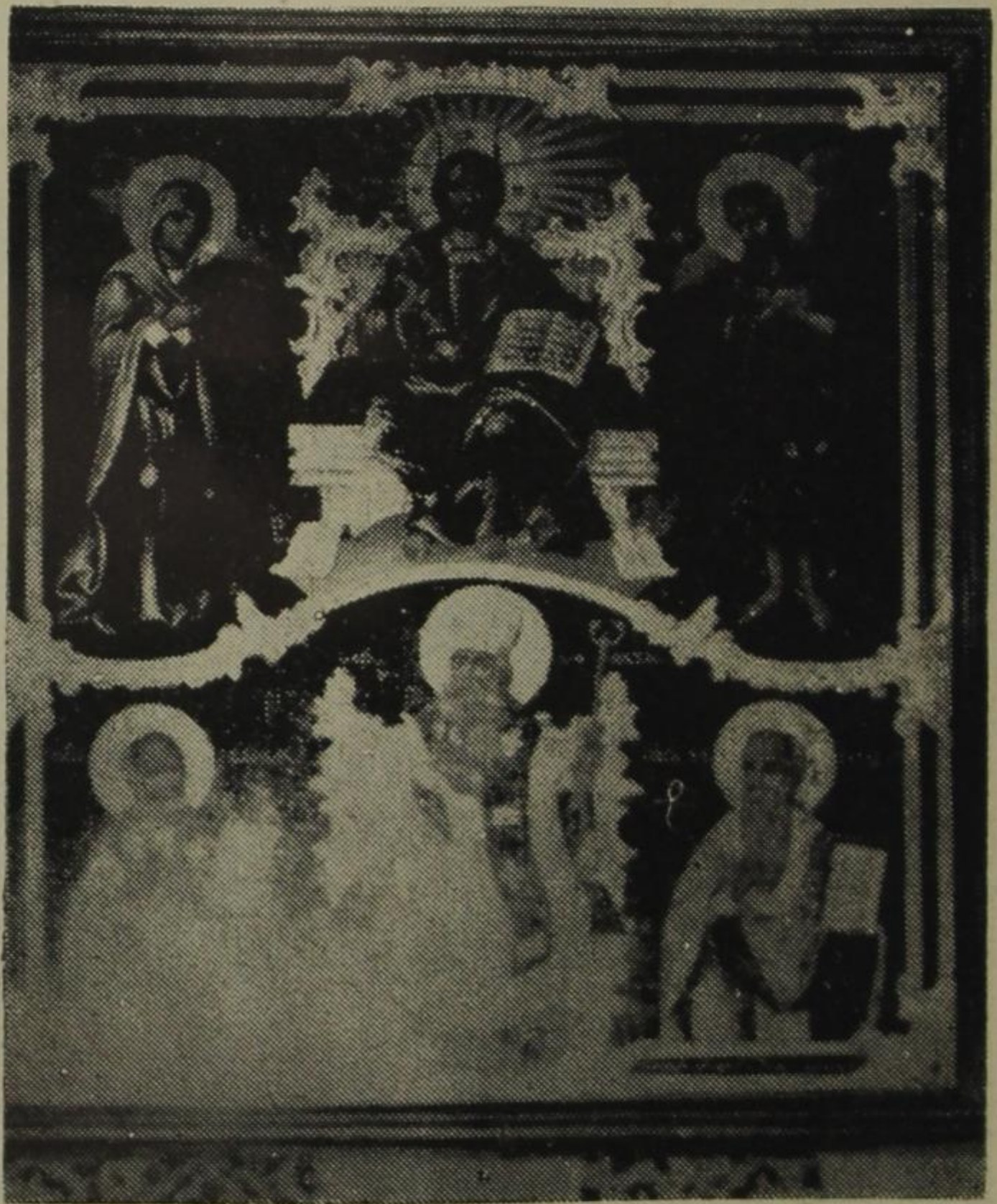

Εἰζ. 16

Ματθαίου Γεωργίου
Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ
τοῦ Παρεκκλησίου
τοῦ Ἀγ. Νεομ. Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἐν Κονίτῃ
(κελλίον Χρυσάνθου Λαϊνᾶ)

7. Οὗτος, παρ' ὅλον ὅτι εἶχε πατέρα Κωνσταντῖνον ὀνόματι, εἶχε καὶ ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον, (=Ντούλαν). Διὰ τὸ τοιοῦτον, ἄς μὴ παραξενευθῆ ὁ ἀναγνώστης διότι

τον εύρισκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1867 ἱστοροῦντα τὴν ἐν τῷ Ναῷ Ἁγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων εἰκόνα τοῦ Προδρόμου, καθὼς καὶ ὠρισμένας τοιχογραφίας ἐν τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ αἱ ὁποῖαι ἀργότερον λόγῳ ὑγρασίας κατεστράφησαν καὶ ἐπεχρίσθησαν ἐκ νέου κατὰ τὸ ἔτος 1928. Ἐπίσης εύρισκομεν τοῦτον ἱστο-

Εἰκ. 17

Κων)τῖνος Γεωργίου
Εἰκὼν ἐν τῷ Προ-
σκυνηταρίῳ τοῦ Ἱ.
Ναοῦ Ἁγ. Ἀθανα-
σίου Χιονιάδων

ροῦντα κατὰ τὸ ἔτος 1874 τὰς τέσσαρας ἐκ τῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ χωρίου Ἄριζα εἰκόνας.

Ἔργα αὐτοῦ εἶναι καὶ παλαιότερα τῆς ὡς ἄνω ἀναφερομένης χρονολογίας τοῦ 1867, ἀλλ' ἡμεῖς δυστυχῶς ἐξ ὧσων ἐπιγραφῶν ἠδυνήθημεν νὰ περισυλλέξωμεν ἐν τῇ ἐρευνῇ μας, δὲν εύρομεν παλαιότεραν αὐτοῦ ἐπιγραφὴν.

Οὗτος εἶναι ὁ ζήσας 105 ἔτη ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρωμεν, πρόπαππος τοῦ διδασκάλου Στεφάνου Ζωγράφου, εἰς τὸ ἄκρον Ἐθνικιστῆς, καὶ σφόδρα ἀγαπῶν τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν ὁποῖαν ἠλπίζε τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ὑποδοῦλης τότε πατρίδος μας. Ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1901.

Ἐἶχε δὲ καὶ οὗτος τρεῖς υἱοὺς τὸν Ἀνασπάσιον, Στέφανον καὶ Παντελῆν (=Παντούλην), ἐπιδοθέντων καὶ τούτων εἰς τὴν ἀγιογραφίαν, ὡς παρακατιῶντες θὰ ἀναφέρωμεν.

τοιαῦται συνωνυμῖαι, καὶ σήμερον ἀπαντῶνται. Τοῦτο βέβαια συμβαίνει ὅταν ἀποθάνῃ ὁ πατήρ πρὶν γεννηθῆ τὸ παιδίον, οὐδέποτε δὲ ζῶντος τοῦ πατρὸς.

17

Ἀναστάσιος Κων. Παπαικώστας(8) Ζωγράφος (κοινῶς Ἀναστάσιος Μα-

Εἰζ. 18

Ἀναστασίου Μιχα-
ήλ Ζωγράφου
Εἰκὼν Ἁγ. Νικο-
λάου ἐν τῷ Τέμπλῳ
τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμ.
Θεοτόκου Ἀσημο-
χωρίου πρώην
Λισκάτσι.

8. Συνώνυμος τούτου ἦτο καὶ ὁ γηραιότερος κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀείμνηστος Ἀνα-
στάσιος Κων. Παπαικώστας Κυρζίδης ὁ ἐπωνυμούμενος Τάτσης Κωσταιντῆς, ὁ καὶ ἐπιτρο-
πεύων κατὰ τὴν ἀνακαινίσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου κατὰ τὸ ἔτος 1866.

ρινᾶς). Οὗτος ἔμφυτον ἔχων τὴν κλίσιν πρὸς τε τὰ σχέδια, τὰ χρώματα, καὶ τὴν διακοσμητικὴν, ἐξεπαιδεύθη περὶ τὴν ἀγιογραφίαν κατὰ τινὰ παράδοσιν (9) ἐν Ζαγορίῳ. Εἶχε δὲ καταστῆ ὀνομαστός καθ' ἅπαν τὸ Ζαγόρι, ὅπου καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του ἔζησεν, ἀνεδείχθη δὲ καὶ ἔξοχος διακοσμητής, χρωματίσας καὶ πολλὰς οἰκίας ἐν Κουκουλίῳ, Τσεπελόβῳ, Σκαμνελίῳ καὶ ἀλλαχοῦ, μεταχειριζόμενος εἰς τὴν ἐργασίαν του τὴν μέθοδον τοῦ «αὐγοῦ».

Τοῦτον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸν εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Θρόνῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀποστόλων τοῦ χωρίου Σκαμνελίου, ἀλλὰ τὸν εὐρίσκομεν καὶ εἰς πρόχειρον συμφωνητικὸν μετὰ συνδρομητῶν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Χαλαλάμπους τοῦ χωρίου Λεσινίτσα Ζαγορίου (νῦν Βουσοχώρι) κατὰ τὸ ἔτος 1856. Ἐπίσης εὐρίσκομεν τοῦτον καὶ εἰς ἕτερον συμφωνητικὸν μετὰ τῶν Ἐφοροεπιτρόπων τοῦ χωρίου Γρεβενητίου κατὰ τὸ ἔτος 1882, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ συμφωνητικά, τὰ ἐπισυνάπτομεν κατωτέρω ἐν τῷ τέλει τῆς παρούσης ὡς ἔχουσι.

Ἐπὶ πλέον διατυπώνομεν ἐδῶ ὅτι οὗτος εἶχε καὶ πρακτικὰς τινὰς ἰατρικὰς γνώσεις, καὶ ἐνήργει ἀποτελεσματικῶτατα εἰς διαφόρους ἀσθενείας.

18

Ἀναστάσιος Μιχ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων. Τοῦτον καὶ ἡμεῖς οἱ γράφοντες ἐγνωρίσαμεν ὡς γέροντα μὲ ἀνάστημα μᾶλλον ὑψηλόν. Εἰργάσθη ἐκ νεότητός του εἰς Ναοὺς διαφόρων χωρίων καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἠπειρον καὶ Λυτικὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Μακεδονίαν καὶ Ἀλβανίαν. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνοσ Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Ἀγ. Παρασκευῆς Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1863. Ἐπίσης εὐρίσκομεν τοῦτον μετὰ τοῦ πατρός του Μιχαὴλ καὶ ἀδελφοῦ του Στεφάνου ἱστοροῦντας τὰς ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου τοῦ χωρίου Ἀριζα Λεσκοβικίου κατὰ τὸ ἔτος 1874. Ἔργα αὐτοῦ εἶναι καὶ αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Παρεκκλησίου Ἀγ. Παρασκευῆς Χιονιάδων εἰκόνες, κατὰ τὸ ἔτος 1873. Ἐνθυμούμεθα δὲ τοῦτον ἀνάπτοντα κάθε ἑσπέραν τὸν φανὸν ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνοσ Ἀγ. Ἀθανασίου ἔξωθεν τῆς Ἐκκλησίας. Συχνάκις δὲ ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς, ὅταν ἐπρόκειτο περὶ ἐθίμων ἐοικτῆσ τινος ὡς ἡ τοῦ Λαζάρου κ.λ. «Μὴ χαλαῖτε παιδιὰ τὰ ἔθιμα τοῦ χωριοῦ». (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 18 εἰκόνα).

19

Δημήτριος Πασχάλης. Υἱὸς οὗτος τοῦ Νικολάου καὶ ἑγγονος τοῦ Τζόρτζου (= Γεωργίου) Πασχαλάδες. Τοῦτον εὐρίσκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1877 ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ Χριστοδοῦλου Μαρινᾶ τὴν τοιχογραφίαν τοῦ Παρεκκλησίου Ἀγ. Νικολάου τοῦ

9. Ὁ ἡλικίας κατὰ τὸ ἔτος 1947 90 ἐτῶν Νικ. Δ. Λιάτσης μοὶ εἶπεν τὰ ἐξῆς περὶ αὐτοῦ. «Ὁ Ἀναστάσιος Μαρινᾶς ἔμαθε τὴν τέχνην στὸ Ζαγόρι, στὰ Σουδενά, καὶ ἦταν καὶ τέλειος μπογιατζῆς. Ἐχρωμάτισε στὸ Τσεπέλοβο τὸ σπήτι τοῦ Κοντοφῶτη κ' ἔκαμε ἕξ μῆνες μόνον σὲ ἓνα δωμάτιο. Τὶ νὰ ἰδῆς τὶ ὠραῖσπράγματα ἔφτιασε! Εἶναι σάν σημερινὰ χρωματισμένα. Δούλεψε ὄλο τοῦ αὐγοῦ».

χωρίου Σταρίτσιανης (νῦν Πουρνιάς) με τὴν μέθοδον τοῦ ἐφ' ὑγρῷ «στὸ χλωρὸ», ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Οὗτος ἄρρενα τέκνα δὲν ἠτύχησε νὰ καταλείψῃ. Εἶχε μόνον τρεῖς θυγατέρας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Λευκοθέα ὑπανδρεύθη τὸν ἀγιογράφον Πολύκαρπον, καὶ ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τοῦ διδασκάλου Στεφάνου Ζαγράφου. Ἔργον τούτου ἐν Χιονιάδες —κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν γερόντων τοῦ χωρίου— εἶναι μικρὰ φορητὴ εἰκὼν Τριῶ Ἱεραρχῶν ἀχρονολόγητος καὶ ἀνεπίγραφος. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 19 εἰκόνα).

(Συνεχίζεται)

Εἰκ. 19
 Δημητρίου Πασχάλη
 μιζρὰ φορητὴ εἰκὼν
 Τριῶν Ἱεραρχῶν
 (Ἁγ. Ἀθανάσιος
 Χιονιάδων).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ ἱερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

20

Ἄποστολος Ματθ. Ζωγράφος. Υἱὸς οὗτος τοῦ Ματθαίου ἐκ τῆς γενεᾶς Πασχαλαίων, καὶ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Γόλη Μάνθος», γεννηθεὶς τὸ 1844, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1918. Καὶ τοῦτον ἐγνωρίσαμεν ἡμεῖς οἱ γράφοντες ὡς γέροντα μὲ ἀνάστημα, ὑψηλὸν καὶ πρόσωπον μᾶλλον ἰσχνόν. Τοῦτον εὐρίσκομεν μετὰ τοῦ ὡς ἄνωθεν θείου του Ζήκου καὶ τοῦ πατρὸς του Ματθαίου, ἱστοροῦντας τὸ Παρεκκλήσιον Παναγία τοῦ Καβάσιλλα κατὰ τὸ ἔτος 1864 μὲ τὴν μέθοδον τοῦ ἐφ' ὑγρῷ «στὸ φρέσκο», τὰς ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Παρεκκλησίου ἁγ. Μηνᾶ τοῦ χωρίου Πυρισόγιαννης εἰκόνας κατὰ τὸ ἔτος 1872, ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐφεξῆς ἐπιγραφάς. Οὗτος εἶχε ἓνα καὶ μόνον υἱὸν ὀνόματι Κωνσταντῖνον, περὶ οὗ κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν.

21

Κωνσταντῖνος (Ντούλας) Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων, υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μιχαήλ(10). Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ ἁγ. Νικολάου τοῦ χωρίου Βράνιστα (νῦν Τράπεζα) ἐπὶ τῆς ἐν σχήματι Προσκομιδῆς ἁγ. Τραπέζης, ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ ἀνειμιῶν αὐτοῦ Ἀναστασίου τὴν ἐν αὐτῇ τοιχογραφίαν. Οὗτος ἐλάχιστα ἐγνώριζε τὴν ἀγιογραφίαν ἵνα μὴ εἴπωμεν ὅτι ἐντελῶς ἠγνόει ταύτην. Ἐβοήθει ὁμως τοὺς ἄλλους εἰς ὅ,τι ὀφείωρα τὴν ξυλουργικὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐφ' ὑγρῷ καὶ ἰδίως ἐμερίμνα διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασιῶν τὰς ὁποίας ἔφερον εἰς πέρας οἱ ἄλλοι. Εἶχε δὲ καὶ οὗτος πέντε υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Ἀθανάσιος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν.

Σημειώσεις:

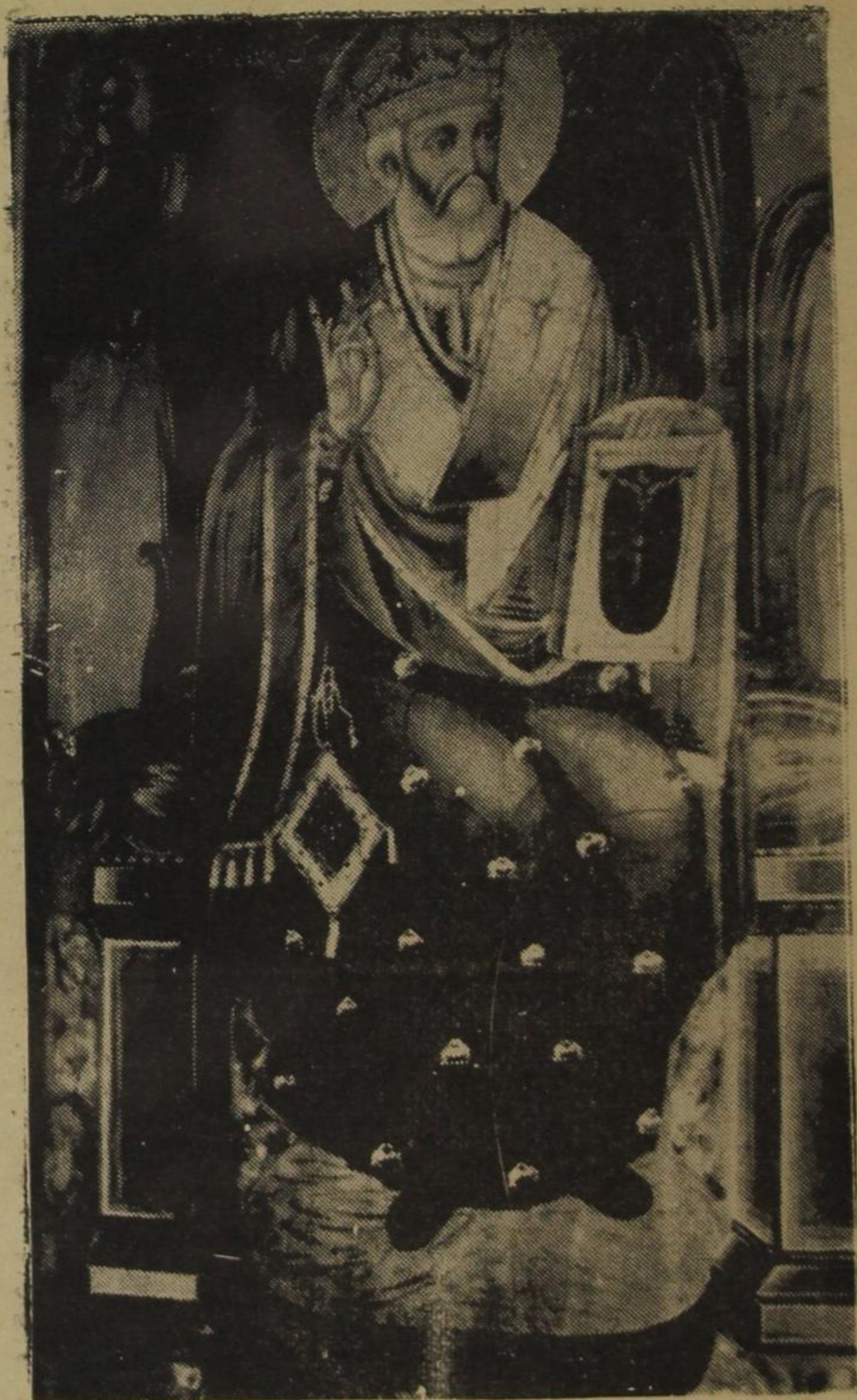
Κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Καταλόγου τούτου δεόν νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὁ ἀναγνώστης ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἢ κατὰ ἡλικίαν χρονολογικὴ σειρὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἀγιογράφων.

22

Ἀθανάσιος Κ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ ὡς ἄνωθεν Κωνσταντῖνου (Ντούλα) ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων. Τοῦτον εὐρίσκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἱστοροῦντα τὰς ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Παλιόπυργος Πωγωνίου ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας, τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου τοῦ χωρίου Ἀρίνιστα (νῦν Κτίσματα), ὡς καὶ ἄλλαχού. Οὗτος κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην, πλημμελῶς πῶς εἰργάζετο τὴν ἀγιογραφίαν. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 20 εἰκόνα).

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 80.

10. Διὰ τὴν συνωνυμίαν πατρὸς καὶ υἱοῦ, βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. ὑποσημείωσιν τοῦ παρόντος Καταλόγου.

Ειζ. 20

Ἄθανασίου Κ. Ζωγράφου
Ἁγ. Νικόλαος ἐν τῷ Ἱερῷ
(Κοιμ. Θεοτόκου Παλιόφυρος Πρωγονίου)

23

Μιλτιάδης Κ. Ζωγράφος, Υἱὸς οὗτος Κωνσταντίνου Γεωργίου ἐκ τῆς γενεῆς Πασχαλάδων, ἀναστήματος μετροῦ μάλλον ἢ γὰ μὴ εἶπωμεν κοντοῦ με

πρόσωπον στρογγύλον, γεννηθείς τὸ ἔτος 1851, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1918. Οὗτος εἰργάσθη εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἡλείου καὶ Ἀλβανίας, ἄλλ' αἱ ἐργασίαι του λό-
γω τῆς ταχύτητος μετὴν ἧς εἰργάζετο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωσι τὰς ἀ-
παιτούμενας λεπτότητας. Τοῦτον ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἱστοροῦντα με-
τὰ τῶν πρώτων ἑξαδέλφων αὐτοῦ Ἀποστόλου καὶ Σωκράτους τὸν Ἱ. Ναὸν τῶν
Ταξιαρχῶν τοῦ χωρίου Βίτσα Ζαγορίου. Ἐπίσης εὐρίσκομεν τοῦτον καὶ κατὰ τὸ
1909 ἱστοροῦντα τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγ. Νικολάου τοῦ χωρίου Κακουσιούς (νῦν Ἀγ.
Κοσμᾶ) Πωγωνίου, ὡς καὶ ἀλλάχοῦ. Οὗτος ἀποθανὼν, ἄρρενα τέκνα δὲν κατέ-
λειψε. Ἐγγονος ὁμοῦς τούτου ἐκ θυγατρὸς, εἶναι ὁ εἰς τὴν Νομαρχίαν Ἰωαννί-
νων ὑπηρετῶν μετὸν βαθμὸν τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Κων. Κυρτζίδης. (Βλέπε καὶ τὰς
ὑπ' ἀριθμ. 21 καὶ 22 εἰκόνας).

Εἰκ. 21

Μιλτιάδου Ζωγράφου

Οἱ Ἀγ. Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος (Τοιχογραφία)
(Ἁγιος Ἀθανάσιος Δελβινακίου)

Εἰκ. 22

Μιλτιάδου Ζωγράφου
Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ
Τοιχογραφία ἐν τῇ Προσκομιδῇ
(Ἅγιος Ἀθανάσιος Δελβινακίου)

24

Παντούλης (Παντελῆς) Μ. Ζωγράφος ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων Πασχαλάδων υἱὸς Μιχαὴλ Κων. Ζωγράφου καὶ ἀδελφὸς τῶν Ἀναστασίου καὶ Στεφάνου. Ἐδιδάχθη καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του Μιχαὴλ, καὶ συνειρογάζετο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀναστασίου. Τοῦτον εὐρίσκωμεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ Τέμπλῳ ἄνωθεν τῆς ὠραίας Πύλης εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Ἀρσενίου Σπαθαραίων — Πάργης (τέως Σπαθαράτι) ἐν ἔτει 1872. Οὗτος ἀπεβίωσε εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν.

Στέφανος Μ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ Μιχαήλ Κωνσταντίνου, καὶ ἀδελφὸς τῶν ἀνωτέρω Ἀναστασίου καὶ Παντοῦλη, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1854 καὶ ὀποθανὼν τὸ 1918. Εἰργάσθη καὶ οὗτος εἰς πολλὰ μέρη μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἀδελφοῦ του Ἀναστασίου. Περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἡ κοινὴ γνώμη μαρτυρεῖ ὅτι ταῦτα ἦσαν κατώτερα τῶν ἄλλων. Τοῦτον εὐρίσκομεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας Προδρόμου ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ χωρίου Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος, 1871, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Οὗτος δεκαετηρίδας ὀλοκλήρους εἰργάσθη καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀγρινίου. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 23 εἰκόνα).

Εἰκ. 23

Στεφάνου Ζωγράφου

Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Προδρόμος

(Παρεκκλήσ. Προφ. Ἡλιοῦ Χιονιάδων)

Χριστόδουλος Ἀναστ. Ζωγράφος Παπακώστας (Μαρινᾶς) υἱὸς Ἀναστασίου καὶ Χρῦσως, καὶ ἔγγονος Ζήκου Ζωγράφου, γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1857, καὶ ἀποθανὼν τὰ 1932. Οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ ἐδιδάχθη τὴν ἀγιογραφίαν παρὰ τοῦ πατρὸς του Ἀναστασίου ἐν Ζαγορίῳ μὲ ἔδραν τὸ χωρίον Τσεπέλοβον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὗτος εἰργάσθη κατ' ἀρχὰς εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἠπείρου μεταχειριζόμενος κατὰ τὰς ἐργασίας του ἄλλοτε μὲν τὴν μέθοδον τοῦ αὐγοῦ, καὶ ἄλλοτε τὴν ἐφ' ὑγρῶ. Ἔργα τούτου ὡς μοὶ ἐδήλωσεν ὁ μέχρι τοῦ 1955 ἐπιζήσας ἀγιογράφος Νικόλαος Παπακώστας εἶναι καὶ ἡ ἐν τῇ Νοτία πλευρᾷ τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων τοιχογραφία. (Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. 24 καὶ 25 εἰκόνας). Οὗτος ἀργότερον μετέβη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ

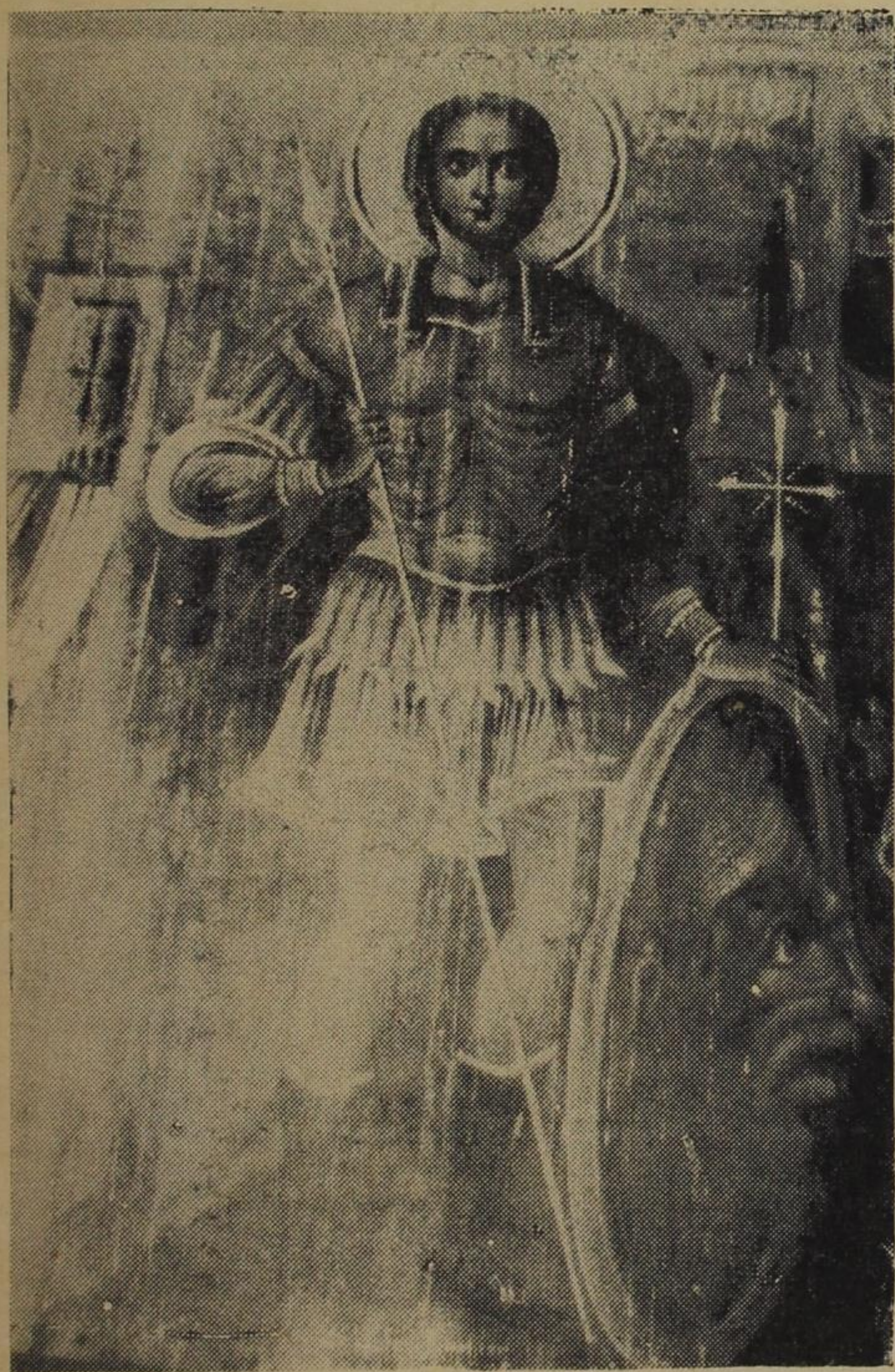

Εἰκ. 24

Χριστοδούλου Ἀν. Ζωγράφου
Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι
Τοιχογραφία τοῦ 1888
(Ἁγ. Ἀθανάσιος Χιονιάδων)

καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου καὶ εἰργάσθησαν ἀμφότεροι ἐπὶ μίαν σχεδὸν εἰκοσαετίαν. Ἐκ περικοπῆς δὲ καὶ εἰς ἀραιὰ διαστήματα, ἐπανήρχοντο καὶ εἰς τὸ χωρίον, ὅπου καὶ παρεμένον ἐπὶ ὀλίγους μόνον μῆνας ἐπιστέφοντες καὶ πάλιν ἐκεῖ. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1914, ἐγκατασταθέντες ἐν τῷ χωρίῳ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐργάζωνται εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἐπαρχίας καὶ ἀλλαχοῦ, μέχρι τοῦ θανάτου των.

Εἰς τὸν ἀείμνηστον ταῦτον Χριστόδουλον —ὡς μοὶ ἐδήλωσεν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἑλένη Εὐαγγέλου— ἀποδίδονται καὶ δύο προσωπογραφίαι τῶν γονέων αὐτοῦ Ἀναστασίου καὶ Χρῦσως, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἡμεῖς, εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐ-

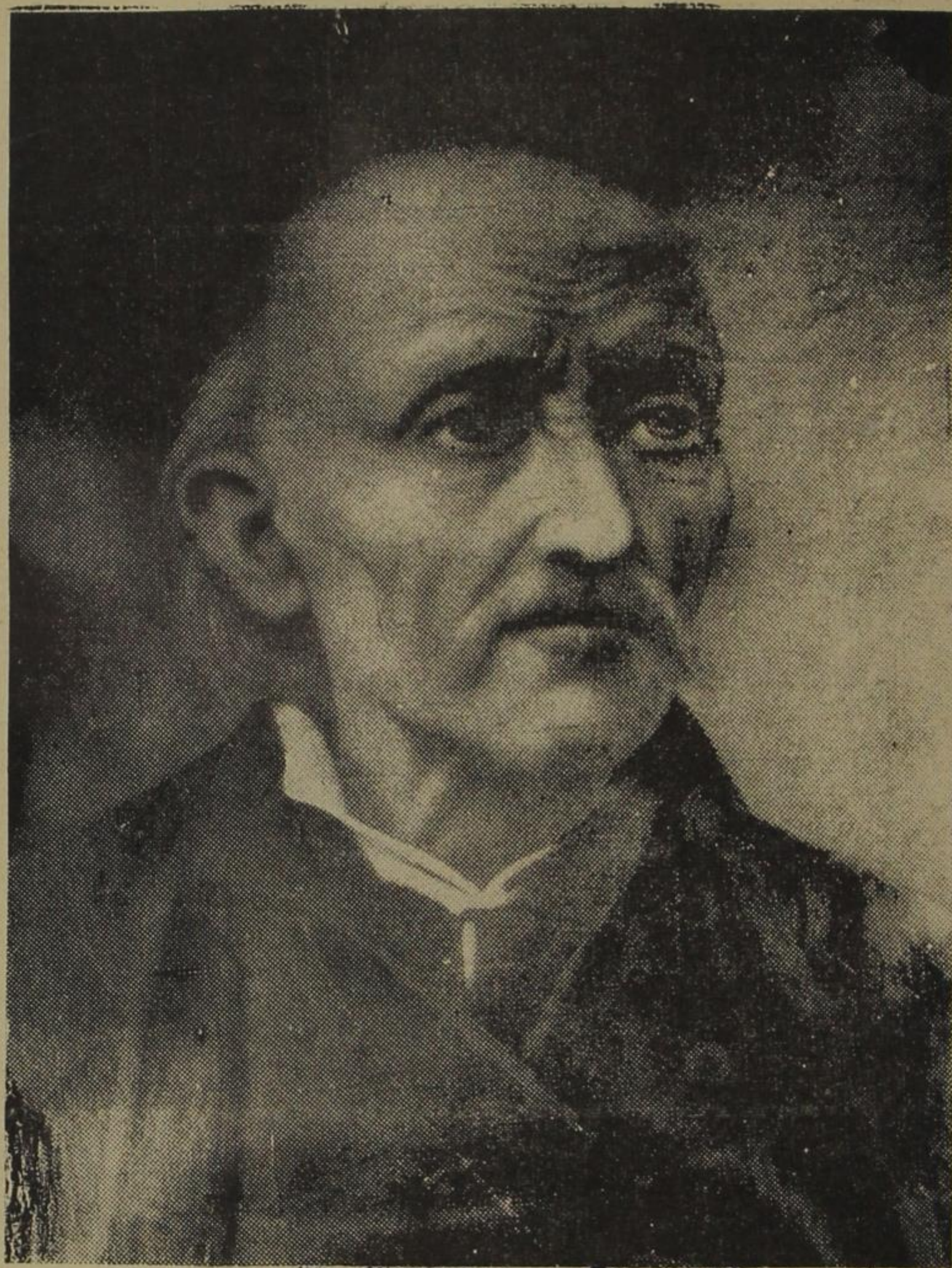

Είκ. 25
Χριστοδούλου 'Αν.
Ζωγράφου
'Αγ. Γεώργιος
τοιχογραφία
του 1888
('Αγ. 'Αθανάσιος
Χιονιάδων)

παφιέμεθα να κρίνωσιν, αν και κατά πόσον επέτυχεν εις τα τοιαυτα έξω του κί-
κλου της άγιογραφίας έργα του. (Βλέπε και τας υπ' αριθ. 26 και 27 προσωπο-
γραφίας αυτάς). Έγγονοι τούτου εκ ιδιυγατέρων είναι ο έν Ντίρι—Ντιάουα της
Αιθιοπίας Γεώργιος Β. Φίλης διευθυντής υποκαταστήματος μεγάλου 'Αγγλικού
Οίκου, ο αδελφός αυτού φαρμακοποιός Έμμανουήλ, ο έν 'Αμερικη και εις 'Αμε-
ρικανικην υπηρεσίαν διατελών Μηχανικός 'Ιωάννης Δ. Βούρης, ως και ο εις τό
έν 'Ιωαννίνοις Κέτρον Κοινωνικης Προνοίας υπηρετών Κων)νος Ευαγγέλου.

27

Σωκράτης Ζωγράφος εκ της γενεās Πασχαλάδων, γεννηθείς κατά τό έτος
1857, και άποθανών τό 1939. Υιός ούτος του Ματθαίου και αδελφός 'Αποσιλί-
λου, αναστήματος ύψηλου και ισχνοϋ, ειργάσθη μετά του πατρός του και άδελ-

Εικ. 26 Χριστοδούλου Ἁγ. Ζωγράφου (Προσωπογραφία)

φοῦ του εἰς διαφόρους Ναοὺς τῆς Ἠπείρου Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας. Τοῦτον εὐρίσκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1875 μετὰ τοῦ Θείου του Ζήκου καὶ τοῦ Πατρὸς του Ματθαίου καὶ λοιπῶν, ἰσχυροῦντας τὰς τοιχογραφίας τῆς Ἐκκλησίας ἁγ. Γεωργίου Πεκλαρίου ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Οὗτος ἀργότερον μετέβη καὶ εἰς Ἅγιον Ὄρος ἐργασθεὶς ἐκεῖ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὀλοκλήρων. Ἐπανελθὼν ἐξ Ἁγίου Ὄρους, συνειργάσθη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀποστόλου εἰς πολλὰ μέρη τῆς Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας, καὶ ἀργότερον μετὰ τοῦ ἀνεπιού του Νυκ. Παπακώστα εἰς τοὺς Ἱεροῦς Ναοὺς τῶν χωρίων Γεωργάνου — Τσαρκοβίστης, Στριβίνας — Φιλιππιάδος, Ἰσβόρου (νῦν Ἀμαράντου) Κονίτσης, Γιαννοχωρίου (πρῶην Γιαννοβαίνι), Καστορίας ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Τελευταῖον ἔργον αὐτοῦ, εἶναι ἡ τοιχογραφία ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου τοῦ χωρίου Βουρμπιάνης κατὰ

τὸ ἔτος 1926, ὡς καὶ ὁ Παντοκράτωρ καὶ ὠρισμένοι ἄλλοι ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκό-
νες ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ ἁγ. Σπυρίδωνος Λισκατσίου (νῦν Ἀσημοχωρίου), κα-
τὰ τὸ ἔτος 1936. (Βλέπει καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 28 εἰκόνα). Ἔργον δὲ τούτου ἐν Χιο-
νιαδες, εἶναι ὁ Ἐπιτάφιος. Οὗτος ὑπῆρξε καὶ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἀ-
νεγέρσεως τοῦ Παρθεναγωγείου ἐν Χιονιάδες κατὰ τὸ ἔτος 1911. Εἶχε δὲ καὶ δύο
υἱοὺς ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος ταξιδεύσας εἰς Ἀμερικὴν διέκοψε πᾶσαν ἐ-
πικοινωνίαν μετὰ τῶν γονέων του, ὁ δὲ δεύτερος Ματθαῖος ὀνόματι, ἀπέθανε συ-
νεπεία τραύματος ἐν Σμύρνῃ τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὸ 1921, φέρων τὸν βαθμὸν
τοῦ ὑπολοχαγοῦ.

Τούτου μαθητὴς ὑπῆρξεν —ὡς καὶ παρακατιόντες θὰ ἀναφέρωμεν— καὶ
ὁ ἐξ ἀδελφῆς ἀνεπιὸς αὐτοῦ Νικ. Παπακώστας, ὡς καὶ ὁ ἐκ Βουρμπιάνης Ἰωάν-
νης Δημάρατος υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Λουκᾶ Δημαράτου.

Εἰκ. 27 Χριστοδούλου Ἄν. Ζωγράφου (Προσωπογραφία)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ ἱερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

Εἰκ. 28

Σωκράτους Ζωγράφου
(Κοίμ. Θεοτόκου Ἀσημοχωρίου)
ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου
σελ. 117.

Θωμάς Ἄν. Ζωγράφος (Μαρινᾶς) ἰδιεὺς ὡς εἶπομεν τοῦ Χριστοδούλου, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1864 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1930. Διὰ τοῦτον ἰσχύουσιν ὅσα καὶ περὶ Χριστοδούλου ἀναφέρομεν. Ἐπὶ πλέον ἀναφέρομεν ἔδῳ ὅτι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἰδιεὺς, ἀνεδείχθησαν μεταξὺ τῶν συγχρόνων των Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων, ὡς οἱ πρῶτιστοι εἰς τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης των, τὴν ἀναλογίαν, καὶ ἐνίοτε εἰς τὴν προοπτικὴν, ὡς τοῦτο μαρτυροῦσι περὶ τῶν ἐκασταχοῦ ἔργων ἡτοι: ἐν Κουσόβῳ Ἰωαννίνοις, Ἀιστακῶ, Λευκάδι, Χρουπίστη καὶ ἄλλαχού. Νεώτερα δὲ ἔργα τούτων εἶναι ἡ τοιχογραφία ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1915, (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 29 εἰκόνα), ὡς καὶ αἱ εἰκόνες ἐν τῷ Τέμπλῳ τῶν Ἱ. Ναῶν 1) Κοιμήσεως Θεοτόκου Τουρνόβου (νῦν Γοργοποτάμου) κατὰ τὸ ἔτος 1922, 2) ἁγ. Γεωργίου Πυρσόγιαννης κατὰ τὸ ἔτος 1923, 3) ἁγ. Ἀθανασίου (νέου) συνοικίας Μποτσιφάρι Μολίστης (νῦν Μοναστηρίου) κατὰ τὸ ἔτος 1924, καὶ 4) Ταξιαρχῶν Σπαρίτσιανης (νῦν Πουρνιάς) κατὰ τὸ ἔτος 1928. Οἱ ἀρίστητοι οὗτοι ἄνθρωποι οἱ ἀναδειχθέντες καὶ πρῶ-

Εἰκ. 29

Θωμά Ἄν. Ζωγράφου (Μαρινᾶ)
Κωνσταντῖνος
καὶ Ἑλένη
(Μητροπ. Ναὸς ἁγίου Ἀθανασίου)
Ἰωαννίνοιον

τοι εἰς τὰς εὐεργεσίας καὶ ἀφιερώσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἄρ-
ρενα τέκνα δὲν κατέλειψαν.

Ἐπίσης περὶ τῶν ἀγιογράφων τούτων Μαρινάδων λέγομεν καὶ τὰ ἑξῆς:
Μὲ τὸ παρώνυμον Μαρινᾶς καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν Μαρινάδες, ἦσαν γνω-
σταὶ καὶ ἐκαλοῦντο πάντοτε ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου καὶ τῶν πέριξ, αἱ οἴκο-
γένειαι αὗται. Τὸ τοιοῦτον παρώνυμον, προήλθεν ἐκ μιᾶς προμάμμης αὐτῶν Μαρίνης
καλουμένης. Τὸ κύριον ἐπώνυμον αὐτῶν εἶναι Παπακώστα. Καὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο
εἶναι παγκοίνως γνωστὸν, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατὴρ αὐτῶν Ἀναστάσιος μετεχειρίσθη τὸ ἐπί-
θετον αὐτὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας Μεγάλου Ἀρχιερέως ἐν τῷ Ἀρχ. θρόνῳ τοῦ
Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀποστόλων Σκαμνελίου κατὰ τὸ 1856 διατυπώσας αὐτὸ ἐπὶ λέξει «...διὰ
χειρὸς Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου ΠαπαΚωστώπουλου...», καὶ ὁ ἀείμνηστος
Χριστόδουλος ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ τῆς εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ἱ.
Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου (παλαιοῦ) τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ Μποτσιφάρι Μολίσπης κατὰ
τὸ 1873 ἔγραψε, «χειρὶ Χριστοδοῦλου Ἀναστασίου Ζωγράφου ΠαπαΚωστίδη Χιο-
νιαδίτη(11)». Βλέπε πρὸς τοῦτο καὶ τὰς κατωτέρω ὑπ' ἀριθμ. 40 καὶ 91 ἐπιγρα-
φάς. Ἐπίσης μὲ τὸ παρώνυμον Μαρινᾶς εὐρίσκωμεν τὸν ἀείμνηστον Χριστόδου-
λον ὑπογράφοντα εἰς ἓν πρακτικὸν Συνελεύσεως τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου κατὰ
Μαῖον τοῦ 1911 σχετιζόμενον μὲ τὴν ἰδρυσιν καὶ ἀνέγειρσιν τοῦ διὰ Παρθεναγω-
γεῖον Σχολικοῦ κτιρίου, καὶ εἰς ὠρισμένας νεωτέρας ἐπὶ εἰκόνων ἐπιγραφὰς ὡς
καὶ ἄλλαχαῦ. Οἱ ἀείμνηστοι οὗτοι ἀγιογράφοι, ἐνίοτε ὑπεγράφοντο καὶ μὲ τὸ πα-
τρώνυμον αὐτῶν. Διὰ τοῦτο οὐδεμία τοῦ λοιποῦ σύγχυσις δὲν πρέπει νὰ γίνηται
πέριξ τῶν διαφόρων τούτων περιπτώσεων τῶν ἐπιθέτων αὐτῶν.

Οἱ ἀείμνηστοι οὗτοι ὀδελφοὶ Χριστόδουλος καὶ Θωμᾶς, κατὰ τὰ ἔτη τῆς
Τουρκοκρατίας ἐν τῷ χωρίῳ εὐρισκόμενοι, καὶ μὴ ὑπολογίζοντες τὴν ἱστορικὴν
τῶν εἰκόνων ζημίαν, ἠλλοίωσαν τὰ πρόσωπα τῶν τεισάρων ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκό-
νων τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἔργα τοῦ Ματθαίου Ζωγρά-
φου (Παισχਾਲῆδες) ἐκτὸς ἢ τοῦ Προδρόμου ἢ ὁποῖα ἦτο ἔργον τοῦ Μιχαὴλ Κ.
Ζωγράφου. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὰς εἰκόνας ἐντὸς εἰς τὰς κόγχας τῶν Βημο-
θύρων ὡς καὶ εἰς τὰς εἰκόνας τῶν Ἀποστολικῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀρχαιότεραι κα-
τὰ πολὺ τῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ. Τοῦτο ἀποδευκνύεται ἐκ τῆς στάσεως καὶ τεχνοτρο-
πίας τῶν ἐν τοῖς Βημοθύροις Προφητῶν καὶ λοιπῶν ἁγίων, τὰ ἴχνη τῶν ὁποίων
οὗτοι ἠκολούθησαν κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν.

Διὰ τὴν προᾶξιν των ταύτην ἀργότερον, καὶ οἱ ἴδιοι συνησθάνθησαν τὸ
μέγα σφάλμα, καὶ μετεμελήθησαν, διότι ἔγιναν παραίτιοι μιᾶς τοιαύτης τῶν εἰκό-
νων ζημίας. Τούτων μαθητὴς ἦτο καὶ ὁ ἐκ Τουρνόβου Νικ. Γ. Βούρης.

29

Κωνσταντῖνος Ἁπ. Ζωγράφος. Υἱὸς οὗτος τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἔγγονος
Ματθαίου Ζωγράφου (Παισχάλῆδες). Ἐδιδάχθη παιδιόθεν τὴν τέχνην τῆς ἀγιο-
γραφίας παρὰ τοῦ πατρὸς του, καὶ εὐργάσθη καὶ οὗτος μετ' ἄλλων εἰς ὠρισμένα
μέρη τῆς Ἠλείου καὶ Ἀλβανίας. Κλονισθείσης τῆς ὑγείας του ἐν Κορυτσᾷ, δὲν
ἠτύχησε νὰ ἐπιζήσῃ. Ἀπέθανε νεώτατος εἰς ἠλικίαν 25 ἐτῶν, ἀφ' οὗ πρότερον
ἐνυμφεύθη. Τοῦτον εὐρίσκωμεν κατὰ τὸ ἔτος 1892 ἱστοροῦντα μετὰ τοῦ Πατρὸς

11. Δέον νὰ σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι μὲ τὸ ἐπίθετον Παπακωστώδες φέρονται καὶ ὅσαι
κατὰ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου οἰκογένειαι ἐορτάζουσι καὶ πανηγυρίζουσι, ἦτοι: οἱ Μαρινάδες,
οἱ Παπακωστώδες, οἱ Κυριαῖοι, οἱ Παῖσαιοι, οἱ Μπουζαῖοι (νῦν Κυρζῆδοι), οἱ Τζημάδες μὴ
οἱ Παπακωστώδες, οἱ Τσεράδες (νῦν Ἐξαιρηχοί). Αἱ οἰ-
κογένειαι αὗται εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῆς παναιχαιῆς ἐν τῷ χωρίῳ καὶ Πατριαρχικῆς οἰκογε-
νεῖας τῶν ἐννέα ἀδελφῶν Παπακωστώδων, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον οἱ ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἀπετέλεσαν
οἰκογενεῖας. Οἱ ἄλλοι δύο, ὁ μὲν εἰς ὄνοματι Γεώργιος οὐδόλως ἐνυμφεύθη, ὁ δὲ ἄλλος ἐ-
γένετο Ἱερομόναχος καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα Διονύσιος.

του τὸν Ἱ. Ναὸν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Παραμυθίας χωρίου Γιανναῦζι (νῦν Ἀχερουσία).

30

Νικόλαος Ἱ. Παπακώστας γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1872 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1955. Ἐγγονος οὗτος ἐκ θυγατρὸς Μαθηαίου Ζωγράφου, ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν ἀγιογραφίαν παρὰ τῶν ἐκ μητρὸς θεῶν του Ἀποστόλου καὶ Σωκράτους Ζωγράφου (Πασχαλιᾶδες). Ἀργότερον μετέβη καὶ οὗτος εἰς Ἅγιον Ὄρος, ὅπου παρεμεινεν ἐργαζόμενος κατὰ διαστήματα ἐπὶ μίαν δεκαετίαν. Ἐπανελθὼν ἐξ Ἁγίου Ὄρους εἰργάσθη καὶ οὗτος ἀνὰ τὴν Ἠπειρον, Μακεδονίαν καὶ Ἀλβανίαν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐκ μητρὸς θεοῦ του Σωκράτους, εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῶν χωρίων Ἰσβόρου (νῦν Ἀμαράντου) Κονίτσης, Σπριβίνας—Φιλιππιάδος, Γιαννοβαίνι—Καστορίας, ὡς καὶ μόνος του ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὸ ἔτος 1924, εἰργάσθη ἐν Αἰλῶνι εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος κατασκευάσας τὰς ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας, καθὼς καὶ εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Λιούσνης —Βερατίου ἰοργότερον.

Εἰς τὸν ἐν λόγῳ ἀγιογράφον χρεωστοῦμεν καὶ μερικὰς ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας ἐν σχέσει μὲ τὴν τέχνην τῆς ἀγιογραφίας. Ἐκτὸς δὲ τούτων, οὗτος λίαν εὐγενῶς μοι παρεχώρησε καὶ τρία ἀπλᾶ συμφωνητικά, ἐν μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ χωρίου Γεωργάνου—Γσαρκοβίστης τοῦ ἔτους 1906, ἐν μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ χωρίου Δεντσίκου (νῦν Ἀετομηλίτσης), κατὰ τὸ 1907, καὶ ἐν μετὰ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Κάτω Τρεμπίσκης τῆς Ἐπαρχίας Κορυτσᾶς κατὰ τὸ 1910. Τὰ συμφωνητικά αὐτά, τὰ ἐπισυνάπτομεν μεταξὺ τῶν ἄλλων κατωτέρω καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ αὐτῶν τόπῳ. Τούτου μαθητὴς εἶναι ὁ ἐκ θυγατρὸς ἔγγονος αὐτοῦ Ἀθανάσιος Λιάτσης, νεώτερον δὲ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ ἁγ. Ἀθανασίου ἐν Χιονιάδες, εἶναι ὁ ἐν τῇ Νοτ. Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος Ἀρχαγγέλος Γαβριήλ. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 30 εἰκόνα).

31

Πολύκαρπος Ζωγράφος. Ἐγγονος οὗτος Μιχαὴλ Κωνσταντίνου καὶ πατὴρ τοῦ διδασκάλου Στεφάνου Ζωγράφου, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1874, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1953. Ἐδιδάχθη τὴν ἀγιογραφίαν παρὰ τοῦ πάππου του Μιχαὴλ καὶ τοῦ Πατρὸς του Ἀναστασίου. Ἀργότερον μετέβη καὶ οὗτος εἰς Ἅγιον Ὄρος ὅπου καὶ εἰργάσθη ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα. Ἐπανελθὼν δὲ ἐξ Ἁγίου Ὄρους, εἰργάσθη ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνὰ τὴν Ἠπειρον Μακεδονίαν καὶ Ἀλβανίαν. Τοῦτον εὐρίσκουμεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας Μεγάλου Ἀρχιερέως ἐν τῷ ἐν Χιονιάδες Παρεκκλησίῳ Ἁγ. Πανσεβαστουῦ κατὰ τὸ ἔτος 1895. Πρὸ τραυματοειτίας καὶ πλέον εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς Ἰωάννινα ὅπου καὶ εἰργάζετο. Ἔργα τούτου, ὡς ἀπαδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω παρατιθεμένων κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐπιγραφῶν, εἶναι πάμπολλα, τόσον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν μας, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἐπαρχίας τῆς Ἠπείρου. Μαθητὴς δὲ τούτου εἶναι ὁ Θωμᾶς Χρήστου, ὅπως καὶ παρακατιόντες θὰ ἀναφέρωμεν. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 31 εἰκόνα).

32

Βασίλειος Ἁγγ. Φίλης. Ἀνεπιὸς οὗτος (εἰς ἀδελφῆς) τοῦ ἀγιογράφου Μιλτιάδου Ζωγράφου. Ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ τὴν ἀγιογραφίαν, καὶ εἰργάσθη καὶ οὗτος εἰς πολλά μέρη τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν μας. Τοῦτον εὐρίσκουμεν ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ τῆς Ὠραίας Πύλης τοῦ ἐν Μανασσῇ Ζωγράφου Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Γεωργίου κατὰ τὸ ἔτος 1907, ὡς καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Θρόνῳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ χωρίου Ἀριζα—Λεσκοβικίου, κατὰ τὸ ἔτος 1910. Οὗτος κατὰ τὸ ἔτος 1919, ἐν τῷ χωρίῳ εὐρισκόμενος, ἐδέχθη καὶ ἠλλοίωσε καθ' ὁλοκληρίαν τὰς μαρφὰς τῶν εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Τέμπλου δύο εἰκόνων ἁγ. Γεωργίου καὶ ἁγ. Δημητρίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ ἁγ. Ἀθα-

Είκ. 30

Νικολάου Ι. Παλακώστα

Ἁγιος Νικόλαος

(Μητροπ. Ναός ἁγίου Νικολάου)

Κονίτσης

Εικ. 31

Πολυκάρπου 'Αν. Ζωγράφου

'Αγ. Αικατερίνα

('Ιερὰ Μονὴ ἁγίας Αἰκατερίνης)

'Ιωάννινα

νασίου Χιονιάδων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἔργα τοῦ Στεφάνου Μιχ. Ζωγράφου, καὶ οὕτω ἔγινε παραίτιος τῆς ἱστορικῆς τῶν εἰκόνων ζημίας. Ἀιγιότερον οὗτος ἐγκατεστάθη μονίμως εἰς Δοβράν (νῦν Ἀσπραγγέλου) Ζαγορίου, σήμερον δὲ, δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ ζωῇ. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' αἰθ. 32 εἰκόνα).

Εἰκ. 32

Βασιλείου Ἀγγ. Φίλη

Ἅγιος Γεώργιος

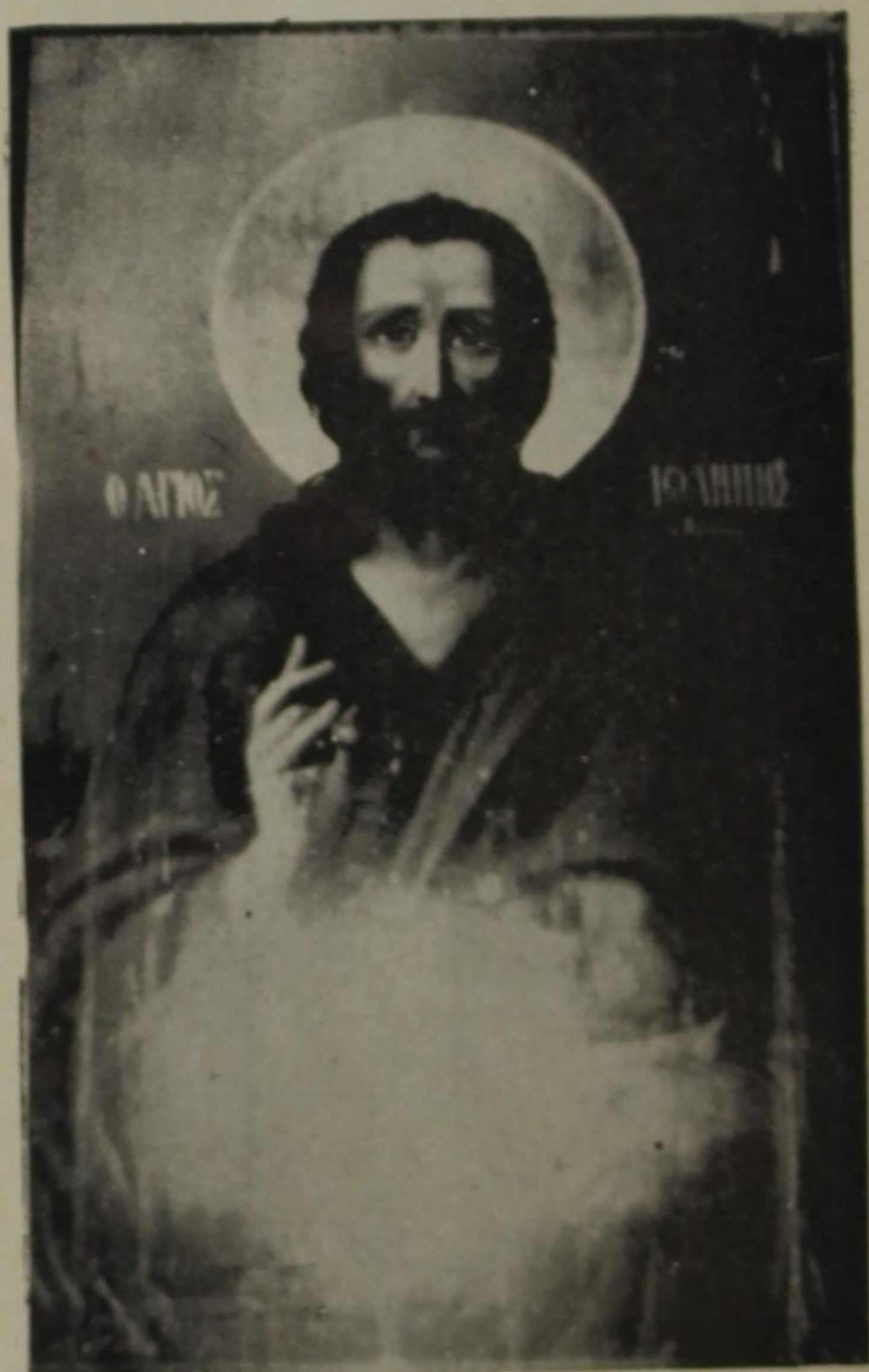
(Ἱερός Ναὸς ἁγίου Ἀθανασίου) Χιονιάδων

33

Ἀναστάσιος Χρ. Σκούρτης. Οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς τῶν ἀειμνήστων ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινιάδων, ἐκμαθὼν τελείως τὴν ἀγιογραφίαν παρ' αὐτῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὸ χωρίον, συνέπεισε τότε κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο νὰ ἐπισκευάζηται τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγ. Νικολάου τῇ ἐπιμελείᾳ συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τῶν ὡς ἄνω ἀδελφῶν Μαρινιάδων, οἱ ὁποῖοι ἀνέθεσαν εἰς τοῦτον νὰ ζωγραφίσῃ τὰς παλαιὰς εἰκόνας τοῦ Τέμπλου αἱ ὁποῖαι ὡς ἀποδεικνύεται εἶχον ὑποστῆ βλάβας εἰς τὸ σανίδωμα. Τοιοῦτοτρόπως ἔγινε καὶ οὗτος παραίτιος τῆς ἱστορικωτάτης καὶ τῶν εἰκόνων τούτων ζημίας, ἰδιαιτέρως δὲ τῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου, τῆς ὁποίας τὸ σανίδωμα οὐδεμίαν εἶχε ὑποστῆ βλάβην.

Ούτος μετ' οὐ πολὺ, κλονισθείσης τῆς ὑγείας του, δὲν ἠτύχησε νὰ ἐπιζήσῃ. Ἄπε-
θανε νεαρῶτατος κατὰ τὸ ἔτος 1910 εἰς ἡλικίαν 24 ἐτῶν, ἀφ' οὗ πρότερον ἐνιμ-
φρεύθη. (Βλέπετε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 33 εἰκόνα).

(Συνεχίζεται)

Εἰκ. 33

Ἁγιοστασίον Σκουρτή
Ἁγ. Ἰ. ὁ Πρόδρομος
(Παρεκαλήσιον ἁγ. Νικολάου) Χιονιάδων

ἀκούσαν τριγύρω τὰ νησιά στὸ δειλινὸ, στὸ βράδυ,
ἀκούσαμε τὴν μελωδιά, δὲν ἔνωσαν ποὺ βγαίνει.
Φωνάξον τὰ μικρὰ παιδιὰ: «Τὸ πέλαγο τὴν βγάζει».
Ἡ μελωδιά σταμάτησε εἰς τὸ βαθὺ λιμάνι
σὰν ἄστρο στὰ μεσάνυχτα ποὺ σ' ἕναν τόπον φέγγει·
καὶ χίλια ἀηδόνια νὰ λαλοῦν ἐφαίμετο πῶς νάναι·
πῆγαν μὲ τὰ μονόξυλα οἱ ναῦτες οἱ πιδέξιοι
καὶ τὸ κεφάλι πήρανε, πήρανε καὶ τὸ λαγούτο,
σὲ μνήμα τὰ ἐνταφιάσανε κεφάλι καὶ λαγούτο.

Ἄπὸ τ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μὲς σπῶν νησιῶν τὲς χώρες
πανῶρια βαροῦν ὄργανα οἱ νιές, τὰ παλληκάρια,
καὶ μὲς στ' ἀσημοχρύσαφα σπολίζου τὰ λαγούτα,
γενῶ τὲς θυγατέρες τῆς γλυκώφωνης ἢ μάνας,
ἀγγέλου πόχουν πρόσωπο καὶ ἀγγέλοι στὸ τραγούδι.

Πλὴν μέσα στὴ βαθιὰ στεριά στές φόνισσες γυναῖκες,
οἱ ἄνδρες πήρανε σίδηρο καὶ στὴν ἐστία, τὸ κάψαν,
τὲς κορασιές ἐσφράγισαν στὸ μέτωπο, στὴν πλάτη,
στὸ φονικὸ ποὺ κάμανε νὰ μὴν πολυχαζοῦνε

Ἔνα ἀκόμα ἀπὸ τὰ μακρόπνοια καὶ μεγαλήγορα ποιήματα τοῦ Τερισέτη εἶναι κι' ἐκεῖνο ποὺ τιλοφορεῖται «Τὸ ὄνειρο τοῦ βασιλέως». Ἀφορμὴ ἔχει τὸν Κριμαϊκὸ πόλεμο. Στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχε ἕνα ρεῦμα φιλορωσικὸ δημιουργημένο ἀπὸ τὴν πεποίθηση πὼς ἡ Ρωσία ἀγωνιζόταν γιὰ τὴν ὀρθοδοξία ποὺ τόσο εὐνοῦσε τὴ Μεγάλῃ Ἰδέα. Σώματα ἀνταρτικὰ σχηματίζονταν γιὰ νὰ λάβουν μέρος σὶνὸν πόλεμο. Καὶ οἱ Ἀντικὲς δυνάμεις ἔλαβαν μέτρα τέτοια ποὺ ἔφεραν δὲ δύσκολη θέση τὴν αὐλή.

Ὁ ποιητὴς παριστάνει τὸ Βασιλεῦσιν Ὀθωνα σιναχωρημένον κι' εἶποι μιλάει σὶ ὄνειρό του:

Ἀνοίχτε τὰ παράθυρα, νὰ πάρω, ἀνοίχτε, ἀέρα
νὰ ἰδῶ τοῦ Ἡλίου τὴ χαρά, νὰ ἰδῶ καὶ τὴν Ἀθήνα
Ὁνειρο μ' ἐβασάνισε σπὰ ξημερώματά μου
τρέμουν ἂ φυλλοκάβρια μου στὰ ἔχω ἰδωμένα.

Καὶ συνεχίζει λέγοντας στὴ βασίλισσα:

Ἔλα μ' ἐμὲ καὶ ἀκούθη με' στοῦ χρόνου τὰ βασιλεία
(λέει πρὸς τὸν Ὀθωνα ὁ Καποδίστριας)
Βοή ἀκούσθη κι' ἀστραπὴ καὶ σύγγνωφο μᾶς παίρνει
Γῆ καὶ οὐρανὸ περάσαιμε, σ' τ' ἄκρα τῆς κτίσης πᾶμε
καὶ θύρα μιὰ θεώρατη στέκει κλειστὴ ἐμπρὸς μας.
Ἦτον φτιαστὴ καὶ λαμπρὴ ἀπὸ σέληρο δισμάντη
ὁ κυβερνήτης μ' εὐκολία εἶδα νὰ τὴν ἀνοίγη
καθὼς τὴν ἀνοίγε θωρῶ χάρος σκοτάδι μέγα
καὶ μουγγητὸ σὰν ἄνεμος μὲ κύμα νὰ παλεύει
ὁ νοῦς μου σὰν μ' ἐδειλίωσε καὶ ἡ καρδιά μου τρέμει.

Ὁ Γεώργιος Τερισέτης σὶνὸν καιρὸν τοῦ ἦταν μιὰ ἐξέχουσα φροσιγνωμία ποὺ δὲν ὑπερέβησε μόνο τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ σὰν διπλωματικὸς ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος, πολλὰ πολλὰ φορὰς διαχειρίστηκε καὶ ἐθνικὰ ζητήματα στὴν Ἑσπερία. Καὶ ὡς νομικὸς ἀκόμα μὲ τὶς μελέτες του, δείχνει τὴν ἐξαίρετη διάνοιάν του.

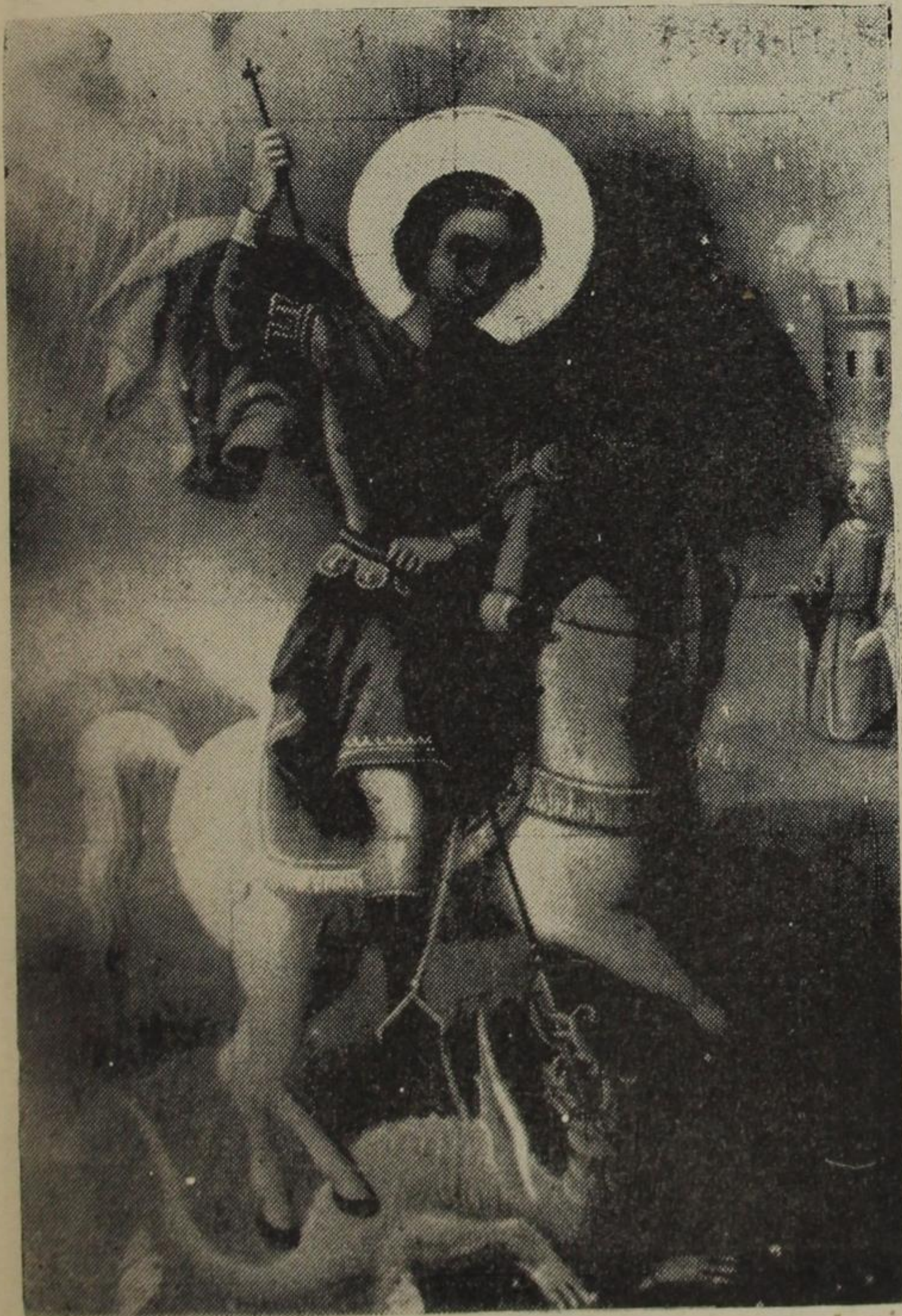

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΟΥ ἱερέως

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΩΝ*

34

Γεώργιος Ν. Ἐξαρχος. Ἐγγονος οὗτος ἐκ θυγατρὸς τοῦ ἀγιογράφου Χριστοδούλου Μαρινᾶ. Εἶναι εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων. Οὗτος

Εἰκ. 34

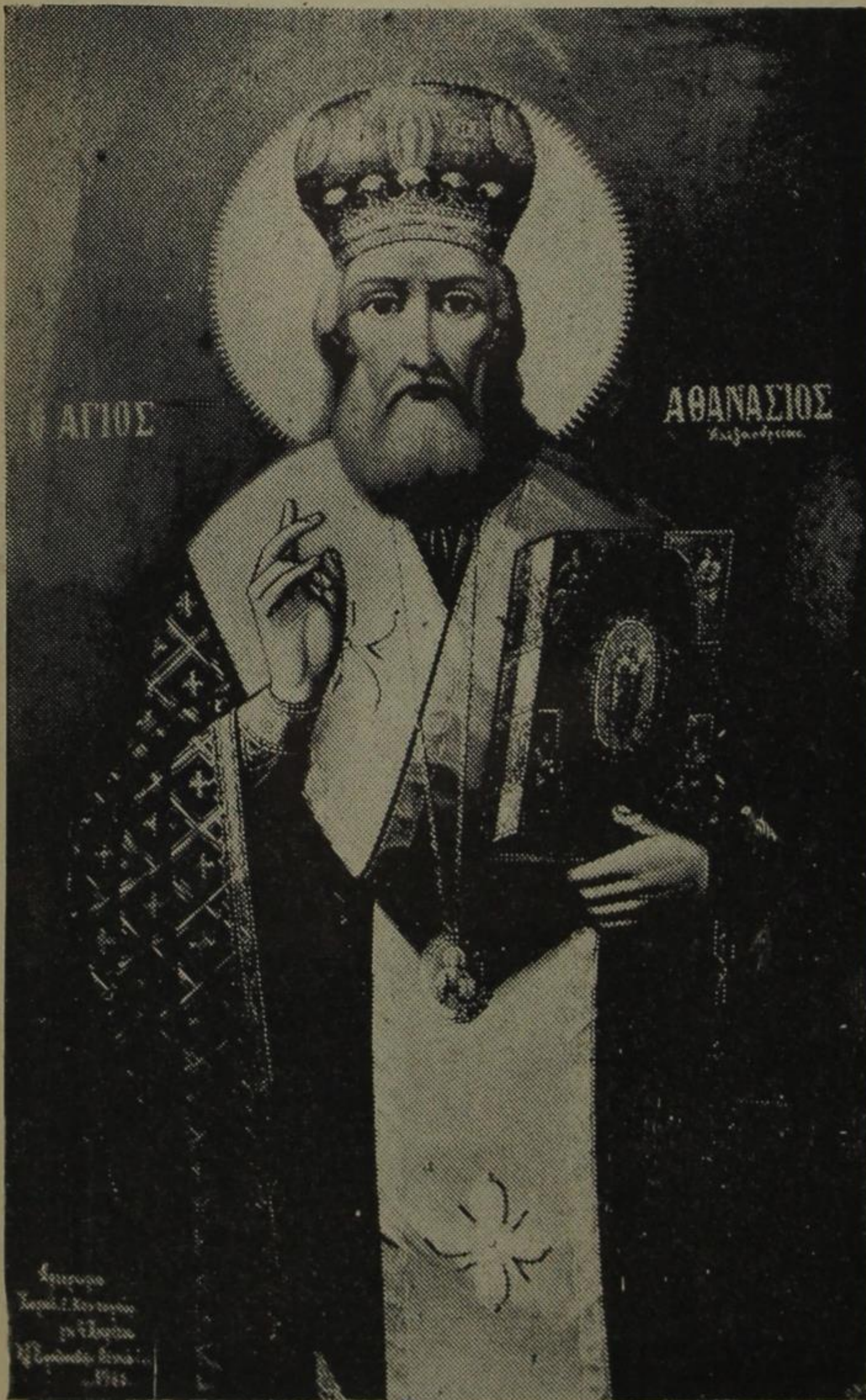
Γεωργίου Ἐξάρχου
Μικρὰ φορητὴ εἰκὼν
ἁγ. Γεωργίου
(Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου)
Χιονιάδων

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 265.

ὑπῆρξε μαθητῆς τῶν ὡς ἄνω ἀνταδέλφων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινάδων. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 34 εἰκόνα).

35

Θωμᾶς Εὐαγγελίου Χρήστου. Οὗτος εἶναι ὁ δεύτερος ἐκ τῶν νεωτέρων Χιονιαδιτῶν ἁγιογράφων ἡλικίας περὶ τοὺς 45 ἐτῶν, καὶ ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ ὡς ἀνωτέρω Πολυκάριπου Ζαγοράφου. Καὶ οἱ δύο νεώτεροι οὗτοι ἁγιογράφοι, ἐργάζονται μετὰ προσηλωσεως καὶ ἰαγάπης, καὶ προσιπαθοῦν νὰ φανῶσιν ἀντάξιοι τῶν διδασκάλων τῶν ὡς πρὸς τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης τῶν καὶ τὴν ἀναλογίαν, καὶ ἐλπίζομεν νὰ τὸ ἐπιτύχωσιν. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 35 εἰκόνα).

Εἰκ. 35

Θωμᾶ Χρήστου
Ἁγ. Ἀθανάσιος
(Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου)
Χιονιάδων

Τέλος δὲ περὶ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀθηναίου Λιάτση τοῦ ἐκπαιδευθέντος εἰς τὴν ἀγιογραφίαν παρὰ τοῦ ἐκ μητρὸς πάππου του Νικολάου Παπακώστα, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τίποτε, καθότι οὗτος σήμερον ἐπεδόθη εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα.

Ἐδῶ εὐρισκόμεθα εἰς τὸ τέλος τοῦ Καταλόγου τούτου, ὅθεν καὶ σταματῶμεν. Διερωτῶμεθα ὅμως. Οἱ δύο νεώτεροι οὗτοι ἀγιογράφοι θὰ εὐτυχήσουν ἄρα γε νὰ διδάξουν καὶ μεταδώσουν καὶ αὐτοὶ τὴν τέχνην των καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς των,

Εἰς 36

Μικρὰ φορητὴ εἰκὼν Ἁγίου Ἰγνατίου ὁ Θεοφόδος

καὶ

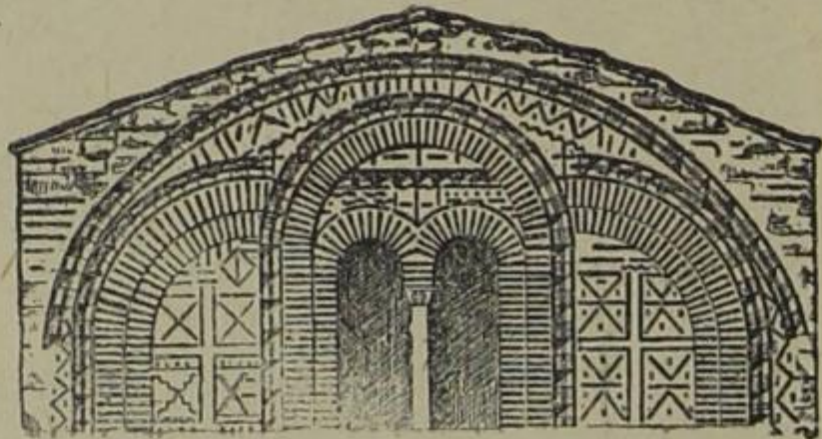
Ὁ Προτομαῖος τοῦ Στέφανου (Ἁγίου Ἀθανασίου) Χιονιάδου

ἢ θὰ εἶναι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ρίξουν τὰ βαρῆα κλειῖθρα εἰς τὴν ἀπ' αἰῶνων ἰδρυθεῖσαν καὶ ἀκμάσασαν οἰκιακὴν Ἀγιογραφικὴν Σχολὴν τῶν Χιονιάδων; Τὸ τοιοῦτον ἡμεῖς ἀπευχόμεθα, καὶ ἐλπίζομεν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγροάφομεν τότε, ὅταν τὸ πρῶτον κατηρτίζετο ἡ παροῦσα ἐργασία, καὶ ὁ ἀνωτέρω Κατάλογος. Τότε βέβαια εὐρίσκοντο ἐν τῇ ζωῇ τέσσαρες ἐν ὅλῳ ἀγιογράφοι. Εἰς τὸ κατόπιν ὁμοῦς χρονικὸν διάστημα τῶν 13 ἐτῶν μέχρι σήμερον, ἐξέλιπον οἱ δύο ἐξ αὐτῶν γέροντες ἀγιογράφοι Νικόλαος Παπακώστας καὶ Πολύκαιρος Ζωγράφος. Ἀργότερον δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1959, ἐφρονεύθη συνεπείᾳ αὐτοκινήτου δυστυχήματος καὶ ὁ εἰς ἐκ τῶν νεωτέρων Γεώργιος Ἐξαιρχος.

Οὕτω σήμερον ἀπέμεινεν εἰς καὶ μόνον ἀγιογράφος ὁ Θαμᾶς Χρήστου, χωρὶς καὶ αὐτὸς νὰ εὐτυχήσῃ νὰ διδάξῃ καὶ μεταδώσῃ τὴν τέχνην του καὶ εἰς τοὺς υἱούς του. Συνεπῶς καὶ ἡ Οἰκιακὴ Ἀγιογραφικὴ Σχολὴ τῶν Χιονιάδων εὐρίσκειται καὶ αὐτὴ σήμερον εἰς τὴν ἐπιθανάτιον —οὕτως εἶπεῖν— κλίνην της, χωρὶς βέβαια νὰ ἔχωμεν καὶ τὴν παρήγορον ἐλπίδα διὰ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἀναβίωσίν της, ἐκτὸς ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλοι λόγοι συντρέξωσι, καὶ ἀλλάξῃ αὕτη πορεία.

Ἐν τέλει δὲ, συνεχίζοντες κατωτέρω τὴν ἐργασίαν ταύτην, παραθέτομεν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ τὰς εἰς τοὺς ἀγιογράφους τούτους ἀναφερομένας ἐπιγραφάς, ὅπως τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς ἐδηλώσαμεν, διατηροῦντες κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν τὴν διακρίνουσαν αὐτὰς ὀρθογραφίαν καὶ διάταξιν, ἐξαιρέσει τῶν τόνων.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

1

1747

Ἐπαρχία Κονίτισης
Χωρίον Βούρμπιανη

Ἰ. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ δεξιὰ μικροῖς γράμμασιν ἐντὸς τετραγώνου.

«Ἡ δέηση τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ μηγάλη ἀποστῶλη — δηὰ χηρὸς Κώνστα ἐκ κώμης Χιονιάδες 1747».

2

1755

Χωρίον Χιονιάδες

Ἰ. Ναός ἀγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρόμου Κεφαλαίοις Βυζαντινοῖς Γράμμασιν.

«Δηὰ χηρὸς Κώνστα Θεαδόσι 1755 Μαρτίου 1».

3

1755

Χωρίον Σταριτσιάνη (νῦν Λαγκώματα)

Ἰ. Ναός Εὐαγγελιστρίας

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτήροσ 80X50 ἀνηκούσης ἄλλατε εἰς τὸν παλαιὸν Τέμπλον τοῦ Ναοῦ περὶ τὸ μέσον δεξιὰ Κεφαλ. Βυζαντ. Γράμμασιν:

«Δεῦσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μήνο Δημήτρι 1755».

μικροῖς γράμμασιν:

«δηὰ χηρὸς κώνστας ἐκ κώμης Χιονιάδες».

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Ἔργα τοῦ ἰδίου ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφου εἶναι καὶ αἱ εἰκόνες Θεοτόκου, Προδρόμου, ἀγ. Ἀθανασίου, ἀγ. Νικολάου, ὡσ καὶ ἡ ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ εὑρισκομένη εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἀπαισαὶ δὲ φέρουσι τὴν αὐτὴν χρονολογίαν 1755, καὶ εὑρίσκονται σήμερον ἐν τῷ Ἰ. Βήματι. Ἐν τῷ Τέμπλῳ, ἰστανικαῖσθεῖσις τῆσ Ἐκκλησίας ταύτης τὸ ἔτος 1866, ἐτοποιητήθησαν ἄλλαι νεώτεραι εἰκόνες.

4

1760

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἰ. Ναός Ἀγ. Ἀθανασίου (παλαιός).

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ ἀριστερά.

«Δηὰ χηρὸς. Κωνσταντίνου, ἐκ κώμης χιονιάδες 1760».

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 369.

καθημίας τῶν Κυδωνίων, Ἀθήναι 1948.— I. Γούδα, Βίοι Παράλληλοι, τ. Β', Ἀθήνησι 1874
Καραμπλιά, Ἱστορία τῶν Κυδωνίων, Τ. Α'— σελ. 146—150 (βίος Θ. Καΐση).— Τρύφ.
Β' Ἀθήναι 1949.— Κ. Θ. Δημαρά, Ἱστορία Νεοελληνικῆσ Λογοτεχνίας, ἔκδοσις δεύτερη, Εὐαγγελίδου, Ἡ παιδεία... τ. Β', Ἀθήναι
Ἀθήναι 1956 Παράρτημα σελ. 46.— Ἀν. Ν. 1936 σελ.

5

1763

Περιφέρεια Ζιουπανίων Μακεδονίας
Χωρίον Κωσταντίικον (νῦν Αὐγερινός)
Ἱ. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας Προδρομοῦ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονιάδες
,αψξγ' (=1763)».

6

1764

Περιφέρεια Ζιουπανίων Μακεδονίας
Χωρίον Ντόλος (νῦν Βυθός)
Ἱ. Ναός Εἰσαδίων τῆς Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Μιχαήλ ἐκ κώμης Χιονιάδες. Δείσις τοῦ δούλου τοῦ
Θεοῦ Θεοδώρου 1764».

7

1767

Ὁμοίως
Ἱ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.
Χωρίον Πεντάλοφος

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ δεξιῷ Πρασκυνηταρίῳ.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θ(ε)οῦ Ἰωάννου ἡερέος τοῦ πα(πᾶ)δίμου 1767.
διὰ χειρὸς κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονιάδες».

8

1769

Ἐπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Στροάτσιανη (νῦν Πύργος)
Ἱ. Μονὴ Ἀγίας Τριάδος

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ Κεφαλ. Βυζαν. Γράμμασιν.

«Δηὰ χειρὸς Κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονηάδες 1769».

9

1770

Ἐπαρχία Πωγωνίου
Χωρίον Βήσσανη
Ἱ. Μονὴ Ἀβελ.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς Δυτ. πλευρῆς τοῦ κυρίως Ναοῦ ἔσωθεν,
χρῶματι καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«† Ἀνηγέρθη ἐκ βάρθρου καὶ ὑστορίθι ὁ θῆος καὶ πάνσεπτος Ναός τῆς ὑπεραγίας
ἐνδόξου Δεσπίνης ὑμῶν Θ(εοτόκ)ου καὶ ἀυπαρθένου Μαρίας Ἀβελη ὀνόματι Ἀρ-
χειρατεύοντος Κυ(ρίου) Παῦσιου καὶ διὰ σινδρομῆς Νηκοδήμου Ἱερομονάχου Ἡ-
γουμένου. Σειραφῆμ Ἱερομονάχου, Ἀνθίμου Ἱερομονάχου, Θεοφάνη Ἱερομονά-
χου, καὶ διὰ ἐξόδου Δεονησίου Ἱερομονάχου τοῦ ποτὲ Ἡγουμένου. Διὰ χειρὸς Κων-
σταντίνου Μιχαῖλ Μιχαῖλ ἐκ (κ)ώμης Χι(ι)ονιάδους».

μικροῖς γράμμασιν.

«κατὰ τῷ 1770 ἰουίου 25».

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 39 τεῦχος τῆς «Ἡπειρ. Ἐ-
στίας» τοῦ 1955 σελ. 637, ὡς καὶ εἰ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 74 διπλοῦν Τεῦχος αὐτῆς κα-

τὰ τὸ ἔτος 1958 σελ. 459. Ὁμοίως καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀναφέρονται εἰς Βήσσανην, ἐδημοσιεύθησαν καὶ αὐταὶ εἰς τὸ ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθμ. 39 τεύχος.

10

1770

Ὁμοίως ὡς ἄνωτέρω ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ «Κοιμήσις Θεατοῦ» τὸ ὅποιον ὁ Ἱ. Λαμπρίδης ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1880 βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῶν ἐν Ἡλείῳ Ἀγαθοεργημάτων» ὀνομάζει Μονὴν Γιουρχάν (Ἱεροχίου).

Ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«δηὰ χιρὸς κωνσταντίνου ἐκ χορίου Χιονιάδες 1770».

11

1774

Περιφέρεια Σιατίστης Μακεδονίας

Χορίον Μπλάτσι (νῦν Βλιάστη)

Ἱ. Μονὴ ἀγ. Δημητρίου.

Ἐπερθύρωσ ἔσωθεν τοῦ κυρίως Ναοῦ ἐπὶ τῆς Δυτ. πλευρᾶς χρώματι, καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Ἐνεκενίσθη καὶ ἀνιστορήθη ὁ ἴδιος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ ἀγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου ἁρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου κυρίου Κιούλου, διὰ δαπάνης τοῦ αὐδήμου κτίτορος κυρίου Γεωργίου Δίμου τοῦ Νίτζιου ἐκ κόμης Κλισούρας εὐημερεύοντος Θεοῦ Ἱερέως».

μικροῖς γράμμασιν.

«διὰ χιρὸς Κωνσταντίνου ἐν ἔτισιν «τισιν» ἀπὸ Θεαγονίας 1774 Ἰανουαρίου 20(12)».

12

1779

Περιφέρεια Ζιουπανίων Μακεδονίας

Χορίον Ζιουπάνι (νῦν Πεντάλοφος)

Ἱ. Ναὸς ἀγ. Ἀχιλλείου.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸ Παγκάρι(13)

«Ἀνιστορήθη καὶ ἐκαλλοπίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀχιλίου ἁρχιεπισκόπου Λαοίσις ἁρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου κυρίου Κυρίλλου Σισανίου εὐημερεύοντος Ἰω(άννου) ἱερέως, Κωνσταντίνου ἱερέως, Κωνσταντίνου ἱερέως, καὶ Π(α)παῖω(άννου) Ζτούκου ἐπι-

(12) Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ὡς καὶ τὰς ὑπ' ἀρ. 5, 6, καὶ 11, ἀντεγράψαμεν ἐκ τοῦ βιβλίου Μιχ. Καλινδέρη ἐκδοθέντος τὸ 1940 ὑπὸ τὸν τίτλον «Γραπτὰ Μνημεῖα ἀπὸ τὴν Δυτ. Μακεδονίαν χρόνων Τουρκοκρατίας». Χοιρακτηριστικὸν τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς εἶναι ὅτι δὲν φέρει τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος τοῦ ἐν αὐτῇ ἀναφερομένου ἀγιογράφου Κωνσταντίνου. Περὶ τούτου, ἄς μὴ ἀμφιβάλλῃ ὁ ἀναγνώστης. Εἶναι ὁ ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφος Κωνσταντίνος ὁ ἱστορήσας κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν καὶ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ Κοιμήσεως Θεατοῦ Αὐγερινοῦ τὸ 1763, Εἰσοδίων Θεοτόκου Ντόλου τὸ 1764, καὶ ἀγ. Ἀχιλλείου Πενταλόφου τὸ 1779. Ἰσχυρίζομεθα τοῦτο, βασιζόμενοι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον τοῦ Καλινδέρη εἰς τὸ ὅποιον εὐδαιμουῦ χριστηταῖται ἄλλη ἐπιγραφὴ φέρουσα τὸ ὄνομα Κωνσταντίνος, ἀφ' ἑτέρου δέ, καὶ εἰς τὰς τρεῖς κυρίως ἐν τῷ Τέμπλῳ τῆς Ἱ. Μονῆς ταύτης εἰκόνας Σωτήρος, Θεοτόκου καὶ ἀγ. Δημητρίου. Αἱ εἰκόνες αὐταὶ εἶναι τῆς αὐτῆς τεχνοτροπίας μετὰ τῶν ἀλλοιῶν ἀπαιτηθέντων διαφόρων ἄλλων εἰκόνων, ἔργων τοῦ αὐτοῦ ἀγιογράφου, ὡς τοῦτο καὶ ἐκ μίας ἐπιτοπίου ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἐπισκέψεως ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος 1957 διεπιστώσαμεν.

(13) Μεταχειρίζομεθα τὴν φράσιν τοῦ συγγραφέως.

τροπεύοντος Κωνσταίου(;) Φίκα, κέ διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου κέ Μιχαήλ Μιχαήλ ἐκχόρας Χιονιάδες. ἐν ἔτι σωτηρίῳ 1779».

(Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 37 εἰκόνα τῆς ἐπιγραφῆς).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Τὸ τελευταῖον ψηφίον τῆς χρονολογίας αὐτῆς εἶναι ἀμφίβολον ἂν εἶναι 9 ἢ 4. Μᾶλλον θὰ ἦτο μικρὸν μηδενικόν. Τὸ 9 προσετέθη ὑπὸ τοῦ Καλιντέρη κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν διὰ νὰ σχηματισθῇ ὁ ἀριθμὸς, τὸ δὲ ἐν τῇ φωτογραφίᾳ φαινόμενον ὡς 4, εἶναι γεωσιτὶ γεγραμμένον. Λέγω γεωσιτὶ, διότι κατὰ τὴν τελευταίαν μας ἐκεῖ μετάβασιν, ἔλλειπε ἡ διόρθωσις αὐτή.

13

1800

Ἐπαρχία Δουϊνουπόλεως

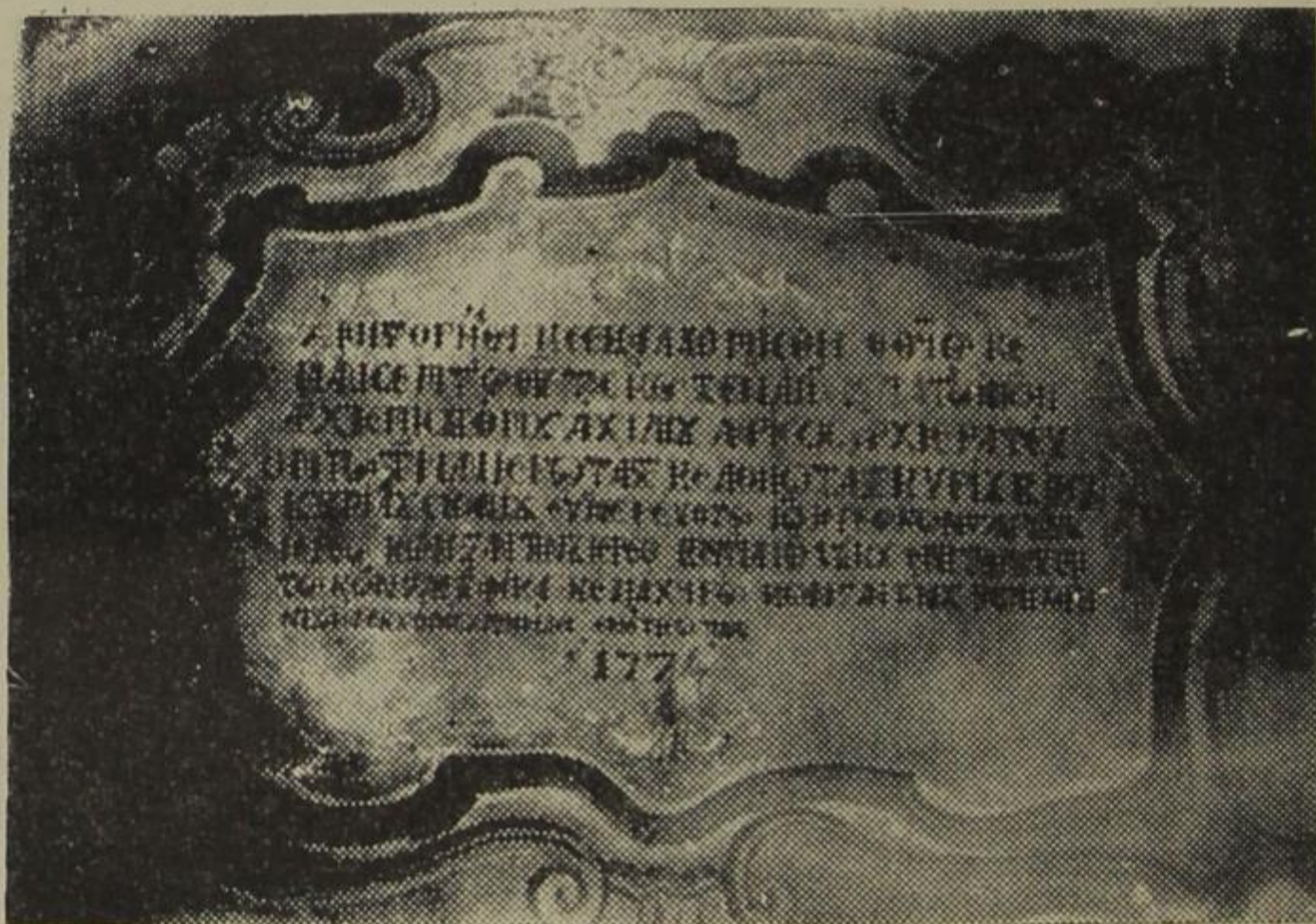
Τμημα Ζαγοριᾶς

Χωρίον Κόνιτσα

Ἰο. Μονὴ Κομῆσεως Θεοτόκου.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Ναοῦ Κεφαλ. Γράμμασιν.

« Ἡ Ἐξωγραφίσθη ὁ πάνσεπτος αὐτός Ναιός τῆς Κομῆσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀρχιερατεύοντος τοῦ θεοφιλεστάτου κέ λογιωτάτου Ἐπισκόπου Δουϊνουπόλεως

Εἰκ. 37

Ἐπιγραφὴ (Ἰ. Αἰ. Ἀχιλλεῖος Πενταλόφου)

κυρίου Γαβριήλ ἐπιτροπεύοντος Ἀλεξίου ἱερέος διὰ σηνδρομῆς κέ ἐξόδων Σοφρονήας Μοναχῆς. χεῖρ ζωγράφων Μιχαήλ κέ Γεωργίου. Ἐν ἔτει 1800. Κατὰ μίναν Ἰουνίου 28».

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Ἡ ἐπιγραφὴ αὐτὴ ἀντεγράφη ἐκ τοῦ βιβλίου Παν. Πουλίτσα φέροντος τὸν τίτλον «Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορείου Ἠπείρου» 1928 σελ. 74. Οἱ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενοι ἀγιογράφοι Μιχαήλ καὶ Γεώργιος, αὗτοι ἀναμφιβόλως εἶναι οἱ ἐκ Χιονιάδων, οἱ ἱστορήσαντες κατὰ τὸ ἔτος 1812 καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ χωρίῳ Ἐλεοῦσα τῆς Προμετῆς ὡς παρακατιόντες θὰ ἴδωμεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 17 ἐπιγραφὴν. Ὑποστηρίζομεν ταῦτο ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι οἱ ἀγιογράφοι αὗτοὶ εἶναι κατὰ πολὺ νεώτεροι τῶν κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1606 μέχρι τοῦ

1664 ἀπαντωμένων ἐν τῷ ἐν λόγῳ βιβλίῳ, Μιχαὴλ ἐκ Λινοτοπίου, καὶ Μιχαὴλ ἐκ Ζέφυρας. Τὸ ἐξ 136 ἐτῶν καὶ πλέον μεσολαβοῦν διάστημα, δικαιολογεῖ πλήρως τοὺς ἰσχυρισμούς μας αὐτούς. Ἐπομένως, καὶ ἡ γνώμη μας αὕτη στηρίζεται νομίζω ἐπὶ τῆς ἀληθείας.

14

1802

Ἐπαρχία Βόλου

Χωρίον Κισσός

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Μαρίνης

Ἐπὶ τῶν ἕξ κιονοκράνων τοῦ Ναοῦ. χρῶμασι, καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Γινώσχετε πάντες οἱ ἠσερχόμενοι ἐν τῷ Ναῶ τούτῳ ὅτι οὗτος ὁ ἐγκαλοπεισμός τοῦ θείου Ναοῦ τῆς ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης ἔγινεν ἐξ ἐποιμελίας τοῦ κυρίου κυρ Νικολὶ Κυριαζὶ ἐν ἡμέραι(ς) ἱερατεύωντος Σακαυλαρίου παπᾶ κυρ Γεωργι καὶ τῶν λιπῶν διὰ σηνδρομοῖς καὶ δαπάνης πλουσίας δωρεᾶς τῆς Κοινότητος ἐν ἡμέραι(ς) ἀρχιερατεύοντος κυρίου κυρ Ἀθανασίου καὶ ἐπιτροπεύοντος νηκολῖς κυριαζῆ δι' ἐξόδου καὶ δαπάνης τοῖς Κηνότητος οὗ ἰ χάρις τεῖς ἁγίας νὰ γένη σκαίπη πάντων ἡμῶν. † Ἀνιστορήθη καὶ ἐγκαλωπιήσθη τὸ παρῶν ταβάνι καὶ οἱ καμάρες τοῦ θείου Ναοῦ τῆς ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης τοῦ Χριστοῦ ἐν ἔτι Σ(ωτη)ρίῳ ΑΩΒ'. 1802 Κεσμογονοῖας ΖΤΓ' ἐν μηνὶ Μαρτίῳ α'. χεῖρ δωρεόντος(;) Παγοῦνι κωσπαντὶ Χηωναδύτι ἐκ φυλῆς Πασχαλάδες».

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τῶν ἕξ φωτογραφιῶν τῶν κιονοκράνων τοῦ Ναοῦ τὰς ὁποίας λίαν προφρόνως ἀπέστειλεν πρὸς ἡμῖς ὁ ἐκ Βόλου ἀξιότιμος συγγραφεὺς κ. Κίππος Μακροῆς, διὸ καὶ ὅπ' ἐντεῦθεν θεομιῶς τοῦτον εὐχαριστοῦμεν.

15

1802

Περιφέρεια Ζιουπανίων

Χωρίον Πεντάλαφος

Ἰ. Μονὴ ἁγ. Τριάδος.

ὑπεριθύως ἔσωθεν, καὶ ἐπὶ τῆς Δυτ. πλευρᾶς τοῦ κυρίως Ναοῦ, Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Ἰστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ Ἱερὸς Ναὸς τῆς ἁγίας Τριάδος ἀρχιερατεύον(τος) τοῦ Πανιερωτάτου ἁγίου Σισσανίου κυρίου Νεοφύτου διὰ δαπάνης καὶ ἐξόδων ἠγουμενεύοντος δὲ τοῦ σεβασμιῶντος Γέροντος Νεοφύτου Θεοκλήτου Ἀνθίμου Γαλακτίωνος τῶν Ἱερομονάχων Κωνσταντίου Διονισίου Δαροθέου Παρθενίου καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοὶ τῶν Μοναχῶν. Ἐκ χειρὸς Μιχαὴλ ἱστοριογράφου (μικροῖς γράμμασιν) ἐκ χώρας Χιονιάδες ΑΩΒ 1802 Ἰουνίου 1».

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς τοιχογραφίας τῆς Μονῆς ταύτης — ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν βέβαια οὐδεμίαν εἰδικότητα διὰ νὰ κρίνωμεν — ταῦτο καὶ μόνον λέγομεν. Ὅτι ἐθαμβώθημεν ἀπὸ τὴν ζωηρὰν ἐκφρασίαν τῶν προσώπων, καὶ τῆς ὅλης ἐν τῇ Ἰ. Μονῇ ἐργασίας. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἐγένετο μὲ τὴν μέθοδον «τοῦ αὐγοῦ», διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ τοιχογραφίαι διατηροῦν καὶ θὰ διατηροῦν αὐτὴν τὴν ζωηρότητα αἰῶνας ὀλακλήρους. Ἡ μέθοδος αὕτη — καθὼς καὶ ἀρχικῶς ἀνεφῆραμεν — εἶναι ἡ σταθεροτέρα ὄλων τῶν ἄλλων μεθόδων, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς οἱ νεώτεροι τὴν ἀγνοοῦν παντελῶς.

16

1805

Ἐπαρχία Κονίτης

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναός ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ.

Ἐπὶ τῆς Βορείου πλευρᾶς ἔξωθεν τοῦ Ναοῦ ἐντὸς μεγάλης κόγχης καὶ κάτωθι τῆς τοιχογραφίας (Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ καὶ Ζωοδόχος Πηγή) χρώματι καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«† Ἀνηγέρθη ὁ πάνσεπτος οὗτος Θεῖος καὶ Ἱερός Ναός ἐκ βάρθρων τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρομοῦ καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου ἁγίου Βελλᾶς καὶ Κονίτισης κυρίου Θεοδοσίου. Ἀνεκαινίσθη διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ τιμιωτάτου κυρίου Γεωργίου Παπαϊωάννου ἱστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Μιχαήλ Ἰωάννου Χιονιάδου ἐν ἔτει χιλιοστῶ ὀκτακοσιοστῶ πέμπτῳ».

17

1812

Ἐπαρχία Πρεμετῆς

Χωρίον Ἐλεούσα

Ἱ. Ναός τῆς Θεοτόκου.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου, χρώματι, καὶ Κεφ. Γράμμασιν.

«† Ὁκοδομήθη ἐκ βάρθρων καὶ ἀνιστορήθη ὁ πάνσεπτος οὗτος καὶ Θεῖος Ναός τῆς Ὑπεραγίας ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἐλεούσης διὰ συνδρομῆς κόπων τε καὶ ἐξόδων τῶν φιλοχρίστων καὶ εὐσεβῶν Χριστιανῶν ταύτης τῆς Θεοσώστου κόμης Ἐλεούσης καλουμένης ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κοριτζᾶς καὶ Πρεμετῆς κυρίου κυρίου Ἰωάσαφ τοῦ ἐξ Ἀγρᾶφων. Διὰ χειρὸς ζωγράφων τοῦ τε Μιχαήλ Γεωργίου καὶ Γεωργίου ἐκ Χιονιάδων ἐν ἔτει σωτηρίῳ ΙΩΙΒ (=1812) Ἀπριλίου 18».

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τῆς 90ης σελίδος βιβλίου «Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορείου Ἠπείρου» ἐκδοθέντος τὸ 1928 ὑπὸ Παναγιώτου Πουλίτσα, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ ἀξιότιμος συγγραφεὺς εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ μᾶς τὸ ἀποστείλῃ κατόπιν παρακλήσεώς μας.

18

1813

Ἐπαρχία Καστορίας

Χωρίον Κλεισοῦρα

Ἱ. Μονὴ τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου.

Ἐσωθεν δεξιὰ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου χρώματι καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Τοῦτον τὸν οἶκον ὁ Πατὴρ ὠκοδόμησεν. Τοῦτον τὸν οἶκον ὁ Υἱὸς ἐστερέωσεν. Τοῦτον τὸν οἶκον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀνεκαίνησεν. Τριὰς Ἁγία δόξα σοι. † Ὁκοδομήθη ἐκ βάρθρων καὶ ἀνιστορήθη ὁ πάνσεπτος οὗτος Ἅγιος Ναός τῆς Γεννήσεως τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου διὰ δαπάνης καὶ ἐξοδα τοῦ Πανοσιωτάτου κυρίου κυρίου Ἡσαΐα ἐκ Κωμοπόλεως Κλεισοῦρας ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Κασταρίας κυρίου (κυρίου Νε)οφύτου τοῦ Διὰ χειρὸς ζωγράφων (Μιχαήλ) Γεωργίου καὶ Γεωργίου ἐκ Χιονιάδων (τῆς) Ἐπαρχίας τοῦ Ἁγίου Βελλᾶς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1813».

(Σ υ ν ε χ ί ζ ε τ α ι)

ΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ ιερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΔΩΝ*

19

1813

Ὁμοίως ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνης τριῶν Ἱεραρχῶν ἐναποκειμένης ἐν τῇ Ν. πλευρᾷ τοῦ Ναοῦ πλησίον τοῦ Ἱ. Βήματος Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Δέησις τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Μιχαὴλ ἱστοριογράφου ἐκ Χιονάδων. Ἰστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Γεωργίου καὶ Γεωργίου τῶν αὐτοῦ Μαθητῶν ἐκ Χιονιάδων ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1813 (μικροῖς γράμμασιν) κατὰ μῆναν φεβρουάριον».

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

Ὁ ἀναγνώστης δέον νὰ ἔχη ὑπὸ ὄψιν του ὅτι αἱ εἰς τὴν Δυτ. Μακεδονίαν κἀναφερόμεναι ἐπιγραφαὶ, τόσον αἱ προσηγηθεῖσαι ὅσον καὶ αἱ ἀκολουθαῦσαι, ἐδημοσιεύθησαν καὶ εἰς τὸ διπλοῦν τεῦχος τῆς «Ἡπειρ. Ἐστίας» (Ἰούλιος— Αὐγούστος) 1960 σελ. 570—579, μὲ τὸν τίτλον «Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις Ἡπειρωτικαὶ ἀπὸ τὴν Δυτ. Μακεδονίαν».

20

1822

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Πληγάδες (νῦν Πληγάτιον)

Παρεκκλήσιον Θεοτόκου (Παναγιοπούλα)

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου ἔσωθεν τοῦ κυρίως Ναοῦ καὶ ἐπὶ τῆς Δυτ. πλευρᾶς χρώματι καὶ Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Ἀνιγέρθη ἐκ βάρθρον κατὰ τὸ 1811 καὶ ἐστορήθη ὑπὸ τοῦ Ἱερέως ὁ Ναὸς τῆς Ἡπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἀρχιεπισκόπου Βελλᾶς κυρίου Ἰωσήφ. Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐντιμοτάτου κυρίου Χρήστου Κωνσταντίνου Γ. Γέργκου. Ἐστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Γεωργίου καὶ Ζήκου Χιοναδίτων. ἔτος 1822 Ἰουλίου 5».

21

1822

Ὁμοίως ἐν τῷ ἰδίῳ Παρεκκλησίῳ.

Ἐπὶ εἰκόνης Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«συνδρομῇ κυ(ρίου) Πανα..... διὰ χειρὸς..... Χιοναδίτου 1822».

22

1834

Ὁμοίως Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Τούρνοβον (νῦν Γοργοπόταμος)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου σελ. 397.

Κάτωθεν τοῦ Παντοκράτορος ἐντὸς τετραγώνου χρώματι, καὶ μικροῖς γράμμασιν.

«Ἰστορήθη ὁ Παντοκράτωρ 1834 διὰ χειρὸς Ζήκου Γεωργίου Χιονοδίτου. ἔτος μιᾶς παλαιᾶς ἱστορίας ἦτη ζωγραφίας ὅπου ἦτο εἰς τὸ Τέμπλον 'ΖΡΚΕ' (=1617).

23

1835

Ἐπαρχία Δωδώνης

Χωρίον Ζαγόρτσα (νῦν Πολύγυρος)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Κυριακῆς

Ἐνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ χρώματι, καὶ Κεφαλ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«† Ἰστορήθη ὁ Θεῖος οὗτος καὶ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Κυριακῆς ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιεροτάτου Κυρίου Κυρίου Ἰωακίμ καὶ ἐπιτροπεύοντος τοῦ εὐλαβεστάτου κυρίου Νικολάου Ἱερέος καὶ εὐημερεύοντος τῶν εὐλαβεστάτων Βασιλείου Ἱερέος Χρήστου Ἱερέος Ἀποστόλη Ἱερέος ἐν ἔτει 1835 Μαΐου 25.

Ἰστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Ζήκου, Νικολάου, καὶ Ματθαίου ἐκ τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Ἁγίου Βελᾶ.

μικροῖς γράμμασιν

«ἐκ κόμης χιονάδες».

Σημ. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη, τῇ ὑποδείξει τοῦ ἐκ Ψήνας διδασκάλου κ. Γεωργίου Παπαπαύλου, ἀντεγράφη καὶ μοι ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Ἐφημερίου Πολυγύρου Ἱερέως Χρήστου Φ. Παπᾶ διὸ καὶ ἀπ' ἐντεῦθεν θεομῶς τούτους εὐχαριστοῦμεν.

24

1838

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Ζίτσα

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Ἀποστόλων Κεφαλ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«† Ἰστορήθη ἡ παρούσα εἰκόνα διὰ χειρὸς Νικολάου καὶ Ματθαίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ 1838 Μαΐου 4 ἐκ τῆς Ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελᾶ ἐκ κόμης Χιονάδες».

25

1838

Ἐπαρχία Ἰωαννίνων

Πόλις Ἰωάννινα

Οἰκία Νεομάρτυρος Γεωργίου.

Ἐπὶ εἰκόνας δεξιὰ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Νεομάρ. Γεωργίου Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«... Δι' ἐξόδου ἐλαχίστου Ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαενᾶ ἐκ πόλεως Κονίτζης 1838 Ἰανουαρίου 31».

μικροῖς γράμμασιν

«διὰ χειρὸς Ζήκου Χιονοδίτου».

26

1839

Ἐπαρχία Κονίτσης

Πόλις Κόνιτσα

Κελλίον Χρυσάνθου Λαενᾶ.

Ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας Θεοτόκου, τύπου Γλυκοφιλοῦσης.

«Ἡ Γλυκοφιλοῦσα Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς. 1839 διὰ χειρὸς ζήκου χιονιαδίτου».

27

1840

Ἐπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Καθάσιλλα

Ἰ. Ναὸς Κοιμήσεως Θεοτόκου

Ἐπὶ μεγάλης ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ εἰκόνας Θεοτόκου «ἡ Ὁδηγήτρα» μικροῖς γράμμασιν.

«ἡ παροῦσα ἰκὼν τῆς Θεομήτορος εἶναι ἡ παμπάλαια καὶ θαυματουργὸς τοῦ χωρίου καθάσιλλα. ἐξανιστορήθη δι' ἐπιστάσις ἐλαχίστου ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαιενᾶ ἐπιτροπεύοντος κυρίου Ἰάθανασίου Κορδαῖ καὶ ἐφημερεύοντος αἰδεσηματοῦ κυρίου παπαπορφυρίου ἐκ χώρας βλάχους τὰ δὲ ἔξοδα ἐκ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας. 1840: μαρτίου 18.

διὰ χειρὸς ζήκου γεωργίου Χιονιαδίτου».

28

1840

Πόλις Κόνιτσα

Κελλίον Χρυσάνθου Λαιενᾶ.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας Νεομαρτύρων, κάτωθεν, Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Οἱ εἰς τὴν παροῦσαν ἰκὼνα ἱστορηθέντες Νεομάρτυρες δίδωμεν ἴδησιν εἰς τοὺς φιλιαναγνώστας ἐὰν ἐπιποθοῦν νὰ μάθουν ποῦ καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ καθείς, ὡς εὔρουν τὸ βιβλίον καλούμενον Νεομαρτυρολόγιον καὶ ἐκεῖ τοὺς εὔρισκουν ὄλους. Ἰστορήθη δι' ἐξόδου ἐλαχίστου ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαιενᾶ ἐκ πόλεως Κονίτζης».

μικροῖς γράμμασιν.

«1840 μαΐου 10 διὰ χειρὸς ζήκου γεωργίου Χιονιαδίτου».

29

1842

Ὁμοίως εἰς τὸ αὐτὸ κελλίον.

Ἐπὶ μεγάλης τοιμύρφου φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου Νεομάρτυρος Γεωργίου καὶ Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, Κεφ. Γράμμασιν.

«Δι' ἐξόδων ἐλαχίστου ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαιενᾶ ἐκ πόλεως Κονίτζης».

μικροῖς γράμμασιν.

«1842 Ἰουνίου 10. ἱστορήθη διὰ χειρὸς ζήκου γεωργίου χιονιαδίτου».

30

1842

Ὁμοίως ἐν τῷ Μητο. Ναῶ ἁγ. Νικολάου ἄνω Κονίτσης.

Ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου ἐν τῷ Γυναικωνίτη ἐχούσης γύρωθεν τοὺς Προφήτας Κεφ. Γράμμασιν.

«Δι' ἐξόδων ἐλαχίστου ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαιενᾶ ἐκ πόλεως Κονίτζης.

Ἰστορήθη διὰ χειρὸς Ζήκου Γεωργίου ἐκ κόμης Χιονιάδες 1842 Αὐγούστου 25».

31

1843

Χωρίον Χιονιάδες

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

«δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου Παΐσιου.

1843. φεβρουαρίου 20: διὰ χειρὸς ματθαίου παισχαλάδες».

32

1843

Πόλις Κόνιτσα

Κελλίον Χρυσάνθου Λαεινᾶ

Ἐπὶ μεγάλης εἰκόνοσ Εὐαγγελισμοῦ Κεφαλ. Βυζαντ. Γράμμασιν.
«Δι' ἐξόδου τῆσ ἐλαχίστησ δούλησ τοῦ Θεοῦ Ἀγγελικῆσ ἀδελφῆσ Χρυσάνθου Λαει-
νᾶ ἐκ Κονίτζησ.

1843 Αὐγούστου 31. Χιονιάδεσ διὰ χειροῦσ Ζήκου Γεωργίου».

33

1846

Ἐπαρχία Τζουμέρκων

Χωρίον Μελισσουργοῖ

Ἱ. Ναὸσ ἁγ. Νικολάου.

Ἐκ τοῦ βιβλίου «Παρατηρήσεισ εἰσ τὴν νεωτέραν Γεωγραφίαν
τῆσ Ἡπείρου» Κων. Στεργιοπούλου 1937 σελ. 17.

Ἱστορήθη ὁ Θεῖοσ καὶ Ἱερὸσ Ναὸσ τοῦ ἐν ἁγίοισ Πατροῦσ ἡμῶν Νικολάου, ἀρ-
χιερατεύοντοσ τοῦ Πανιερωτάτου Κυρίου Κυοίου Ἰωανηκίου καὶ ἐφημερευόντων
Ἰωάννου Ἱερέοσ Πρωτοπαπᾶ Κωνσταντίνου Κυοίου Ἀθανασίου Ἱερέοσ Φότη Ἱερέοσ
Ἰωάννου Ἱερέοσ Ἀθανασίου Ἱερέοσ Ἀποστόλη Ἱερέοσ καὶ Ἰωάννου Ἱερέοσ καὶ ἐ-
πιτροπεύοντοσ Ἀθανασίου Παπαδιαμάντη Ἱστορήθη δὲ διὰ χειροῦσ Ζήκου Ἰωάννου
Νικολάου Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου τῶν αὐταδέλφων ἐκ (κ)όμησ Χιονιάδεσ ἐκ
τῆσ Ἐπαρχίασ τοῦ ἁγίου Βελλᾶσ ποσειευόντων Πανταζῆ καὶ Κῶστα Παπακῶστα.
1846 Ἰουλίου 15 δι' ἐξόδων τῆσ Ἐκκλησίασ ταύτησ».

34

1847

Ἐπαρχία Κομίτησ

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸσ ἁγ. Δημητρίου

Ἐπὶ φορητῆσ εἰκόνοσ ἁγ. Νικολάου.

«δέησισ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου καὶ ἀποστόλη τοῦ νικολάου ἐξαρχάδων.
διὰ χειροῦσ Ζήκου γεωργίου 1847».

35

1848

Χωρίον Χιονιάδεσ

Ἱ. Ναὸσ ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ μικρᾶσ φορητῆσ εἰκόνοσ Γενεθλιῶν τοῦ Προδρόμου, μικροῖσ
γράμμασιν.

«δέησισ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου Γεωργίου Πα(πᾶ)Κῶστα —1848, διὰ χει-
ροῦσ Ἀναστασίου Κωνσταντίνου νέου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

36

1849

Ἐπαρχία Φιλιππιάδοσ

Χωρίον Κοικλίσι

Ἱ. Ναὸσ ἁγ. Νικολάου

Ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ Συγγράμματοσ «Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ» τοῦ
1934 σελ. 120 ἀρ. 154.

Ἱστορήθη ὁ Θεῖοσ οὗτοσ καὶ Ἱερὸσ Ναὸσ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν ἁγίοισ πατροῦσ ἡ-
μῶν Νικολάου ἀρχιερατεύοντοσ τοῦ πανιερωτάτου Κυρίου Ἰωανηκίου καὶ ἐφημε-
ρευόντοσ τοῦ εὐλαβεστάτου κυρίου Χρήστου Ἱερέοσ καὶ πνευματικοῦ τοῦ ἐκ (κ)λη-
σούρασ καὶ ἐπιτροπευόντων Δήμου Καλίβια καὶ Εὐθυμίου Τόλη. Ἱστορήθει δὲ διὰ

χειρὸς Ζίκου Ἰω(άνου) Νικολάου καὶ Ματθαίου τῶν ἀδελφῶν ἐκ κόμης Χιονιάδες ἐκ τῆς Ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελλῆς ἐν ἔτη 1849 Φεβρουαρίου 13».

37

1852

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸς Ἁγ. Ἀποστόλων

Ἐπὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ.

«ἢ παροῦσα σταύρωσις μετὰ τῶν Θεολογικῶν ἱστορήθη διὰ δαπάνης τοῦ κυρίου Νικολάου Γεωργίου. Πανταῖη. καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. διὰ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῆς συμβίας καὶ τέκνων αὐτῶν».

Ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Θεολογικοῦ.

«διὰ χειρὸς Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου τῶν Χιονιαδῶν. 1852 ὀκτωβρίου 15».

Σημ. Θεολογικὰ εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγιογραφίας ἐννοοῦνται ἢ ἐν τῷ Σταυρῷ παρεστῶσα Μήτηρ τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ ἐπιστήμιος φίλος καὶ μαθητὴς αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.

38

1853

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Κουκούλιον

Ἱ. Ναὸς Κοιμήσεως Θεοτόκου

Ἐπὶ τῆς Β. Ἀνατολικῆς Γωνίας ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι ἄνωθεν τοῦ

Νιπτῆρος Κεφ. Γράμμασιν.

«Ἱστορήθη ὁ τοῖχος οὗτος, (ἀνάγνωθι ἢ πλευρὰ αὕτη) ἐξ ὀλοκλήρου δαπάνη Ἀλεξάνδρας Κ. Πλακίδα ἐν ἔτει 1853 Ἰουλίου Α'».

μικροῖς γράμμασιν.

«Ἱστορήθη διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Ζήκου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ χώρας Χιονιάδες».

39

1854

Ἐπαρχία Παγωνίου

Χωρίον Σταυροσκιάδιον

Ἱ. Ναὸς Εἰσοδίων Θεοτόκου

Ἐπὶ εἰκόνης Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Νικολάου Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ κόμης Χιονιάδες ἐκ τῆς Ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελλῆς. 1854 Ὀκτωβρίου 25».

40

1856

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σκαμνέλιον

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ ἐπὶ εἰκόνης Μεγ. Ἀρχιερέως.

«διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ Ἐντιμοτάτου κυρίου Ἀσπερινοῦ Γεωργίου εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Ἱστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Ζωγράφου χιονιαδέου Παπακωστόπουλου.

Ἐν ἔτει 1856 Μαΐου 5 Σκαμνέλι».

41

1857

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ

«δι' ἐξόδων Κ. Νικολάου Θεολόγου Πα(πα)διαμάντη. διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Γεωργίου 1857 Σεπτεμβρίου 15».

42

1859

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σκαμνέλιον

Ἱ. Μονὴ ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Συνδρομῇ τοῦ Πανοσιωπάτου κυρίου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ τοῦ Καθηγουμένου τῶν δύο Μονῶν (Ἁγ. Νικολάου καὶ Ἁγ. Παρασκευῆς) Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Κυρίου Κυρίου ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ἐγένετο ἡ παροῦσα, χεὶρ τοῦ Ἀναστασίου Κ. Χιονιαδίτου ἐν ἔτει 1859 Μαρτίου 24».

43

1859

Χωρίον Μπάγια (νῦν Κῆποι)

Ἱ. Ναός ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«ἐν ἔτει 1859 Ἀπριλίου 5 χεὶρ Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

44

1859

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ ὡς ἀνωτέρω Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ὀπισθεν ταῦ Ἀρχιερ. Θρόνου.

«Συνδρομῇ τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Κυρίου Κυρίου ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ἐγένετο ἡ παροῦσα, χεὶρ τοῦ Ἀναστασίου Κ. Χιονιαδίτου ἐν ἔτει 1859 Ἀπριλίου 25 Μπάγια».

45

1860

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν τῇ Βορ. Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

«1860 Ἰουνίου 10 χεὶρ Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

46

1860

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ἐν τῇ Νοτ. Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

«Κατὰ τὸ ἔτος 1860 Ἰουνίου 10 ἱστορήθησαν αἱ δύο εἰκόνας τῶν Ἀρχαγγέλων διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

47

1860

Ἐπαρχία Παγωνίου

Χωρίον Ἀργυροχώριον

Παρεκκλήσιον Παναγίας (Ζωοδόχου Πηγῆς).

Ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ κόμης Χιονιάδες ἐν ἔτει 1860».

Σημ. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη παρὰ τοῦ Ἐφημερίου Ἀργυροχωρίου Ἀναστασίου Σπάτουλα.

(Συνεχίζεται)

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

48

1860

Έπαρχία Κοιτίσης
Χωρίον Όστανίσα (νῦν Ἀηδονοχώριον)

Ἱ. Ναός άγ. Ἀποστόλων.

Ἐπερθύρωσ ἔσωθεν τῆσ εἰσόδου τοῦ Ναοῦ χρώματι, καὶ Κερ.
Γράμμασιν.

« Ἰστορήθη ὁ Θεῖος οὔτος καὶ Ἱερὸς Ναός τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Ἡγουμε-
νείοντος Ἀνθίμου Ἱερομονάχου κήτωρ τῆσ Ἐκκλησίας. Ἰστορήθη δὲ διὰ χει-
ρὸς τῶν ἀγαδέρφων Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονιάδες ἐκ τῆσ Ἐ-
παρχίας τοῦ Ἀγίου Βελλᾶσ 1860 Ἰουνίου 18».

Σημ. Ἡ ἐπιγραφή αὐτή ἀντεγράφη ὑπὸ τοῦ τότε ταχ. ὑπαλλήλου Παύλου
Ζησάκη ἐκ Παλαιοσελίου νῦν Ἱερομονάχου.

49

1860

Έπαρχία Ἰωαννίνων

Χωρίον Μπισδοῦνιον

Ἱ. Ναός άγ. Γεωργίου

Ἐπὶ τῆσ Βορ. πλευρᾶσ τοῦ Ναοῦ.

«Ἰστορήθη διὰ χειρὸς τῶν ἀγαδέρφων Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου Χιονιαδιτῶν,
ἐπιτροπεύοντος δὲ τοῦ Ἰωάννου Βασιλείου 1860».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὐτή ἀντεγράφη ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ Συγγράμματος Ἡπειρ.
Χρονικά τοῦ 1934 σελ. 122.

50

1860

Πόλις Ἰωάννινα

Οἰκία Νεομάρτυρος Γεωργίου

Ἐπὶ μεγάλῆσ φορητῆσ εἰκόνοσ Κοιμ. Θεοτόκου μικροῖσ γράμμασιν.

«Διὰ χειρὸς τῶν ἀγαδέρφων Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονιάδες ἐκ
τῆσ Ἐπαρχίας Βελλᾶσ 1860 Μαρτίου 8».

51

Έπαρχία Κολωνίας

Χωρίον Σιάλεση (Βορ. Ἡλείου)

Ἱ. Ναός άγ. Νικολάου

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτήηρος ἐν τῷ Τέμπλῳ Κερ. Γράμμασιν.

«Δέησις τῶν δοῦλων σου Βαγγέλη Χριστοδοῦλου Στυριδανὸσ ἀγαδέρφων Κων-
σταντίνου Ζέκου, καὶ Βασιλείου υἱοῦ Χριστοδοῦλου 1860 Ἀπριλίου 20».

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 515.

Διὰ χειρὸς Ζήκου, Ματθαίου, καὶ Κωνσταντίνου τῶν ἀδελφῶν ἐκ κώμης Χιονιάδες».

52

1860

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Νικολάου.

«Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Χριστιοδούλου Παπαϊωάννου Κηρατζῆ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Σωτήρη Εὐθυμίου, καὶ Μχαήλ. 1860 Ἰουνίου 5.

Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Ζήκου Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου. ἐκ Κώμης Χιονιάδες».

53

1860

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνας Τριῶν Ἱεραρχῶν.

«Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Θεοδοσίου Ζώτου καὶ υἱοῦ αὐτοῦ Πέτρου καὶ υἱῶν Πέτρου Εὐθυμίου καὶ Βασιλείου. 1860 Ἰουνίου 8.

Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Ζήκου Ματθαίου καὶ Κωνσταντίνου ἐκ κώμης Χιονιάδες».

Σημ.

Ἔργα τῶν ἰδίων ἀγιογράφων τυγχάνουσι καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου, ἁγ. Σπυρίδωνος, ἁγ. Παρασκευῆς καὶ Αἰκατερίνης, Μεταμορφώσεως, καὶ ἁγ. Γεωργίου.

54

1861

Ἐπαρχία Κονίτισης

Πόλις Κόνιτσα

Κελλίον Χρυσάνθου Λαενᾶ

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας Θεοτόκου.

«1861 Μαρτίου 8. Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χρυσάνθου Λαενᾶ. χεῖρ Ζήκου Γεωργίου Χιονιαδίτου».

55

1861

Ἐπαρχία Ἄρτης

Χωρίον Νεοχώριον

Κεντρικὸς Ναὸς ἁγ.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου φερούσης γύρωθεν εἰκονισμένα καὶ τὰ μαριτύρια αὐτοῦ.

«Ἱστορίθη δὲ διὰ χειρὸς Νικολάου Γεωργίου, καὶ Δημητρίου υἱοῦ αὐτοῦ καὶ καὶ Κολώνια ἐκ (κ)ώμης Χιονιάδων ἐκ τῆς Ἐπ. ἀρχίας τοῦ Ἁγίου Βελλᾶς 1861 Μαΐου 1».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη πρὸ δεκαετίας σχεδὸν ὑπὸ τοῦ νῦν ἐν τῇ Νομαρχίᾳ Ἰωαννίνων ὑπηρετοῦντος κ. Κων. Κυριζίδου τοῦ ἐκ Χιονιάδων.

Ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐπιγραφῇ Νικόλαος Γεωργίου, εἶναι ὁ Νικόλαος Γ. Πασχάλης, ἀδελφὸς τῶν Ζήκου, Ματθαίου, καὶ λοιπῶν.

Ἐπὶ πλέον δὲ σημειοῦμεν ἐδῶ ὅτι ὁ ἀναγνώστης δέον νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὅτι τὸ χωρίον Χιονιάδες, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως, ὅτε μὲν ὑπήγετο εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Κονίτισης, ὅτε δὲ εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Κολωνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ φράσις, «Καὶ Κολώνια».

56

1863

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Κορτίνιστα (νῦν Νικάνορας)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Μαρίνης.

Ἐπὶ μεγάλης τριμήρου εἰκόνοσιν τῶν ἁγίων α') Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, β') Ὁσίου Νικάνορος, καὶ γ') ἁγ. Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Νέου ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«1863 Ἰανουαρίου 20 διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιονιάδου».

57

1863

Χωρίον Χιονιάδες

Παρεκκλήσιον ἁγ. Παρασκευῆς

Ἐπὶ μικρᾷ φορητῆς εἰκόνοσιν Κωνσταντ. καὶ Ἑλένης.

«1863 Φεβρουαρίου 15 σαποβίτσια Ἀναστάσιος Μ. Ζ(ωγράφος)».

58

1863

Ἐπαρχία Λεσκοβικίου

Χωρίον Ἀριζα (Βορ. Ἡπείρου)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ μικρᾷ φορητῆς εἰκόνοσιν Ἀνασιτάσεως.

«Δι' ἐξόδων κυρίου Παπαῖ-Ἰωάννου Δημητρίου.

1863 Ἀπριλίου 20 Χιονιάδες».

Σημ.

Πρόκειται περὶ τοῦ ἐκ Χιονιάδων Παπαῖ-Ἰωάννου Μαρινᾶ τοῦ κατόπιν Ἀρχιμανδρίτου.

59

1863

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Τσαραπλανά

Παρεκκλήσιον ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπὶ εἰκόνοσιν ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δι' ἐξόδων Θεολόγου Παπ. 1863 Αὐγούστου 18 διὰ χειρὸς Ματθαίου χιονιάδου»

Σημ.

Ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου ἐν τῷ αὐτῷ Παρεκκλησίῳ εἶναι καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου, ὡς καὶ ἄλλαι αἰ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ἰ. Ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς εἰκόνες, αἱ ὁποῖαι δὲν φέρουσι μὲν τὸ ὄνομα τοῦ ἀγιογράφου, εἶναι δὲ — ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν — τῆς τεχνοτροπίας τοῦ ὡς ἄνω ἀγιογράφου Ματθαίου Ζωγράφου.

60

1863

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Τσεπέλοβον

Παρεκκλήσιον Εἰσοδίων Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσιν Ἰ. Προδρόμου.

«Ἀφιέρωμα φιλοθέου Ἰωάννου Κώστα 1863 Νοεμβρίου 9 καὶ χεῖρ Ἀναστ. Ζωγράφου χιονιάδου».

61

1863

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνοσιν Εἰσοδίων Θεοτόκου ἐν τῷ αὐτῷ Παρεκκλησίῳ.

«Ἀφιέρωμα φιλοθέου προαιρέσεως τοῦ ἀξιότιμου Χριστιανοῦ Ἀναστ. Τζουλάκη 1863 Νοεμβρ. 19.

Ἰστορήθησαν διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιοναδίτου».

62

1864

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Παρεκκλησίῳ Τσεπελόβου. Ὑπερθύτως ἔσωθεν, χρώματι, καὶ Κεφ. Γράμμασιν.

«Ὁ μετακομισθεὶς ἐκ τῆς θέσεως Πουρνάρι, ὅπου ἔκτισται εἰκόνημα εἰς τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, καὶ κτισθεὶς ἐν τῇ παρὰ τοῦ Γεωργίου Ἀ. Κούσιογλου παραχωρηθείση ταύτῃ θέσει Πάνσεπτος οὗτος Ναὸς «Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου», ἐκτίσθη τὸ πρῶτον διὰ προκαταβολῆς μὲν πενήτηντα Αὐστριακῶν φλωρίων τοῦ κ. Νικολάου Σιόμπολα καὶ συγγενῶν του, ἐπεκτιάνθη δὲ, ἱστορήθη καὶ εὐτρεπίσθη δαπάνῃ καὶ ἀόκνῳ ἐπιστάσιᾳ τοῦ καὶ ἐπιτροπεύοντος Κυρίου Χριστοδοῦλου Τσολάκη καὶ τῇ συνδρομῇ τινῶν κατοίκων εἰς μνημόσυνον αἰώνιον, ἀρχιερατεύοντος μὲν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ.κ. Παρθενίου, ἱερατευόντων δὲ τῶν Ἱερέων Οἰκονόμου Παπαῖ Χριστοδοῦλου, Σακελλαρίου Παπαῖ Θεοδώρου, Παπαῖ Κώστα Δημητρίου, καὶ Παπαῖ Κώστα Ἀντωνίου.

Διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιοναδίτου τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ Σωτηρίῳ ἔπει 1864 Μηνὶ Αὐγούστῳ 31 προιακοστῇ πρώτῃ».

63

1864

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Καβάσιλλα

Παρεκκλήσιον Γέννησις Θεοτόκου.

Ὑπερθύτως ἔσωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ, χρώματι, καὶ Κεφ. Γράμμασιν.

«Ἡ Ἰστορήθη ὁ Θεῖος καὶ Ἱερός Ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἀρχιερατεύοντος δὲ τοῦ Θεοφιλεστάτου κ.κ. Γερμανοῦ καὶ ἐφιμερεύοντος Δημητρίου Ἱερέως Μπούκα καὶ ἐπιτροπεύοντος τοῦ κ. Κώστα Κορδῆ καὶ δι' ἐπιμελείας Χρυσάνθου Λαενᾶ Ἱερομονάχου.

Ἰστορήθη δὲ διὰ χειρὸς τῶν αὐταδέλφων Ζήκου καὶ Ματθαίου καὶ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου ἐκ κώμης Χιονιάδες. 1864 Ἰουλίου 18».

64

1864

Πόλις Κόνιτσα

Μητροπ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ μεγάλῃς φορητῆς εἰκόνης ἁγ. Ἀποστόλων.

«Δι' ἐξόδων τοῦ Κυρίου Παναγιώτου Στεργίου Ρούβαλη. 1864 Σεπτεμβρίου 30.

Διὰ χειρὸς Ματθαίου χιοναδίτου».

65

1864

Ὁμοίως ἐν τῷ κελλίῳ Χρυσάνθου Λαενᾶ. Ἐπὶ μεγάλῃς εἰκόνης τοῦ Σωτῆρος, μικροῖς γράμμασιν.

«1864. Διὰ χειρὸς Ματθαίου χιοναδίτου».

66

1864

Χωρίον Κορτίνιστα (νῦν Νικάνορας)

Παρεκκλήσιον Εὐαγγελιστρίας

Ἐπὶ εἰκόνης Εὐαγγελισμοῦ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δι' ἐξόδων Βαγγέλη καὶ Ἰωάννου γεωργίου, καὶ κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ 1864. χεῖρ Δημ. Νικ.».

Σημ.

Οὗτος εἶναι ὁ ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφος Δημήτριος Νικ. Πασχάλης.

67

1865

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μεσαργιάς)

Ἱ. Ναός ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Πέτρου καὶ Παύλου.

«Δι' ἐξόδων τοῦ κυρίου στεφανῆ λάμπρου.

1865 Ἀπριλίου 12. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Γεωργίου Χιοναδίτου».

68

1865

Χωρίον Βράνιστα (νῦν Τροάπεζα)

Ἱ. Ναός ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ κοιλώματι τῆς ἐν σχήματι Προσκομιδῆς ἁγ. Τραπέζης τοιχογραφίας μικροῖς γραμμασίον.

«Διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου καὶ Ἀναστασίου Μιχαήλ ἐκ κώμης Χιονάδες. 1865 Αὐγούστου 2».

69

1865

Χωρίον Τούρνοβο (νῦν Γοργοπόταμος)

Ἱ. Ναός ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρομοῦ ἐν τῷ Τέμπλῳ ἀριστεριά.

«Δι' ἐξόδων τοῦ κυρίου Ἰωάννου Βασιλείου Παπακώστα 1865. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου».

70

ἀχρονολόγητος

Χωρίον Λεσκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Παρεκκλήσιον ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ ἀχρονολογήτου εἰκόνοσ ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

ἱστορήθη ἢ παροῦσα ἰκὼν διὰ χειρὸς ζήκου γεωργίου Χιοναδίτου καὶ ἀφιερῶθη παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰς μνήμην αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ».

71

ἀχρονολόγητος

Πόλις Κόνιτσα

Κελλίον Χρυσάνθου Λαενᾶ

Ἐπὶ ἀχρονολογήτου εἰκόνοσ τῶν ἁγίων Μανουήλ, Σαβέλ, καὶ Ἰσμαήλ.

«Κασιγνήτους μέδοντας πρεῖς ἐν τῷ πόλῳ..... ὁ ζωγράφος Ἀναστ. Μιχ. Χιοναδίτης».

72

1867

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ

«Δαπάνη Ματθαίου Γ. Ζωγο(άφου)».

Σημ.

Αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνες, ἱστορήθησαν τὸ ἔτος 1867.

73

1867

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρομοῦ.

«Διὰ συνδρομῆς καὶ Δαπάνης Ἰωάννου Γεωργίου Σκούρη 1867 Σεπ(τεμβρίου) 7».

κάτωθεν

«Ιστορήθη διὰ χειρὸς Μιχαὴλ Κωνσταντίνου ζωγράφου 1867 Σεπτεμβρίου 7».

74

1867

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱερὸς Ναὸς ἁγ. Δημητρίου.

Ἐπὶ εἰκόνας Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ

«Δι' ἐξόδων τῶν ἀγαδελφῶν Ἀποστόλη Δημητρίου καὶ Νικολάου Γεωργίου Γιόση. 1867.

Διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου».

75

1869

Χωρίον Πεκλάριον

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Παντελεήμονος.

Ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Βαρβάρας.

«δι' ἐξόδων τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας 1869 Ἀπριλίου 15. χειρὶ Ἀναστασίου ζωγράφου) Χιοναδίτη».

76

1869

Χωρίον Πυρσόγιαννη

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

«1869 Μαΐου 1. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου».

77

1870

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Σωτήρος.

«1870 Ἰανουαρίου 16. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου».

78

1870

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μεισαοργιάς)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου.

«Συνδρομῇ τῶν φιλοχρίστων Δημήτριος Γεωργίου Χαρισσιᾶδης καὶ Δημήτριος Κωνσταντίνου Τζήνα ἐν ἔτει 1870 αὐγούστου 24.

χειρὶ Ἀναστασίου Ζωγο(άφου) Χιοναδίτου».

79

1870

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Μεύγεζδα (νῦν Παλιόπυργος)

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου.

«Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Παπαῦ Θεοδώρου Ἀθανάσιος Παπαῦ Χριστοδοῦλου Ζῦκος Μπορ. β. Δημήτριος Ζ. Παπαῦ Βασιλείου Σπύρο Πρί(ν)τζης τῆ 1870 Αὐγούστου 6. Ἀθ. Κ. Ζ.».

Σημ.

Ὡς ἐκ τῆς ἀμέσως κατατέρω παρατιθεμένης ἐπιγραφῆς ἐμφαίνεται ὁ ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα Ἀθ. Κ. Ζ. εἶναι ὁ ἐκ Χιονιάδων Ἀθανάσιος Κ. Ζωγράφος υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου (Ντούλα) ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Τσατσαίων Πασχαλά-

δων. Τοῦτο ἐνισχύει τόσον ἢ τεχνοτροπία τῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνων αὐτῶν, ὅσον καὶ ἡ διατύπωσις τοῦ ὀνόματιος τοῦ χωρίου Χιονιάδων.

80

1870

Ὁμοίως ἐπὶ εἰκόνος ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Δι' ἐξόδων Νικολάου Κωνσταντίνου Τσάτση. Ἀθανάσιος Παπαῦ Χριστοδοῦλου Ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας τῆ 10 Αὐγούστου 1870 χιονιάδες»

81

1870

Χωρίον Ἀρινιστα (νῦν Κτίσματα)
Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου
Ἐπὶ εἰκόνος ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Δι' ἐξόδων Βασιλείου Παπαῦ Κώστα καὶ ἀδελφ. Ἰω(άννου) καὶ τῶν τέκνων Γεωργίου καὶ Χριστοδοῦλου. 1870 Αὐγούστου 25 χιονιάδες Ἀθ. Κ. Ζ.»

Σημ.

Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνων Σωτήρος καὶ Θεοτόκου, ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐν αὐτῷ εἰκόνες εἶναι ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου. Ἡ ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ ἀπέναντι τοῦ Ἀρχιερ. Θρόνου εἰκὼν τῆς Κοιμ. Θεοτόκου τοῦ 1867, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς τεχνοτροπίας τῆς, εἶναι ἔργον τοῦ ἐπίσης ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφου Ματθαίου Γεωργίου.

82

1870

Ἐπαρχία Κονίτισης
Χωρίον Στρατίσιανη
Ἱ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.
Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνος ἁγ. Γερμανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
«Δι' ἐξόδων τοῦ σεβασμιωτάτου Κ.Κ. Γερμανοῦ.
1870 Αὐγούστου 12. διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου»

Σημ.

Πρόκειται περὶ τοῦ μακαρία τῆ μνήμη ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Βελλιάς καὶ Κονίτισης Γερμανοῦ Τσενίδη τοῦ ἐκ Βεροῦσίας καταγομένου, 1863—1876.

83

1870

Χωρίον Χιονιάδες
Παρεκκλήσιον Προφ. Ἡλίου.
Ἐπὶ εἰκόνος Προδρόμου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Χεῖρ στεφάνου μηχαῆλ Ζωγράφου 1870 Σεπτεμβρίου 18».

84

1871

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μεσαργιάς)
Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.
Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνος ἁγ. Νικολάου.
«δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Κωνσταντῖνος ἀναστασίας καρπούζης Χαρολάμπους Χριστοδοῦλου Παπαδημοῦλη καὶ Γεωργίου Δημητρίου Κατζιώτα.
1871 ἰουλίου 20. χειρὶ ἀναστασίας (Μ;) χιοναδίτου».

85

1871

Περιφέρεια Ζίτισης
Χωρίον Λιγοψᾶ

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ μεγάλου Ἀρχιερέως ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Δαπάνη τοῦ εὐγενεστάτου κυρίου Ἀσπερινοῦ Γεωργίου ἐν ἔτει 1871 Ὀκτωβρίου 20 Σκαμνέλι.

χειρὶ δὲ Ἀναστασίου Κ. Ζωγράφου Χιοναδίτου».

86

1871

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη τοῦ εὐγενεστάτου κυρίου Ἀσπερινοῦ Γεωργίου ἐν ἔτει 1871 Ὀκτωβρίου 20 Σκαμνέλι.

χειρὶ δὲ Ἀναστασίου Κ. Ζωγράφου Χιοναδίτου».

Σημ.

Ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερόμενος Ἀσπερινὸς Γεωργίου ἔφερε τὸ ἐπίθετον Σαγιάννος, κατήγετο ἐκ Σκαμνελίου, καὶ εἶχε κτηματικὴν τινα περιουσίαν ἐν τῷ ὡς ἄνω χωρίῳ τούτῳ.

87

1871

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ μικρᾶς εἰκόνοσ ἁγ. Ἀθανασίου εἰς μουσιαμᾶ.

«Χεῖρ Στεφάνου Μ. Ζωγράφου καὶ δι' ἐξόδων αὐτοῦ. 1871 Αὐγούστου 3».

88

1872

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σκαμνέλιον

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου Παρεκκλήσιον

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Ἀθανασίου.

«Δαπάνη τοῦ Ἐντιμοιτάτου Κυρίου Νικολάου Γ. καὶ συζυγῆσ του Χρυσῆσ ἐν (=καὶ) τέκνοισ αὐτῶν

Χειρὶ Ἀναστασίου Ζωγράφου χιοναδίτου 1872 Ἰανουαρίου 20.

Σημ.

Ἔργον τοῦ ἰδίου εἶναι καὶ ἡ τοιχογραφία ἐντὸς κόγχησ ὑπερθύρωσ ἔξωθεν, (εἰκῶν ἁγ. Ἀθανασίου).

89

1872

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Πυρσόγιαννη

Παρεκκλήσιον ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτήρωσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«1872 ἀπριλίου 8. Διὰ χειρὸσ Ματθαίου καὶ Ἀποστόλου υἱοῦ αὐτοῦ ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες».

90

1872

Ἐπαρχία Πάργησ

Χωρίον Σπαθαράτι (νῦν Σπυθαραῖοι)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀρσενίου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἀνωθεν τῆσ Ὁραίας Πύλησ, μικροῖσ γραμμασι

Ἱστορίθη οὗτοσ ὁ Θεῖοσ καὶ Ἱερὸσ Ναὸσ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ὁσίου Ἀρσε-

νίου κατὰ τὸ 1872 δεκεμβρίου 23 Ἀρχιερατεύοντος Κυρίου Ἀνθίμου. ἐπιμελεία Κωνσταντίνου Παναγιώτου Νίκα διὰ χειρὸς Ἀν(αστασίου) καὶ Παντελῆ Μιχαήλ ἀπὸ χωρίον Χιονάδες Ἐπαρχία Κών(ι)τζας».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη καὶ μοι ἀπεσπιάθη παρὰ τοῦ Ἐφημερίου Σπαθαραίων Βλασίου Κόντου.

91

1873

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου (παλαιός).

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Δημητρίου.

«1873 Ἰουνίου 25. χειρὶ Χριστοδούλου Ἀναστασίου Ζωγράφου Παπαῖ Κωστίδη Χιονιαδίτη».

Σημ.

Ὁ ἀγιογράφος οὗτος εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς μετὰ τοῦ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 95 ἐπιγραφῇ ἀναφερομένου νέου Ζωγράφου Χιονιαδίτου, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμία σύγχυσις δὲν πρέπει νὰ γίνηται πέριξ αὐτοῦ.

92

1873

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Καβαλλάρι

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Τριάδος

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Τριάδος.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ(αίου) Χιονιαδίτου 1873».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Γερασίμου Καραβράνου τοῦ ἐκ Γρεβενητίου.

93

1873

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Τσαραπλανά (νῦν Βασιλικὸν)

Παροικιολήσιον ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνοσ ἁγ. Παρασκευῆς.

«1873 Αὐγούστου 14. διὰ χειρὸς Ἀν(αστασίου) Μιχ. ζωγράφου ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες Ἐπαρχίας Κών(ι)τζας».

94

1873

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Χιονιάδες

Παροικιολήσιον ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆρος.

«διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Μιχαήλ Ζωγράφου 1873 Αὐγούστου».

95

1874

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μεσαργιάς)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ λαβάρου τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως.

«Διὰ χειρὸς Χριστοδούλου Ἀναστ(ασίου) Νέου Ζωγράφου Χιονιαδίτου 1874».

(Βλέπε καὶ τὴν ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 91 ἐπιγραφὴν).

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

96

1874

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Πωγωνιανῆ (πρῶην Βοστίνα)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Νικολάου.

«Διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Μιχαήλ Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδων Ἐπαρχίας τοῦ Ἁγίου Βελλάρ 1874».

97

1874

Ἐπαρχία Λεσκοβικίου

Χωρίον Ἀριζα (Βορ. Ἡπείρου)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Τριῶν Ἱεραρχῶν.

«Διὰ χειρὸς Μιχαήλ καὶ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀναστασίου καὶ Στεφάνου ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες ἑπαρχίας τοῦ Ἁγίου Βελλάς. τῆ 4 Σεπτεμβρίου 1874».

98

1875

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μεσαργιάς)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρόμου.

«χειρὶ Χριστοδοῦλου Ἀναστ. Ζωγράφου Χιονιαδίτου 1875».

99

1875

Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου.

«Δι' ἐξόδων Δημητρίου Γεωρ. κοντοδήμου 1875.

χειρὶ Χριστοδ(ούλου) ἁν. Ζωγράφου Χιοναδίτου».

100

1875

Ὅμοίως ἐν τῷ ἰδίῳ Ναῷ ἐπὶ μικρᾶσ τρομόρφου εἰκόνοσ ἁγ. Δημητρίου, Νικολάου, καὶ Κωνσταντίνου.

«Χεὶρ Χριστοδοῦλου Ἁν. Ζωγράφου Χιον(ιαδίτου) 1875».

101

1875

Χωρίον Πεκλάριον

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.

ὑπερθύρας ἔσωθεν τῆσ εἰσόδου τοῦ Ναοῦ, χρώματι καὶ Κεφ. Γράμ.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου σελ. 595

«† Ἱστορίθῃ ὁ Θεῖος καὶ Ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου κ.κ. Γερμανοῦ δι' ἐξόδων δὲ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Βασιλείου καὶ Δημητρίου υἱοῦ αὐτοῦ καὶ ἐπιτροπεύοντος Νικολάου Ζήσου. Καὶ ἐφημερευόντων Ἱστορίθῃ δὲ διὰ χειρὸς Ζήκου Ματθαίου Ἀποστόλου Δημητρίου καὶ Σωκράτους ἐκ κώμης Χιονιάδες τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας. 1875 ὀκτωβρίου 6».

102

1875

Χωρίον Βούρμπιανη
Παρεκκλήσιον ἁγ. Χαλαλάμπους

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

«Διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Μιχαὴλ ζωγράφου Χιοναδίτου. 1875 Δεκεμβρίου Α'».

103

1875

Ἐπαρχία Πωγωνίου
Χωρίον Μεύγεζδα (νῦν Παλιόφυργος)
Ἱ. Ναός τῆς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου.

«Δι' ἐξόδων κυρίου Γεωργίου Λ(;) Χασά(πη;)

διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Μιχαὴλ ζωγράφου ἀπὸ χωρίον Χιανιάδες ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελλᾶς. 1875(;) Ἰουνίου 15».

104

1875

Περιφέρεια Ζίτσης
Χωρίον Μπαρτάρι (νῦν Δαφνόφυτον)
Ἱ. Ναός ἁγ. Κυριακῆς

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«1875 Ἰουνίου 20. χειρὶ δὲ Χριστοδούλου Ἀναστ. ζωγράφου Χιοναδίτου».

105

1875

Ἐπαρχία Ζαγορίου
Χωρίον Βίτσα
Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας Ἁγ. Ἀποστόλων ἐν τῷ Γυναικωνίτῃ.

«1875 χειρὶ δὲ Χριστοδούλου Ἀναστ. ζωγράφου Χιοναδίτου».

106

1876

Ἐπαρχία Κουρέντων
Χωρίον Μαζαράκι
Ἱ. Ναός ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«διὰ χειρὸς Ἀναστασίου Μιχαὴλ ζωγράφου ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες 1876 Σεπτεμβρίου 15».

107

1876

Ἐπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Τούρνοβον (νῦν Γοργολόταμος)
Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῷ Γυναικωνίτῃ.

«Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Μιχαὴλ Κ. Γεωργιάδη.

τῇ 10 Μαρτίου 1876. Στέφανος Μ. Ζωγράφος».

108

1877

Πόλις Κόνιτσα

Μητροπ. Ναός άγ. Νικολάου

Ἐπί μεγάλης φορητῆς εἰκόνης άγ. Πάντων.

«Δι' ἐξόδων Δημητρίου Θεοδόση..... Ἔργον Δημητρίου Νικολ(άου) καὶ Χριστοδούλου Ἀναστα(ασίου) Χιοναδίτες 1877 Αὐγούστου».

Σημ.

Πρόκειται περὶ τῶν ἀγιογράφων Δημητρίου Νικ. Πασχάλη, καὶ Χριστοδούλου Ἀν. Μαρινᾶ.

109

1877

Χωριον Σταρίτσιανη (νῦν Πουρνιά)

Παρεκκλήσιον άγ. Νικολάου.

Ἵπερθύρως ἔσωθην τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίως Ναοῦ.

«Ἱστορίθη οὗτος ὁ Θεῖος καὶ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἀγίου Νικολάου δι' ἐξόδων Βασιλείου παπαγιαννοῦλη ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιεροτάτου Κ. Κυρίου Βασιλείου καὶ ἐφμερευόντων Ἰωάννου Ἱερέως οἰκονόμος γιαννοῦλη Ἱερέως Τρύφου Ἱερέως.

Διὰ χειρὸς Δημητρίου Νικολάου, καὶ Χριστοδούλου Ἀναστασίου χιοναδίτες καὶ ζᾶ κολόνια ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀγίου Βελλᾶς. 1877 Ἰουνίου 6 σταρίτσιανη». (Βλέπε καὶ τὴν ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 108 ἐπιγραφὴν).

110

1877

Χωριον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς άγ. Ἀθανασίου.

Ἐπί τοῦ Ἐπιταφίου

«1877 Αὐγούστου 20. Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου».

111

1877

Ἐπαρχία Φιλιατῶν

Χωριον Σίδερη

Ἱ. Ναὸς άγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ

Εἰς τὸ ἐν τῷ Τέμπλῳ Ἐορτολόγιον ἐπὶ εἰκόνης Γενεθλίαν Προδρομοῦ.

«1877 δηὰ χ(ει)ρὸς Ἀθ(ανασίου) Κ. Ζ(ωγράφου) ἐκ Χιονιάδων».

112

1878

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωριον Παλαιοσέλι

Ἱ. Ναὸς άγ. Γεωργίου

Ἐπὶ εἰκόνης Θεοτόκου.

«Ἱστορίθησαν αἱ 5 εἰκόνες διὰ χειρὸς Ματθαίου καὶ υἱῶν αὐτοῦ Ἀποστόλου καὶ Σωκράτους Χιοναδίτες. Δι' ἐξόδων Δήμου Νικολάου 1878 Ἰουλίου 14».

113

Σύγχρονος

Ἵμοίως ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς άγ. Παρασκευῆς, ἐπὶ εἰκόνης Θεοτόκου «Ἡ Πορταίτισσα», Κεφ. Βυζαντ. Γράμμασιν.

«Δι' ἐξόδων Ἱερομονάχου Χρυσάνθου Λαενᾶ καὶ τῶν ἀψαδέλφων αὐτοῦ Ἀναστασίου Παναγιώτου καὶ Αἰκατερίνης. Διὰ χειρὸς Ματθαίου Χιοναδίτου».

1879

Χωρίον Χιονιάδες

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνης Λευφάνου ἁγ. Σπυρίδωνος Κεφ. Γράμμασιν.
«Τὴν πίστιν ἐν μέσῳ Πατέρων πολλῶν Ἱεράρχα Σπυρίδων ἐστήριξας κηρύξας
τὸ ὁμόθεον Τριάδος τῆς μιᾶς. Δι' ὃ καὶ ἐπαξίως τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία τὴν πανίερον
μνῆμην τῆς παναγίας σου Κοιμήσεως.

1879 Μαΐου 29. Θαμᾶς Ἀναστ(ασίου) ἔγραψεν».

Σημ.

Ἡ εἰκὼν αὕτη —ὡς ἔχωμεν ἐκ στόματος τοῦ ἰδίου ἀειμνήστου ἀγιογράφου
Θαμᾶ— εἶναι πανομοιότυπος τῆς ἐν Τσεπελόβω ἢ Σκαμνελίῳ —δὲν ἐνθυμοῦ-
μαι καλῶς— εὐρισκομένης παρομοίας εἰκόνης τοῦ ἁγίου.

1879

Ἐπαρχία Κολωνίας

Εἰκ. 38

Ἀνεπίγραφος

(Ἁγ. Ταξιάρχαι Δελ-
βινακίου)

Χωρίαν Ράχωβα

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου.

«Δι' ἐξόδων τοῦ Κυρίου Γεωργίου Γκίόση. Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μανθαίου Χιονιάδου 1879 Αὐγούστου 17».

116

1880

Ἐπαρχία Πρεβέζης

Χωρίον Ζαραβίνα (νῦν Σκεπαστόν)

Ἱ. Ναὸς Εἰσοδίων Θεοτόκου.

Ἐν τοιχογραφίᾳ τῆς Νοτ. πλευρᾶς πλησίον τῆς εἰκόνας τοῦ ἁγ. Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος.

«Ἱστορίθῃ διὰ χειρὸς Ἀποστόλου Γεωργίου Σωκράτους Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ χωρίον Χιονιάδες. Μαρτίου 1η 1880».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀντεγραφή ὑπὸ τοῦ Ἱερέως Ἰωάννου Μπόχτη.

117

1882

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Δελβινάκι

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ταξιαρχῶν

Ἐπὶ εἰκόνας Χριστοῦ Ἀναστάσεως ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«ἀφιέρωμα Ἀλεξάνδρας Κωνσταντίνου μερτζάρη 1882 Νοεμβρίου 28 Χιονιάδες».
(Βλέπε εἰκὼν 38)

118

1882

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Βούρμπιανη

Παρεκκλήσιον ἁγ. Παντελεήμονος

Ἐπὶ εἰκόνας Εὐαγγελισμοῦ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«1882 8)βρίου 12 Χιονιάδες».

119

1884

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Παλαιοχώρι Λαϊστής

Ἱ. Μονὴ Ἁγ. Τριάδος,

Ἐσωθεν ὑπερθύρως χρώματι καὶ Κεφ. Γράμμασιν.

«Ἱστορίθῃ ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς ἁγίας Τριάδος δι' ἐξόδων τοῦ Πανοσιωτάτου Δαμιανοῦ Ἱερομονάχου καταγομένου ἐκ Κομοπόλεως Παλαιοσέλι τῆς Ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Βελλᾶς.

Ἱστορίθῃ δὲ διὰ χειρὸς Ἀποστόλου καὶ Μιλτιάδους ἐκ κώμης Χιονιάδες Ἐπαρχίας τοῦ Βελλᾶς. 1884 Ἰουλίου 10».

120

1884

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Λεσκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Παρεκκλήσιον ἁγ. Δημητρίου

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Δημητρίου ἐν τῷ Τέμπλῳ

«1884 Αὐγούστου 25 Χιονιάδες. δι' ἐξόδων Ζήκου».

121

1884

Χωρίον Παλαιοσέλυ
Παρεκκλήσιον άγ. Δημητρίου
Έπι εικόνων έν τῷ Τέμπλῳ.

«1884 αὐγούστου 25 χιονάδες».

122

1885

Έπαρχία Ζαγορίου
Χωρίον Ἐνω Βίτσα
Ἱ. Ναός Ταξιαρχῶν.

Έν τῷ Νάρθηκι ὑπερθύρας.

«Ὁ Πάνσεπτος οὗτος Ναός τῶν Ἁγίων καὶ ένδόξων ἀρχαγγέλων καὶ μεγάλων Ταξιαρχῶν Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ κατὰ τὸ ΖΡΠΕ' ἔτος ἀπὸ Ἄδαμ οἰκοδομηθεὶς, ἐπηξήθη καὶ ἐκοσμήθη ἐκ νέου συνδρομῇ τῆς Κοινότητος Ἐνω Βίτσης έν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ πέμπτῳ 1885 μηνὶ Αὐγούστῳ ἐπιπροσπεύοντος δὲ Κωνσταντίνου Θεμελῆ διὰ χειρὸς Ἀποστόλου Μιλτιάδου καὶ Σωκράτους ἐκ κόμης Χιονάδες».

123

1885

Ὁμοίως έν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ εἰκόνας μεγάλου Ἀρχιερέως έν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Χειρὶ Ἀναστασίου Κωνστ. Ζωγράφου Χιοναδίτου 1885».

124

1886

Έπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Λεσκάτσι (νῦν Ἀσημοχώριον)
Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Έπι εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου έν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«Έργον τῶν αὐταδέλφων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. Ζ(ωγράφου) ἐκ Χιονάδων. 1886 Ἰανουαρίου 12».

125

1886

Έπαρχία Καστορίας
Χωρίον Νεστόριον (πρῶην Νεστράμι)
Ἱ. Ναός άγ. Ἀθανασίου.

Έν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας άγ. Ἀθανασίου.

«Δι' ἐξόδων Τύπας Βάϊας καὶ Πασχάλη Ἀθανασίου εἰς μνημόσυνον αὐτῶν τε καὶ τῶν γονέων.

Νεστράμι τῇ 23 Ἀπριλίου 1886. Διὰ χειρὸς τοῦ ἐκ Χιονάδων Σωκράτους Μάνθου».

126

1886

Έπαρχία Πωγωνίου
Χωρίον Βήσσανη
Ἱ. Ναός άγ. Νικολάου

Ἐπερθύρας ἔξωθεν έντὸς κόγχης ἐπὶ τῆς τοιχογραφίας άγ. Νικολάου.

«Έργον Χριστοδούλου Ἀναστ. Ζωγράφου Χιοναδίτου. 1886 Αὐγούστου 26».

127

1886

Ὁμοίως ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ Εὐαγγελιστρίας. Ὑπερθύρως ἔξωθεν.
«Ἔργον Χριστοδούλου Ἀναστ. Ζωγράφου Χιονιαδίτου. 1886 Αὐγούστου 26».

128

1886

Χωρίον Φραστανά (νῦν Κάτω Μερόπη)

Ἰ. Ναὸς Εὐαγγελιστρίας.

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Τρύφωνος ἐν τῷ Γυναικωνίτη.
«Ἔργον Χριστοδούλου Ἀν. Ζωγράφου Χιονιαδίτου 1886 ἔτος».

129

1886

Χωρίον Μεύγεζδα (νῦν Παλιόπυργος)

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου.
«ὁ ζωγράφος Χριστόδουλος Ἀναστ. ἐκ κώμης Χιονιάδες 1886».

130

1886

Ἐπαρχία Κονίτσης

Πόλις Κόνιτσα

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ὑπερθύρως ἔξωθεν κάτωθεν τοιχογραφίας.

«Ὁ Ζωγράφος Χριστόδουλος Ἀναστ. Χιονιαδίτης 1886».

131

1887

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Γανναδιοῦ)

Ἰ. Ναὸς Ταξιαρχῶν.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου.

«Δι' ἐξόδων Ζίσῃ Κωνσταντίνου ξινοῦ. 1887 Αὐγούστου 28 Χιονιάδες».

132

1887

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ εἰκόνας Μεταμορφώσεως.

«Δι' ἐξόδων Χρίστενα Β. Εὐνοῦ 1887 Χιονιάδες».

Σημ.

Αἱ ὡς ἄνω εἰκόνες εἶναι τῆς τεχνοτροπίας τοῦ Ματθαίου Γ. Ζωγράφου
(Πασχαλάδες).

133

1887

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Λεσινίτσα (νῦν Βρουσοχώρι)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Χαλαλάμπους.

Ἐπὶ τῶν τόξων τῆς βορείου πλευρᾶς καὶ ἄνωθεν τοῦ Ἄμβωνος

Κεφ. Γράμμασιν.

«Ἰστορήθησαν οἱ Εὐαγγελισταὶ δι' ἐξόδων Στεργίου Πανταζῆ 1887»
μικροῖς γράμμασιν.

«διὰ χειρὸς τῶν ἀνταδέλφων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ ἐκ Χιονιάδων».

134

1887

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἰ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Θρόνῳ.

«Δαπάνη Νικολάου Γεωργίου καὶ Ἰωάννου Λιάτση.

Διὰ χειρὸς Θωμᾶ Ἀναστ. Ζ(ωγράφου) 1887».

135

1887

Χωρίον Λεσκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Ἰ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτήροσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Ἰωάννου Δ. Νούτση καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. 1887 Δεκεμβρίου 20. Χεῖρ τῶν ἀνταδέλφων Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. ζωγράφων ἐκ Χιονιάδων».

136

1888

Ὅμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ εἰκόνοσ Κοιμ. Θεοτόκου.

«Δαπάνη τοῦ φιλοθέου Γεωργίου Ζαχαρία καὶ υἱοῦ αὐτοῦ. 1888 Φεβρουαρίου 27. Χεῖρ τῶν ἀνταδέλφων Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. ζωγράφων ἐκ Χιονιάδων».

137

1888

Χωρίον Σανοβόν (νῦν Ἀετόπετρα)

Ἰ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ τῆσ Δυτ. πλευρᾶσ τοῦ κυρίωσ Ναοῦ ἐν τοιχογραφίᾳ ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀρχιστρατ. Μιχαήλ.

«δι' ἐξόδων Ἀναστασίου Μιχαήλ ζωγράφου ἀπὸ χωρίον Χιονιάδες».

Σημ.

Ἐάν καὶ ἡ τοιχογραφία αὕτη εἶναι ἀχρονολόγητοσ, ἐν τούτοισ ὅμωσ ὡσ ἐξάγεται ἐξ ἄλλων ὁμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ τοιχογραφιῶν, αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτοσ 1888.

138

1888

Πόλισ Ἰωάννινα

Ἰ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου Ἀρχιμανδρείου

Ἐπὶ μικρᾶσ φορητῆσ εἰκόνοσ Νυμφίου.

«χειρὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου ἐκ κώμησ Χιονιάδων 1888».

139

1889

Ἐπαρχία Κονίτσησ

Χωρίον Παλαιασέλι

Ἰ. Ναός ἁγ. Παρασκευῆσ.

Ἐπερθύρωσ ἔξωθεν ἐντὸσ κόγχησ ἐπὶ τοιχογραφίᾳ ἁγ. Παρασκευῆσ.

«Δαπάνη Δ. Δήμου. Χριστόδουλοσ καὶ Θωμᾶσ Ἀναστασίου ἐκ Χιονιάδων 1889».

140

1889

Ὅμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ ἐπὶ τῆσ Δυτ. πλευρᾶσ τοῦ κυρίωσ Ναοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ διαφράγματοσ τοῦ χωρίζοντοσ τὸν Γυναικωνίτην.

«Ἰστορίθησαν τὰ τρία τεμάχια Δαπάνη Ἀλεξίου καὶ Βασιλείου Μιχαήλου. Ἐγένετο δὲ διὰ χειρὸσ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ ἐκ Χιονιάδων.

1889 Μαΐου 4».

(Συνεχίζεται)

τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λαοῦ. Ἡ ἀρθρογραφία τῆς, ὑπερέβαινε πολλάκις τὰ ἐπιτρεπόμενα ὅρια. Ἐνας ἐθνικὸς παλμὸς ἐνέπνεε ὀλόκληρον τὴν δημοσιευομένην ὑλὴν, καὶ αὕτη πάντοτε ἠκολούθει τὰς ὑποδείξεις τῆς Προξενικῆς Ἀρχῆς. Δεῖγμα τῆς τοιαύτης ἀρθρογραφίας σοῦ ἐπισυνάπτω. Τοῦτο ἐγράφη ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ Ἑλλάς, ὡς καὶ ἔλαβεν. Αἱ ἐξ Ἀθηνῶν ὁδηγίαι εἰς τὸ Προξενεῖον ἦσαν ὅτι: ἔπρεπε νὰ γραφῆ ἀρθρον περὶ τῆς ἐν Ἑπίρῳ καταστάσεως τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἔπρεπεν αὕτη νὰ παρουσιασθῆ ὡς ἐκρουθιωπάτη, καίτοι δὲν ἦτο. Μερικὰ δικά μας ἀνταρτικὰ σώματα ἐκυκλοφόρουν εἰς τὴν ὑπαιθρον. Οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἐξοπλίσει ὀλίγας ομάδας Τουρκαλβανῶν, διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ἰδικῶν μας. Κάτι τέλος πάντων ὑπῆρχε τὸ ἀνώμαλον. Ἀλλὰ δὲν ἔπρεπεν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, νὰ ἐπανέλθῃ ἐν ἰσχύϊ ὁ περὶ ληστοσυμμοριῶν Νόμος, διότι δὲν συνέφερεν εἰς ἡμᾶς. Ὁ Χατζῆς ἔλειπεν. Τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐφημερίδος εἶχον: ὁ Κούτσικος, ὁ Τσαβέλλας, ὁ Σκαγκούνης καὶ ἐγὼ. Μοῦ ἀνετέθη λοιπὸν νὰ γράψω ἐγὼ τὸ πολύκροτον αὐτὸ ἀρθρον τοῦ ὁποῖου ἐπῆρα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν φωτοτυπίαν ἀπὸ τὰ Σώματα τῆς «ΗΠΕΙΡΟΥ». Τὸ ἀρθρον φέρει ὡς ὑπογραφήν Μ. τὸ ἀρχικὸν τοῦ ἐπωνύμου μου καὶ τὴν πρὸς τὸ ξαναδιαβάξω σκέπτομαι καὶ λέγω ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἀγιοὶ ἀνθρωποὶ ἢ ὅτι τὰ εἶχανε χάσει εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου διότι, διαφορετικὰ, ἔπρεπε νὰ μὲ πιάσουν καὶ νὰ μὲ στείλουν εἰς τὸ Φεζάν... Αὐτὸ ὁμῶς τὸ ὕφος μαρτυρεῖ τὸ παραλήρημα πρὸς μᾶς εἶχε πιάσει τότε καὶ ἀμφηφούσαμε ὅλους τοὺς κινδύνους. Εἶχαμε δηλαδὴ κηρύξει ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ καθεστῆτος». Νὰ τὴν ἄρα καὶ τὸ ἀρθρον:

ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

«Αἱ καθ' ἐκάστην ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς Ἑπίρου συγκεντρούμεναι πληροφορίαι παριστῶσι τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας Ἀσφαλείας, εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, ἐπισφαλῆ καὶ ἐκρουθιον. —Δὲν παρέρ-

χεται ἡμέρα, καθ' ἣν νὰ μὴ σημειωθῶσι εἰς διάφορα συγχρόνως σημεία, ληστοπραξίαι, φόνοι, ἐγκλήματα, βιασμοὶ συνειδήσεων, βιαιοπραγίαι εἰς βάρος φιλησυχῶν ἀγροτῶν καὶ πολιτῶν, ὅσοι ὑπὸ τὸν ἐλεύθερον Συνταγματικὸν αἴερα, αἰσιοδοξοῦντες, ἠλπίζον ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας των καὶ προσητένιζον μετὰ πεποιθήσεως πρὸς τὰ ἐκ τῆς μεταπολιτεῦσεως ἐπαγγελθέντα ἀγαθὰ.

»Αἱ πολυάριθμοι Τουρκαλβανικαὶ συμμορίαι αἱ ὁποῖαι, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἀμέριμνοι καὶ ἀδιάφοροι —ἀν μὴ περιφρονουῖσαι τὰ Κυβερνητικὰ ὄργανα, τὰ ἐντεταλμένα τὴν περιφρούρησιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῶν Συνταγματικῶν πολιτῶν— διατρέχουσιν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὀλόκληρον τὴν τάλαινα ἐπαρχίαν, ἀποθρασυνθεῖσαι καὶ πάντα χαλινὸν ἀναπτύσασαι, τρομοκρατοῦν ὁμογενεῖς κοινότητας, ληστεύουσιν ἀόπλους καὶ φιλησυχῶν πολίτας καὶ ἀγρότας, ἐπιβουλεύονται τὴν τιμὴν, ζωὴν καὶ περιουσίαν τῶν ὁμογενῶν, φονεύουσι, δολοφονοῦσιν, ἐκδιάζουσιν, ἀκρωτηριάξουσιν καὶ συνελόντι εἰπεῖν, διαπράττουσιν ὡς τίγρεις αἰμοχαρεῖς, τὰ βδελυρότερα καὶ ἀποτροπαιότερα τῶν ἐγκλημάτων.

»Οἱ στεναγμοί, οἱ θροῆνοι, οἱ κοπετοὶ τῶν ἀναξιοπαθούντων ὁμογενῶν, ὅσοι ὑπὸ τὴν πτέρναν τῶν ἀνθρωπομόρφων αἰτῶν τεράτων σφραδάζουσιν, μόνον αὐτοὺς τοὺς αἰμοχαρεῖς, τοὺς διεκῶντας ἀθῶν, ἀγνὸν Ἑλληνικὸν αἷμα, τοὺς μὴ κορεννυμένους παντάπασιν, ἀλλ' ἐκτρεπομένους εἰς βιαιότερα καὶ ἀπανθρωπότερα, ὁσημέραι, κακουργήματα, καὶ μόνον αὐτοὺς δὲν δύναται νὰ συγκινήσουσιν.

»Στενάζει βαθὴν στεναγμὸν ἀναβλίζοντα ἀπὸ τὰ Ἑλληνικώτατα σπλάχνα τῆς, ἢ ἀλγοῦσα Ἑπίρος. Καὶ οἱ στεναγμοὶ συγκλονίζουσι, συνταράσσουσι, δονοῦσι τὰς ἀπανταχοῦ Ἑπειρωτικὰς καρδίας. Καὶ εἰδομεν τὰ εἰς τὰ πέρατα τῆς ὑψηλίου διεσπαρμένα εὐγενῆ Ἑπειρωτικὰ τέκνα νὰ συγκροτοῦν, ὡς ἐκ συνθήματος ὁρμώμενα, πάνδημα συλαλητήρια διαμαρτυρίας καὶ ψήφισμα πρὸς τὴν Σεβαστὴν ἐν Κων)πόλει Κυβέρνησιν καὶ πρὸς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, νὰ ἐκλιπαροῦν δὲ μιᾷ φωνῇ

νῆ καὶ μιᾷ ψήφῳ, τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ τῆς δεινοπαθείσης, τῆς τρομοκρατουμένης, τῆς αἵματοκυλισμένης Ἡλείου τῶν.

»Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ τοπικὴ Διοίκησις, ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ κρισίμου τῆς καταστάσεως εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ ἡμετέρα ἐπαρχία, προέβησαν ἤδη εἰς ἀποφάσεις πρὸς λήψιν τῶν ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐνδεικνυομένων σοβαρῶν μέτρων, ἐγγυωμένων τὴν ἀποκατάστασιν τῆς διαλυθείσης τάξεως καὶ ἡσυχίας. Μολονότι δὲ δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν ὁποῖαι σκέψεις ἀπασχολοῦσι σήμερον τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τοῦ προέχοντος ζωτικωτάτου τούτου ζητήματος, ἐν τούτοις τολμῶμεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν περὶ ληστοσυμμοριῶν Νόμον καὶ εἰς τὰ Στρατοδικεῖα, καθόσον, ὡς ἐκ πικρᾶς πείρας γνωρίζομεν, τὰ δρακόντεια ἐκεῖνα μέτρα, ὅσον δραστικά καὶ ἂν φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως, πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ φέρωσιν, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Διότι τὰ μὲν κακοποιῶσιν οὐκ εἶναι θὰ διαφεύγωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τοὺς ὄνυχας τῆς δικαιοσύνης — ἐφόσον δὲν ἐνισχύεται ἀρκούντως καὶ δὲν διοργανοῦται ἀποτελεσματικῶς, ὁ κλάδος τῆς χωροφυλακῆς περιλαμβανούσης, ἀναμίξ, Μουσουλμάνους καὶ ἐντοπίους Ἑλληνοθημανοὺς — ὁ δὲ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς θὰ εὐρίσκειται ἀσφαλῶς μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμονος. Καθόσον, ἂν μὲν καταδίδη — ὡς θὰ τῷ ἐπιβάλλῃ ὁ Νόμος οὗτος — τὰς

συμμορίας, θὰ διατρέχῃ τὸν βέβαιον, τὸν ἄμεσον, τὸν ἐκ τῆς λυσσώδους ἐκδικήσεως τῶν καταδιδόμενων, κίνδυνον, ὅταν διαφύγῃ τὴν καταδίωξιν. Ἄν δὲ ἐκ τοῦ φόβου τούτου ἀκριβῶς δὲν τολμᾷ νὰ καταδίδη τὰς ληστοσυμμορίας, ἢ ἂν ὑπόνοιαι ἢ παρεξηγήσεις βαρύνωσιν αὐτόν, θὰ σύρεται ἀθῶος, θῦμα ἀσφαλὲς τῶν καχυποπιῶν, ἐνώπιον τοῦ Στρατοδικείου καὶ θὰ σήπεται εἰς τὰς καθύγρους εἰρκτάς.

»Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν ἰσχυρῶν τούτων λόγων, οἵτινες καταδικάζουσιν ἐκ τῶν προτέρων οἵανδήποτε τοιαύτην ἀπόπειραν εἰς βεβαίαν, οἰκτρὰν ἀποτυχίαν, καὶ ἄλλος λόγος, μᾶλλον ὑψηλότερος καὶ γενικωτέρας πολιτικῆς σημασίας, ἀποκλείει πᾶσαν σκέψιν περὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ Νόμου περὶ ληστοσυμμοριῶν, διότι τὸ τοιοῦτον, πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς καραδοκούσης Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας, θὰ ἀπετέλει ἐπίσημον πιστοποίησιν τελείας καθ' ἅπασαν τὴν Ἡπειρον ἀναρχίας, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὸ τὸ γόητρον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἠθέληεν ἐκθέσει.

»Μ.) ἐρτζιος Κ.)

»Ἐφημ. Ἡπειρος φύλ. 16—9—1912

»Γ. Γ.

»Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα τοῦ ἰδίου φύλλου, δημοσιεύονται, εἰς δύο στήλας, αἱ εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Αἰγίπτῳ λαβόντων χώραν Ἡπειρωτικῶν Συλλαλητηρίων ὡς καὶ τὰ ψηφίσματα διαμαρτυρίας τῶν διὰ τὴν ἐν Ἡπείρῳ ἐκρουθίμον κατάστασιν.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

141

1889

Ἐπαρχία Καστορίας

Χωρίον Σελάτινα (νῦν Χρυσῆ)

Ἱ. Ναὸς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἄνωθεν τῆς Ὠραίας Πύλης ἐπὶ σανίδος χρώματι, καὶ λευκοῖς γράμμασιν.

«Ἐπιτροπεύουτος τοῦ κ. Ἰωάννου Ἱερέως Γεωργίου Τέρπου Ἀρχιερατεύοντος δὲ τοῦ Πανιερωτάτου κ. Κυρίου Βασιλείου. Καὶ διὰ χειρὸς Δημητρίου Νικολάου Πασχάλη καὶ Παύλου Ἰωάννου Γιωταδόπουλος Χιοναδίτες. 1889 Δεκεμβρίου 28. Σελάτινα».

Σημ.

Ὁ ἀρχιερατεύων οὗτος Βασιλείος, εἶναι ὁ τότε Ἐπίσκοπος Βελλᾶς καὶ Κονίτισης καὶ ἀπὸ τοῦ 1895 καὶ ἐφεξῆς Μητροπολίτης. Ἡ Σλάτινα καὶ τὸ Βίσαντονον μέχρι τοῦ 1924 ὑπήγοντο εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἐπισκοπὴν Βελλᾶς. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἀγιογράφους, οὗτοι ἦσαν ὁ μὲν Δημήτριος Ν. Πασχάλης ἐκ Χιονιάδων, ὁ δὲ Παῦλος Γιωταδόπουλος ὁ ἐξ Ἀσημοχωρίου Παῖλος Γιαννοῦλης μαθητῆς Χιοναδιτῶν ἀγιογράφων.

142

1890

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς ἀγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ τοῦ Ἄμβωνος

«Δαπάνη Νικολάου καὶ Ἰωάννου Μιχ. Χρίστου. 1890 Φεβρουαρίου 10. χειρὶ δὲ Χριστοδούλου καὶ Θεομᾶ».

143

1890

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Παλαιοχώρι Λαίστης

Ἱ. Μονὴ ἀγ. Τριάδος.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ, ἄπεισαι αἱ εἰκόνες, φέρουσι τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 800.

«Ἡγουμενεύοντος Κ. Δαμιανοῦ Ἱεροπονόχου 1884. χεῖρ Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστασίου Χιονιάδων ἔγραψαν 1890»

144

1890

Χωρίον Μονοδένδριον

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Θρόνῳ Κεφ. Γράμμασιν.

«Εἰς μνήμην μακαρίτου Στεφάνου Βάλλα υἱῶν Πολυχρόνου καὶ Ἐλευθερίου ἀναλώμασιν ὁ πε Ἱερὸς Ἀμβων καὶ τὸ Δεσποτικὸν ἐπικεχρῶσονται καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη ἐξωγράφηται ἔτη ΑΩΖ (= 1890). Ἔργα τῶν ἀγαδέλφων Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ ἐκ κώμης Χιονιάδων».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τοῦ Τεύχους Ἀπριλίου τοῦ 1956 τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» σελ. 369.

145

1891

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐν τῷ Ἐρποογίῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Ἐγέρσεωσ Λαζάρου.

«Δαπάνη τῶν 25 ἑορτῶν, Ἀναστασίου Κ. Ζωγράφου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ 1891».

146

1891

Ὁμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ λαβάρου τῆσ τοῦ Χριστοῦ Βαπτίσεωσ.

«Χριστόδουλοσ καὶ Θωμᾶσ ἔγραψαν 1891».

147

1891

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Ζίτσα

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ εἰκόνοσ Μεγάλου Ἀρχιερέωσ ἐν τῷ Ἀρχιερατ. Θρόνῳ.

«Διὰ χειρὸσ Σωκράτουσ Ματθ(αίου) 1891 Αὐγούστου 15».

148

1891

Ὁμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀρχιστρατ. Μιχαήλ ἐν τῇ Βορ. Πύλῃ τοῦ Ἱ. Βήματοσ

«Δέησισ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Δημ. Λιόντου κ.λ.

1891. Χεῖρ Σωκράτουσ Ματθ(αίου)».

1892

Πόλις Ιωάννινα

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Μαρίνης

· Ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ κάτωθεν ζώνης ὀλοσάμων Ἱεραρχῶν.
«Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. καὶ Σωκράτους Ματ-
θαίου, καὶ Νικολάου Ἰω. (= Παπακώστα) ἐκ κώμης Χιονάδων 1892».

(Βλέπε καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. 39, 40 καὶ 41 εἰκόνας)

Εἰκ. 39

Ἀπὸ τὴν συνεργα-
σίαν Χριστοδοῦλου
καὶ Θωμᾶ τῶν Μα-
ρινάδων Σωκράτους
Ζωγράφου καὶ Ν.
Παπακώστα

(Ἁγία Μαρίνα Ἰω-
άννινα)

ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ

1892

Ἐπαρχία Παριμυθίας

Χωρίον Γιαννούξι (νῦν Ἀχερουσία)

Ἱ. Ναὸς Μεταμορφώσεως Σωτῆρος.

Ἐπὶ τῆς Βορ. πλευρᾶς ὑπερθύρως ἔσωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίου
Ναοῦ Κεφ. Γράμμασιν.

Ἐἰστορήθη ὁ Θεῖος οὗτος καὶ Ἱερὸς Ναὸς τῷ 1892 Μαρτίου... ἀρχιερατεύον-

Εἰκ. 40

Ἀπὸ τὴν συνεργασίαν
Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ
τῶν Μαρινάδων Σωκρά-
τους καὶ Ζωγράφου καὶ
Ν. Παλαζώστα

(Ἁγ. Μαρίνα Ἰωάννινα)

ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ

τος τοῦ Πανιερωτάτου κυρίου κυρίου Ἰω(άννου) καὶ ἐφημερεύοντος Σωτηρίου
Ἱερέως ἐπιτροπεύοντος Κωνσταντίνου Τάση καὶ διὰ χειρὸς τῶν ζωγράφων Ἀπο-
στόλου καὶ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἐκ κώτης Χιονιάδων Ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου
Βελλᾶς».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ὑπὸ τοῦ δημοσιοῦ ἡμῶν κ. Χρήστου Παλαζίση
Μάτσου.

1892

Ἐπαρχία Ζαγορίου
Χωρίον Ἄνω Σουδενά (νῦν Ἄνω Πεδινά)

Ἱ. Μονή Εὐαγγελιστρίας.

Ἐπὶ τοῦ Ἐπιταφίου.

«Δι' ἐξόδων τῆς κυρίας Εὐγενίτσας Ἰω. Τζοβάνου.

Εἰκ. 41

Ἀπὸ τὴν συνεργα-
σίαν Χριστοδούλου
καὶ Θωμᾶ τῶν Μα-
ρινάδων Σωκράτους
Ζωγράφου καὶ Ν.

Παπακώστα

(Ἁγ. Μαρίνα Ἰω-
άννινα)

ἐν τῇ Πλατυτέρᾳ

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου Χιοναδίτου 1892».

Χωρίον Καλωτᾶ

Παρεκκλήσιον ἁγ. Παρασκευῆς

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆροσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἐκ Χιονιάδων Χριστόδουλοσ καὶ Θωμᾶσ Ἀναστ. Ζωγο(άφου) ἔγραψαν 1893».

Σημ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Ἰωάν. τοῦ Προδρομοῦ, ἀναγινώσκομεν καὶ τὰ ἑξῆσ: «Ζήσῃσ Δημητροῦ Βούρησ Χειοναδήτησ ἔγραψεν». Οὗτοσ, δὲν ὑπῆρξεν ἁγιογράφοσ, ἀλλὰ διακοσμητήσ. Καὶ ὡσ τοιοῦτοσ, ἐπεχείρησε τὴν κατασκευὴν τῆσ ἐν λόγῳ εἰκόνοσ τὴν ὁποίαν καὶ ὑπέγραψε.

153

1894

Ἐπαρχία Κονίτσησ

Χωρίον Λεσκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι).

Ἰ. Ναὸσ Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου.

«Δαπάνη τῶν ἀδελφῶν Δημητροῦ Δημοσθένουσ καὶ Κυρίκου Χ. Νούτση. χειρὶ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. Ζ(ωγράφου) ἐκ κώμησ Χιονιάδων 1894».

154

1894

Πόλισ Κόνιτσα

Μητροπ. Ναὸσ ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ μεγάλῃσ φορητῆσ εἰκόνοσ ἁγ. Δημητροῦ.

«Χειρὶ Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ ἐκ Χιονιάδων 1894».

155

1894

Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἰ. Ναὸσ ἁγ. Παρασκευῆσ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου «Ἡ Θρηνωδοῦσα»

«Χειρὶ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστασίου Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων 1894».

156

1894

Χωρίον Γοργοπόταμοσ

Παρεκκλήσιον Ἰωάν. Προδρομοῦ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ μεγάλου Ἀρχιερέωσ εἰσ μουσιαῖ.

«Δαπάνη τῶν ἀδελφῶν Γεωργίου Ἀθανασίου καὶ Δημητροῦ Ἀποστόλου Βούρη. 1894.

Χειρὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζ(ωγράφου) ἐκ Χιονιάδων».

157

1895

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Λαχανόκαστρον

Ἰ. Ναός Γενεθλίων Θεοτόκου.

Ἐν τῇ Προσκομιδῇ κάτωθεν.

«Ἐφημερεύοντος Βασιλείου Ἱερέως. Δαπάνη Γεωργίου Σταμάτως καὶ Ἑλένης εἰς μνημόσυνον αὐτῶν. 1895. Χειρὶ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. Ζωγράφου καὶ Μιλτιάδου Κ(ωνσταντίνου) ἐκ Χιονιάδων».

158

1895

Χωρίον Δελβινάκιον

Ἰ. Ναός Ταξιάρχων.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Θωμᾶ Ἰ. Γκιώχα μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τῷ 1895. Χειρὶ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. ἐκ Χιονιάδων».

159

1895

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

Παρεκκλήσιον Ἁγ. Τριάδος

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Χειρὶ τῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζ(ωγράφου) 1895».

160

1895

Ὁμοίως ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ εἰκόνοσ μεγάλου Ἀρχιερέως εἰς μουσαϊᾶ.

«Ἔργον Π(ολυκάρπου) Ἀ. Ζωγράφου Χιοναδίτου. 1895 7)βρίου 2».

161

1896

Ὁμοίως ἐν τῷ Ἰ. Ναῷ ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ μικρᾶσ φορητῆς εἰκόνοσ ἁγ. Παντελεήμονος.

«Θωμᾶς Ἀναστ. Ζ(ωγράφος) ἔγραψεν 1896».

162

1896

Περιφέρεια Πρέσπας

Χωρίον Νίβιτσα (νῦν Ψαράδες).

Ἰ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ μεγάλου Ἀρχιερέως ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Χεῖρ Σωκράτους καὶ Νικολάου ἐκ Χιονιάδες. 1896 Αὐγούστου 8».

163

1896

Πόλις Ἰωάννινα

Μητροπ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ μεγάλῃσ φορητῆς εἰκόνοσ Κωνστ. καὶ Ἑλένης.

«Χειρὶ Θεωμᾶ Ἀναστ. Ζ(ωγράφου) ἐκ κώμης Χιονιάδες 1896».

164

1897

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Ἀσημοχώρι

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Νικολάου

«Δαπάνη τῶν ἀδελφῶν Εὐαγγέλου καὶ Πασχάλη Ἰωάννου Παππαδιαμάντη Χιοναδίτων. 1897 Μαρτίου 5. Ἔργον Ἀ(ναστασίου) Μ(ιχαήλ) Ζωγράφου».

165

1898

Ἐπαρχία Παγωνίου

Χωρίον Δελβινάκιον

Ἱ. Ναὸς ἀγ. Θεοδώρων

Ἐπὶ εἰκόνων ἐν τῷ Τέμπλῳ

«Δι' ἐξόδων Ἀλεξάνδρου Κ. Μερτσάρη. διὰ χειρὸς Μιλτιάδου Κ. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονάδων 1898».

166

1898

Χωρίον Φραστανὰ (νῦν Κάτω Μερόπη)

Ἱ. Ναὸς Εὐαγγελιστρίας.

Ἐπὶ μεγάλης εἰκόνοσ Ζωοδόχου Πηγῆσ.

«Δέησις τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆσ κοινότητοσ Φραστανῶν. Διὰ χειρὸσ Μιλτιάδου Κων. Ζωγράφου 1898 Μαρτίου 12».

167

1899

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Τούρνοβον

Ἱ. Ναὸς ἀγ. Νικολάου.

Ἐπὶ μικρᾶσ φορητῆσ εἰκόνοσ Εὐαγγελ. Μάρκου.

«Διὰ χειρὸσ Σωκράτουσ καὶ Νικολάου Χιοναδίτων. 1889 Ἰουνίου 5. ἀφιέρωμα δὲ Μάρκου Ταλειοδώρου».

168

1899

Χωρίον Ἀσημοχώρι

Ἱερὸς Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρομοῦ ἐν τῷ Τέμπλῳ

«Δαπάνη Νικολάου Ρίζο υ 1899. χειρ Θεωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου».

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, Ιερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

169

1900

Ἐπαρχία Ζαγορίου
Χωρίον Μονοδένδρι
Ἰ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ ἐντύπου Μηναιίου Ἰουλίου τοῦ 1882.

«Πολύκαρπος Ἀ. Ἀγιογράφος ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ ἐργάσθη ἱστορήσας τοὺς Εὐαγγελιστάς.

Ἐν ἔτη Σωτηρίῳ 1900 Ἰουλίου 5».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τοῦ βιβλίου Ἰ. Νικολαΐδου — Οἰκονόμου «Ἱστορικὴ Μονογραφία Βίτσης Ζαγορίου» 1939 σελ. 134.

170

1900

Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ ἐνός ἐκ τῶν ἑξ κίωνων τῶν ὑποβασταζόντων τὸν τροῦλλον τοῦ Ναοῦ.

«Ἐγράφησαν αἱ παρούσαι εἰκόνας τῶν ἑξ κωλωνῶν τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Θεοχάρη Πανταζῆ.

1900 Ἰουλίου 17. Χεῖρ Πολυκάρπου Ἀναστ. Ζωγράφου Χιονιαδίτου»

Σημ.

Ἀντεγράφη καὶ αὕτη ἐκ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Περιοδικοῦ «Ἡπειρ. Ἔστια» Τεῦχος Ἀπριλίου 1956 σελ. 399, ἢ δὲ κατωτέρω τοῦ 1900, παρ' ἐμοῦ τοῦ γράφοντος.

171

1900

Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ καὶ χωρίῳ.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχιστρατ. Μιχαὴλ ἀπέναντι τοῦ Ἀρχιερατ. Θρόνου.

«Δι' ἐξόδων Παναγιώτου Κολιοῦ εἰς μνημόσυνον. Τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ πρώην Ἐπιτρόπου Θεοχάρους Πανταζῆ.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδων. 1900 Νοεμβρίου 11».

172

1902

Περιφέρεια Πρεσπῶν

Χωρίον Νίβιστα

Ἰ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπελ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου κάτωθεν.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους καὶ Νικολάου Χιονιαδίτες 1902.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Τόμου, σελ. 995

Ἀφιέρωμα Κωνσταντίνου Κηριάκη τοῦ ἐκ Μοναστηρίου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Βικτωρίας».

173

1902

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Πάδες

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ τοῦ θολωτοῦ λιθίνου ὑποστέγου ἔξωθεν.

«Δι' ἐξόδων Ἀθαν(ασίου) Τάση 1902 Ἰουλίου 28.

Ἔργον Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

174

1903

Χωρίον Κάντισικον

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου Παρεκκλήσιον.

Ἐπὶ τοιχογραφίας ἐν μὲν τῇ Πλατυτέρᾳ:

«Δι' ἐξόδων Σπυρίδωνος Οἰκονόμου Μακρῆ καὶ σύζυγος αὐτοῦ Κηράτσος 1903».

Ἐν δὲ τῇ Προσκομιδῇ:

Ἔργον Ἀναστασίου Μιχ. Ζωγράφου Χιονιαδίτης».

175

1905

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Μονοδένδρι

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνας Ζωοδόχου Πηγῆς.

«Δι' ἐξόδων Ἰωάννου Νικολαΐδου 1905 Ἀπριλίου 3.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδων».

176

1905

Χωρίον Σωποτσιέλι (νῦν Δίλοφον)

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῇ Νοτ. πλευρᾷ πλησίον τοῦ Τέμπλου.

Ἀφιέρωμα Ἑλπινίκης Γεωργίου Δαρδανίδου.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ(ατθαίου) Χιονιαδίτου 1905».

177

1909

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Σέλτση (νῦν Ὀξυὰ)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Δημητρίου.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Χαραλάμπους

Ἀφιέρωμα Γρηγορίου Ἀ. Παπαχρήστου 1909.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἰωάννου ἐκ Χιονιάδες».

178

1909

Χωρίον Καβάσιλλα

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας Γενεθλίων Θεοτόκου.

«Χεῖρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου 1909».

179

1910

Ἐπαρχία Λεσκοβικίου

Χωρίον Ἀριζα

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου.

«Ἀφιέρωμα Κωνσταντίνου Σ. Μάρκου 1910.

Χεῖρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου».

180

ἄχρονολόγ.

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Γκριζμπάνι (νῦν Ἐλεύθερον)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ Ὠραίας Πύλης.

«διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ. Χιονιαδίτου».

181

1911

Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ τοῦ θολωτοῦ λιθίνου ὑποστέγου ὑπερθύρως ἔξωθεν.

«Ἐξωγραφήθησαν δαπάνη μὲν Ζήση Δ. Μπακοπούλου. Χειρὶ δὲ Νικολάου Ἱ. Παπακώστα ἐκ Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1911».

182

1911

Χωρίον Καβάσιλλα

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἀρχιστρατ. Μιχαήλ.

«Ἀφιέρωμα Μιχαήλ Εὐαγ. Μανθοπούλου 1911.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου».

Σημ.

Ἀπασαι αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνες, ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου τυγχάνουσι.

183

1911

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Μπούλτσι (νῦν Ἐλάτη)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Γυναικωνίτῃ.

«Ἀφιέρωμα Ἀγγελικῆς Καρόμπων 1911.

Χεῖρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιονιαδίτου».

184

1912

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης

«ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἰ. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδες 1912 Φεβρουαρίου 15».

Σημ.

Ὅλαι αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ Παλαιοσέλι, Πάδες, ὡς καὶ εἰς τὴν Ἰ. Μονὴν ἁγ. Τριάδος Παλαιοχωρίου Ζαγορίου, ἀντεγράφησαν παρὰ τοῦ Ἐφημερίου Παλαιοσελίου Παναγιώτου Πριμικήρη.

185

1912

Χωρίον Λισκάτσι

Παρεκκλήσιον ἁγ. Παρασκευῆς

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Παρασκευῆς.

«Ἀφιέρωμα τῶν ἀνταδέλφων Νικολάου καὶ Βασιλείου Κ. Γεωργίου 1912.

Χεῖρ Βασιλείου Φίλη Χιοναδίτου».

186

1612

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Δελβινάκιον

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπερθύρως ἔσωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίως Ναοῦ.

«Ἐκτίσθη ὁ ἱερός οὗτος ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τὸ 1797. Νῦν δὲ ἐζωγραφήσθη τὸ 1912. Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσεις. Ο Δ' ΚΖ: Α' ΝΘ' ΠΖΤ' ΠΖ. ΧΡω 5. ὁ ἀδῆς τ' πς δΒ' λ.τ' κλ' συγμν', π' ρ. ὁ δΒλτ'. μσ'. τ. κκ. καὶ ατν'. κ', ατλ». Διὰ χειρὸς Μιλτιάδου Κ. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδες τῆς Ἠπείρου».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ὡς καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀναφέρονται εἰς τὸ Δελβινάκιον, ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ βιβλίου Νικολάου Πατσέλη «τὸ Δελβινάκιον» 1948 σελ. 67, 68, 69 καὶ 71.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸ αἰνιγματῶδες ὕφος τῆς ὡς ἄνω ἐπιγραφῆς, ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζομεν ἐξ ἄλλης παρομοίας (μόνον κατὰ τὸ τέλος) ἐπιγραφῆς τοῦ ἰδίου ἁγιογράφου, τὰ σύμφωνα αὐτὰ ἀποτελοῦν ὀλοκλήρους προτάσεις ἢ ρητά. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁμως ἡ ἐξήγησις αὐτῶν, πρέπει νὰ προστεθῶσιν τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἀπόδοσιν τῶν λέξεων φωνήεντα. Οὕτω λ. χ. ἡ περὶ τὸ τέλος πρότασις, συμπληρουμένη καταλλήλως, ἀποδίδει τὰ ἐξῆς: «(ἀπὸ) τὰ καλὰ συναγμένα, παίρει ὁ διάβολος τὰ μισά. (ἀπὸ) τὰ κακά, καὶ αὐτὸν καὶ αὐτά».

187

1913

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Τζωντήλα (νῦν Δίκορφον)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ(ατθαίου) Χιονιαδίτου».

188

1913

Χωρίον Μανασσῆ

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπὶ τοιχογραφίας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῇ δυτ. πλευρᾷ τοῦ κυρίως Ναοῦ.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ(αίου) 1913».

Σημ.

*Έργον αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ ἀνεπίγραφος ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος.

189

1913

*Επαρχία Κονίτσης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

*Ι. Μονὴ Μολίστης

*Ἐπὶ εἰκόνοσ Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῷ ξυλίνῳ διαφράγματι τοῦ χωρί-
ζοντος τὸν Γυναικωνίτην.

«1913 Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου Χιοναδίτου».

190

1914

Χωρίον Βούρμπιανη

*Ι. Ναὸς ἁγ. Δημητρίου

*Ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ ἀρχιερατ. Θρόνῳ.

«Δέησις Γ. Ν. Οἰκονόμου 1914 Μαΐου 6.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος *Ι. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδες».

191

1914

*Επαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σωποτσέλι (νῦν Δίλοφον)

*Ι. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

*Ἐπὶ εἰκόνοσ *Αρχιστρατ. Μιχαὴλ ἀπέναντι τοῦ *Αρχιερατ. Θρόνου.

«Δαπάνη *Αγγελικῆς Κ. Καρόμπεη 1914.

Χειρὶ Βασιλείου *Α. Φίλη Χιοναδίτου».

192

1914

*Επαρχία Κουρέντων

Χωρίον Δεσποτικὸν

Παρεκκλήσιον Ταξιαρχῶν.

*Ἐπὶ εἰκόνοσ Ταξιαρχῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ, Κεφαλ. Γράμμασιν.

«Χ. Μ. Πέμπτη 25 Μαρτίου 1914. Δαπάνη Κώστα Χ. Μουζοπούλου καὶ συζύγου
Βασιλικῆς 1915». μικροῖσ γράμμασιν.

«*Έργον Πολυκάρπου *Αν. Χιοναδίτου».

Σημ.

Αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Κεντρικοῦ Ναοῦ ἁγ. Τριάδος τοῦ χωρίου τούτου εἰκόνες, εἶ-
ναι τῆσ τεχνοτροπίας τοῦ ἐπίσης ἐκ Χιονιάδων Ματθαίου Γεωργ. Ζωγράφου κατὰ
τὸ ἔτος 1863. Δυστυχῶσ οὐδεμία ἐξ αὐτῶν φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

193

1915

*Επαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

*Ι. Ναὸς ἁγ. *Αθανασίου.

*Ἐπὶ τῆσ Πλατυτέρας ἐν τῷ *Ιερῷ Βήματι εἰς ζώνην ὀλοσώμων *Ιε-
ραρχῶν.

«Ἰστορήθησαν διὰ χειρὸς τῶν αὐταδέλφων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἐν. Ζωγράφου τῶν Μαρινάδων ἐν ἔτει 1915».

194

1916

Χωρίον Τούρνοβον (νῦν Γοργοπόταμος)
Παρεκκλήσιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Γενεθλίων Προδρόμου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἔργον Χριστο(δοῦλου) καὶ Θωμᾶ Ἐν(αστασίου) ἐκ Χιονιάδων 1916».

195

1916

Χωρίον Σανοβὸν (νῦν Ἀετόπετρα)
Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης.

«Ἔργον Π(ολυκάρπου) Ἐν. Χιονιαδίτου 1916».

196

1917

Χωρίαν Λισκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)
Παρεκκλήσιον ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγίου Νικολάου ἐν τῷ Ἀρχιερατ. Θρόνῳ.

«Δαπάνη Νικολάου Ἰω. Τσεπέλη καὶ τῆσ συζήγου αὐτοῦ Φωτεινῆσ. 1917. Ἔργον Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἐν. Ζ(ωγράφου) ἐκ Χιονιάδων».

197

1919

Χωρίον Τούρνοβον
Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ φορητῆσ εἰκόνοσ ἁγ. Βαρβάρασ.

«Δαπάνη Ἀναστασίου Στεφ. Γεωργιάδου 1919.

Χεῖρ Βασιλείου Ἀ. Φίλλη Χιοναδίτου».

198

1919

Ἐπαρχία Λευκάδος
Χωρίον Φρύνη καὶ Τσουκαλάδες
Ἰ. Μονὴ Πεφανερωμένησ καὶ ἁγ. Πνεύματοσ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆροσ ἐν τῷ Τέμπλῳ καίωθεν.

«Διὰ χειρὸσ ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων τῆσ Ἠλείρου ἐν ἔτει 1919».

199

1919

Ὅμοίωσ ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ

Ἐπὶ τῶν εἰκόνων ἐν τῷ Τέμπλῳ, Θεοτόκου Προδρόμου καὶ Πεντηκοστῆσ.

«Διὰ χειρὸσ ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων τῆσ Ἠλείρου ἐν ἔτει 1919».

Σημ.

Αἱ δύο ὡς ἄνω ἐπιγραφαὶ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς Λευκάδα ἀντεγράφησαν παρὰ τοῦ Αἰδεσ. Ἱερέως Διονυσίου Κούρτη Ἐφημερίου Καβάλλου Λευκάδος.

200

1920

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Λιγοψᾶ

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἀγ. Σπυρίδωνος.

«Διὰ χειρὸς Βασιλείου Φίλλη Χιοναδίτου 1920».

201

Ἀχρονολόγ.

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Τριῶν Ἱεραρχῶν.

«Δαπάνη Ἡλία Ἰω. Μιχαήλ.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Χιονιαδίτου».

Σημ.

Ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου Πολυκάρπου εἶναι καὶ αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Παρεκκλησίου ἁγ. Παρασκευῆς εἰκόνες τοῦ Προδρομοῦ καὶ τῆς ἁγ. Παρασκευῆς, ὡς τοῦτο μοὶ ἐδήλωσεν ὁ ἀξιότ. κ. Ἀναστάσιος Τσέκας Ἱεροψάλτης.

202

1920

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Λισκάτσι

Μαρεκκλήσιον ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.

«Ἀφιέρωμα Χρήστου Δ. Νούτση 1920.

ὁ ζωγράφος Ν. Ἱ. Παπακώστας».

203

1922

Πόλις Κόνιτσα

Ἱ. Ναὸς Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἐπὶ τῆς Ὠραίας Πύλης κάτωθεν.

«Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Χριστοδοῦλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδων. ἔτος 1922».

204

1922

Χωρίον Τούρνοβον

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Κωνσταντίνου Α. Γερασίμου 1922.

Ἔργον Χριστο(δοῦλου) καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων».

205

1922

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου.

«Μνήμην Ματούλως Ἀποστ. Τράντα.

Διὰ χειρὸς ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων ἔτος 1922».

206

1923

Χωρίον Τούρνοβον

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐπὶ τῆς Βορ. Πύλης τοῦ Ἱ. Βήματος ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχιστρα. Μι-

χαήλ.

«Ἀφιέρωμα Ἑλένης Γ. Γεωργοπούλου 1923.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ. Ζωγράφου».

207

1923

Χωρίον Πυρσόγιαννη

Ἱ. Ναός ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Νικολάου Κ. Πετσίνη.

Ἔργον Ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ζωγράφου ἔτος 1923 Χιονιάδες».

208

1923

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ καὶ χωρίῳ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Παπαχαράλαμπος καὶ υἱῶν αὐτοῦ Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου.

Χριστόδουλος καὶ Θωμᾶς ἔγραψαν ἔτος 1923 Μαΐου 5 Χιονιάδες».

209

Σύγχρονος

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ ὡς ἄνωθεν Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«Δαπάνη Χρήστου Ἀν. Μαρτσέκη.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἱ. Παπακώστας».

Σημ.

Ἄπασαι αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ναοῦ τούτου εἰκόνες εἰσὶν ἔργα τῶν ἀγαθῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινιάδων κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν».

210

1923

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Λιγοψᾶ

Ἱ. Ναός ἁγίου Νικολάου.

«Δαπάνη Δημητρίου Ἱω. Παπαναστασίου 1923.

Χειρὶ Β. Α. Φίλη».

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ιερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

211

1923

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Ἄνω Σουδενά (νῦν Ἄνω Πεδινά)

Ἱ. Μονὴ Εὐαγγελιστρίας.

Ἐπερθύρωσ ἔξωθεν ἐντὸς κόγχης

«Δαπάνη Πανοσιωτάτου Ἡγουμένου Ἰωακείμ ἐκ Βούλτσης.

Χεῖρ Β. Α. Φίλη Χιοναδίτου 1923».

212

1924

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Δελβινάκιον

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Ἀθανασίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Χιοναδίτου 1924».

213

1924

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου (νέος)

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆροσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«δαπάνη Ἰωάννης Β. Ζήσης.

Διὰ χειρὸσ Ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων 1924».

214

1924

Χωρίον Λισκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Παρεκκλήσιον ἁγ. Δημητρίου.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνοσ Προδρομοῦ.

«Δαπάνη Βασιλικῆσ Ματθαίου Μήτση 1924».

Χριστόδουλοσ καὶ Θωμᾶσ ἔγραψαν».

215

1924

Ὅμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Παρεκκλησίῳ.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 126.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ.
«Ἔργον Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ζωγράφου.
Δαπάνη Ἀλεξάνδρου καὶ υἱοῦ Νικολάου Γ. Ζήκου 1924».

216

1925

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Βαρβάρας.

«Δαπάνη Ἰωάννου Χ. Βλάχου 1925.

Χεῖρὶ δὲ Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου».

217

1925

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Τζωντήλα (νῦν Δίκορπον)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ μεγάλης εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῇ δυτ. πλευρᾷ τοῦ κυρίως
Ναοῦ, ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Γυναικωνίτου.

Δαπάνη Νικολάου Γ. Κοντογιάννη καὶ μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Ζωγράφου Χιονιάδου 1925».

218

1926

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ καὶ χωρίῳ.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας Νεομάρτυρος ἁγ. Γεωργίου τοῦ ἐξ
Ἰωαννίνων.

«Δαπάνη Ἰωάννου Κ. Κοντογιάννη καὶ συζύγου (αὐτοῦ) Ἀσπασίας.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Ζωγράφου 1926».

219

1926

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου (νέος).

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερατ. Θρόνῳ.

«Ἀφιέρωμα Θεοδώρας Ν. Γκάνηλου.

Ἔργον Θωμᾶ Μαρινᾶ Ζωγράφου 1926».

Σημ.

Ἀπασαι αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ καὶ Ἐορτολογίῳ εἰκόνες τοῦ Ναοῦ τούτου, εἰσὶν ἔργα
τῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινάδων.

220

1926

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ τῆς Ὠραίας Πύλης

«Δαπάνη Βασιλείου και Μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας Ν. Φίλη και τῆς συζύγου αὐτοῦ Εὐαγγελίτσας. Διὰ χειρὸς ἀδελφῶν Χριστοδούλου και Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων ἔτος 1926».

221

1926

Πόλις Ἰωάννινα

Ἱ. Μονὴ ἁγ. Αἰκατερίνης.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνοσ ἁγ. Αἰκατερίνης μικροῖσ γράμμασιν. «τῆ ἐπιμελεία και δαπάνη τοῦ Πρωτοσυγκέλου Ἀριστοβούλου και τοῦ Ἐπιτροπεύοντοσ Βασ. Βλέτσα 1926.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων 1926».

222

1926

Ἐπαρχία Κονίτσησ

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸσ Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐν τῆ Πλατυτέρᾳ.

«Διὰ χειρὸσ Σωκράτουσ Χιοναδίτου 1926».

223

1926

Χωρίον Λισκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Ἱ. Ναὸσ Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ τῆσ Βορ. Πύλησ τοῦ Ἱεροῦ Βήματοσ ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.

«Ἀφιέρωμα Ματθαίου Γ. Χρήστου.

διὰ χειρὸσ Σωκράτουσ Ματθαίου 1926»

224

1927

Ὀμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ και Ναῶ.

Ἐν τῷ δεξιῷ Προσκυνηταρίῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Παντελεήμονοσ.

«Δαπάνη Παντελῆ Παναγιώτη.

Ἔργον Θωμᾶ Ἀναστ. Ζωγράφου 1927».

225

1927

Πόλις Ἰωάννινα

Ἱ. Μονὴ ἁγ. Αἰκατερίνησ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Εἰρήνησ.

«τῆ ἐπιμελεία και φροντίδι τοῦ Πρωτοσυγκέλου Ἀριστοβούλου Σιναΐτου και τοῦ Ἐπιτροπεύοντοσ Βασιλείου Ν. Βλέτσα. 1927».

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων».

226

1927

Ὅμοίως ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Μυροφόρων.

«τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ Πρωτοσυγκέλου Ἀριστοβούλου Σιναΐτου καὶ τοῦ Ἐπιτροπεύοντος Βασιλείου Βλέτσα. 1927.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσης».

227

1928

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Σταρίτσιανη (νῦν Πουρνιά)

Ἰ. Ναὸς Ταξιαρχῶν.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Πausανίου Δ. Παπαδοπούλου.

Ἔργον Θωμᾶ Ἀν Μαρινᾶ Ζωγράφος ἐκ Χιονιάδων».

Σημ.

Ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, ἅπασαι αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνες, τὸ Ἐορτολόγιον, ὡς καὶ διάφοροι ἄλλαι φορηταί, ἐγένοντο κατὰ τὸ ἔτος 1928 ὑπὸ τῶν ἀγιογράφων ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ.

228

1928

Χωρίον Βράνιστα (νῦν Τράπεζα)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«Δαπάνη Γεωργίου Π. Καραγιάννη ἐκ Πεκλαρίου 1928.

Ἔργον Θωμᾶ Μαρινᾶ Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων».

229

1928

Ἐπαρχία Καστορίας

Χωρίον Ψέλτσικον (νῦν Κυψέλη)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Παρασκευῆσ.

Ἐπὶ τῆσ Ὁραίας Πύλησ.

«Δαπάνη Χαλαλάμπουσ Δ. Ρούμπου ἐν Κυψέλῃ τῇ 17 Ἀπριλίου. Θωμᾶσ Μαρινᾶσ ἔγραψεν 1928».

230

1928

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Ἀσημοχώρι

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐπὶ φορητῆσ εἰκόνοσ Πέτρου καὶ Παύλου.

«Δαπάνη Χατζῆ Πέτρου Γιώτη 1928.

Ἔργον Θωμᾶ Μαρινᾶ Ζ(ωγράφου)».

231

1928

Περιφέρεια Ἰωαννίνων

Χωρίον Κουτσελιό

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτήρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Τ' ἀφιέρωμα τοῦτο ἀνατίθημι εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀειμνήστου πατρός μου Ἰωάννου Στεφ. Μίσιου ἀποβιώσαντος τὴν 29ην Ἰανουαρίου 1910. Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Αἰκατερίνη Ἰωάν. Μίσιου 1928.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσης».

232

1928

Ἵμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου.

«Δαπάνη Ἑλένης Θεοδώρου Πήχα καὶ υἱοῦ αὐτῆς Γεωργίου Πήχα 1928.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσης».

Σημ.

Αἱ εἰς τὸ Κουτσελιό ἀναφερόμεναι δύο ὡς ἀνωτέρω ἐπιγραφαί, καθὼς καὶ δύο ἄλλαι κατωτέρω, ἀντεγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καταγομένου χωροφύλακος κ. Βασιλείου Πήχα.

233

1928

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Κακόλακκος

Ἱ. Ναός ἁγ. Δημητρίου

Ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας ἁγίας Τριάδος

«Δαπάνη Κωνσταντίνου Μ. Καρανίκα.

Ἐνθῦμιον ὀπτασίας 27 Ἰουλίου 1921 ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Χιονιαδίτου 1928».

234

1929

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Στράτσιανη

Ἱ. Ναός ἁγ. Γεωργίου

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

«Ἀφιέρωμα Νικολάου Ἀ. Δέδου.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων 1929».

235

1929

Χωρίον Ζέλιστα (νῦν Ἐξοχή)

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας μεγάλου Ἀρχιερέως ἐν τῷ ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσης 1929».

236

1930

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ τοῦ Παντοκράτορος.

«Έργον Θωμᾶ Ζωγράφου καὶ Γεωργίου Ἐξάρχου ἐκ Χιονιάδων 1930».

237

1930

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Ἀθανασίου 85X60 τελευταίου ἔργου ἐν Χιονιάδες τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἁγιογράφου Θωμᾶ Μαρινᾶ.

»Δαπάνη Νικολάου Ἀπ. Ζωγράφου 1930.

Ἐργον Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου».

238

1930

Ἐπαρχία Καστορίας

Πόλις Ἄργος Ὀρεστικὸν (πρῶην Χρούπιστα)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν τῇ Βορ. Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

«Ἐργον Θωμᾶ Ἀν. Μαρινᾶ Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων τῆς Ἡπείρου».

Σημ.

Ἡ ἀχρονολόγητος ἐπιγραφή αὕτη ἀνήκει εἰς τὸ ἔτος 1930, ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀείμνηστος οὗτος ἁγιογράφος ἐργαζόμενος ἐκεῖ, ἔπαθεν ἐκ συγκοπῆς καρδίας καὶ ἔτάφη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

239

1931

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Δοβρᾶ (νῦν Ἀσπράγγελοι)

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ, Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον Καλιόπης Μ. Μπρίτση 1931 δαπάνη Ἀνθίτσας Κ. Λιώτου.

Χειρὶ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιονιαδίτου»

240

Σύγχρονος

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Κουτσούφλιανη (νῦν Ἡλιόρραχη)

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Θρόνῳ.

«Ἀφιέρωμα Χρήστου Παπαγιάννη.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἱ. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδες».

241

1932

Χωρίον Γοργοπόταμος

Παρεκκλήσιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ Ἀρχιερ. Θρόνῳ.

«Διὰ χειρὸς Γεωργίου Ἐξάρχου ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων 1932».

242

1933

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Ἀσπράγγελοι

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ ἐν τῇ Βορ. Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ Βή-

ματος.

«Ἀφιέρωμα Ἀσπασίας Κ. Οἰκονόμου καὶ ἐγγόνου αὐτῆσ Κωνσταντίνου Δ. Οἰκονόμου. Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσησ 1933».

243

1934

Περιφέρεια Ἰωαννίνων

Χωρίον Κουτσελιὸ

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἀφιέρωμα Εὐαγγέλου καὶ συζύγου Χρύσωσ Σπ. Διδασκάλου εἰς μνημόσυνον τῶν Γονέων των Σπυρίδωνοσ καὶ Πανάγιωσ.

Ἔργον Πολυκάρπου Χιονιαδίτου 1934».

244

1934

Ἐπαρχία Κονίτσησ

Χωρίον Ἀσημοχώρι

Παρεκκλήσιον ἁγ. Σπυρίδωνοσ

Ἐπὶ τῆσ Ὁραίας Πύλησ.

«Διὰ χειρὸσ Νικολάου Ἱ. Παπακώστα 1934».

245

1934

Ὅμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Παρεκκλησίῳ.

Ἐπὶ τοῦ Παντοκράτοροσ.

«Διὰ χειρὸσ Σωκράτουσ Ματθαίου 1934».

246

1936

Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἱερὸσ Ναὸσ ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆσ εἰκόνοσ ἁγ. Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

«Δαπάνη Σπυρίδωνοσ Ν. Κατσίκη 1936.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων».

247

1936

Χωρίον Καστάνιανη

Ἱ. Ναὸσ ἁγ. Νικολάου.

Ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγ. Νικολάου.

«Ἀφιέρωμα Σουλτάνασ Γεωργίου Γκόσιου. 1936.

ὁ ζωγράφοσ Νικόλαοσ Ἱ. Παπακώστασ ἐκ Χιονιάδεσ».

248

1936

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Κῆποι

Παρεκκλήσιον ἁγ. Κοσμᾶ τοῦ Νέου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἔργον Πολυκάρπου Ζωγράφου Χιονιαδίτου 1936».

Σημ.

Θερμῶσ καὶ ἅπ' ἐντεῦθεν εὐχαριστοῦμεν τὸν Ἐφημέριον τοῦ χωρίου τούτου Αἰδ. Παππᾶ Γρηγόριον Γκρούϊαν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶσ φιλόφρονα ἐξυπηρέτησίν του καὶ διευκόλυνσιν, κατὰ τὴν ἐκεῖ μετάβασίν μας.

249

1938

Περιφέρεια Ἰωαννίνων

Χωρίον Κουτσελιό

Ἰ. Ναὸσ Κοιμήσ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ μεγάλου Ἀρχιερέωσ ἐν τῷ Θρόνῳ.

«Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων Κονίτσησ 1938».

250

1939

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σκαμνέλιον

Ἰ. Ναὸσ ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἐν τῇ Πλατυτέρα κάτωθεν ζώνησ Ἱεραρχῶν.

«Διὰ δαπάνησ τῶν ἐν Ρουμανία ἀδελφῶν Ἡλία καὶ Δημητρίου Ν. Γιαννόρου εἰσ μνημόσυνον τῶν γονέων των Νικολάου καὶ Εὐφροσύνησ. Αὐγούστος 1939.

Διὰ χειρὸσ τοῦ ἐκ Χιονιάδων ζωγράφου Νικολάου Παπακώστα».

251

1939

Ὁμοίωσ ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ τοιχογραφίασ Βαπτίσεωσ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Βορ. πλευρᾷ.

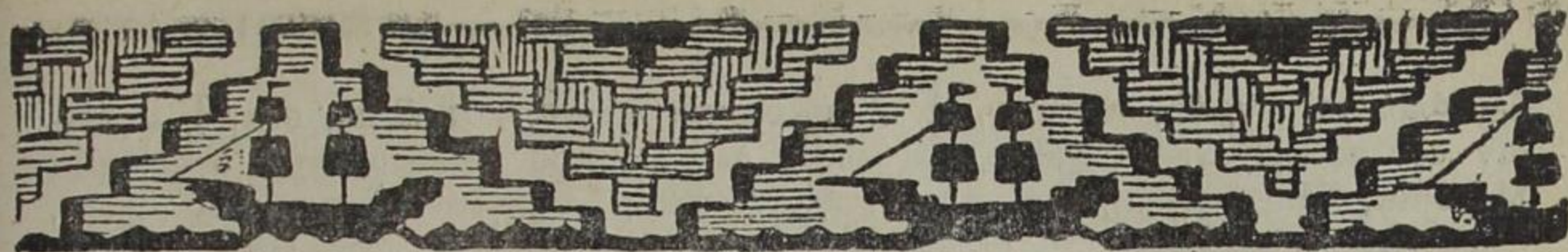
«Διὰ δαπάνησ κ. Ἀποστόλου Καζάνα εἰσ μνημόσυνον τῶν γονέων του Ζώη καὶ Ἀσήμωσ 1939.

Διὰ χειρὸσ τοῦ ἐκ Χιονιάδων ζωγράφου Νικολάου Παπακώστα».

Ἐδῶ πλέον σταματῶμεν τὴν συνέχισιν τῆσ ἐργασίασ ταύτησ τὴν ἀφορῶσαν τὰσ ἐπιγραφάσ, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐτέθη ὡσ χρονικὸν ὄριον κατ' ἀρχάσ μὲν τὸ ἔτοσ 1912, κατὰ τὸ ὁποῖον ἠλευθερώθημεν, ἀργότερον δὲ τὸ ἔτοσ 1940, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀπετέλεσε ἕναν ὑψιστον Ἐθνικὸν Ἱστορικὸν σταθμόν.

Ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι ὁ ἀριθμὸσ τῶν ἐν τῇ παρούσῃ καταχωρηθέντων ἐπιγραφῶν τῶν ἀναφερομένων εἰσ τοὺσ Χιονιαδίτασ ἀγιογράφουσ εἶναι μηδαμινὸσ ἀπέναντι τοῦ ὄγκου τῶν ἀλλαχοῦ ἀπαντιωμένων τοιούτων ἐπιγραφῶν.

(Συνεχίζεται)

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοδιδασκάλου

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΥΡΕΩΝ*

Ἀναγιγνώσκων τις μετὰ προσοχῆς τὴν Ἐμμετρον Ἱστορίαν τοῦ ἀοιδίμου Ματθαίου, γεγραμμένην εἰς τὴν τότε λαλουμένην δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀνευρίσκει λέξεις Τουρκικὰς ἐλαχίστας. Τοῦτο εἶναι μία ἀκόμη τρανοτάτη ἀπόδειξις ὅτι ἐν τῇ Ἠπειρῷ μας καὶ κατὰ τὰ μαῦρα, τὰ σκοτεινὰ ἔτη τῆς Τουρκικῆς δουλείας, ἡ ὡραία μας Ἑλληνικὴ γλῶσσα, οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔσχεν ἀπὸ τὸν κατακτητὴν. Ἡ Ἠπειρος, ἂν καὶ πολλάκις ἐχρησίμευσεν ὡς στρατόπεδον διαμενόντων Τουρκικῶν στρατευμάτων ἢ τοιοῦτον διερχομένων ἐκεῖθεν, ἂν καὶ ἐγεινίαζε μὲ ἀλλογλῶσσους λαούς, ἂν καὶ πολλάκις ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἔστω καὶ προσωρινῶς, κατελήφθη ὑπὸ Σλαβικῶν φυλῶν, ἐν τούτοις, ὡς εὐρισκομένη εἰς πλὴν ἄνωτερον ἐκείνων πνευματικὸν ἐπίπεδον, διετήρησεν ἀφθορον τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετέδωκε ταύτην εἰς τοὺς ἀπολιτίστους κατακτητὰς, Τίς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ ὅτι οἱ Τούρκοι τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Κονίτισης, τῆς Βοστίνης, εἶχον ὡς μητρικὴν τῶν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, ἡ δὲ Τούρκισσα ἐνανούριζε τὸ εἰς τὸν λίκνον βρέφος τῆς μὲ τραγούδια Ἑλληνικά; Τίς δὲν γνωρίζει, ὅτι τὰ τέκνα τῶν προκρίτων Τούρκων τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐμορφώνοντο Ἑλληνιστὶ εἰς τὴν γεραρὰν Ζωσιμαίαν Σχολὴν; Μήπως ταῦτο δὲν συνέβαινε καὶ εἰς ἄλλας Ἑλληνικὰς Ἠπειρωτικὰς Κοινότητας; Τὰ τέκνα τῶν ἀμιοθῶρων Καραμουρατῶν Τουρκαλβανῶν, οἰκούντων εἰς Μεσαρίαν ἐφοῦσαν μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον Διπαλίσας, τῆς πάλαι ποτὲ Παγωνιανῆς.

Μελετῶντες τὸ διὰ πολλοὺς λόγους ἀξιωματέτητον τοῦτο βιβλίον παρατηροῦμεν ἀκόμη, ὅτι ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ ὁ Ματθαῖος εἶναι ἡ αὐτὴ, ποὺ ὁμιλεῖται καὶ σήμερον ἐν Παγωνίῳ ἰδίως ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους ἐκείνους, οἵτινες διήλθον ὅλην τὴν ζοὴν ἐκεῖ εἰς τὰ ἅγια αὐτὰ μέρη χωρὶς τὸ παραπαν νὰ ἀπομακρυνθῶσιν. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡμεῖς, οἱ διὰ λόγους, ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας, ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τὴν προσφιλεῖ μας ἰδιαιτέραν πατρίδα καὶ διαμένοντες εἰς τὸ κλεινὸν ἄστυ ἢ ἀλλαχοῦ δὲν παρατηροῦμεν πολλάκις νὰ ἀνέρχωνται ἐκ τοῦ ὑποσυνειδήτου τοιαῦται λέξεις, καθαρῶς Ἠπειρωτικαί, τὰς ὁποίας ὤθησε μὲν εἰς τὸ ὑποσυνειδήτον ἡ σήμερον ὁμιλουμένη δημοτικὴ, ἡ θεωρουμένη ὡς ἐξευγενισθεῖσα καὶ ἐξωραϊσθεῖσα, πράγματι δὲ νοθευθεῖσα ἀπὸ τόσας καὶ τόσας ξένας λέξεις, τὰς ὁποίας εἰσήγαγε δυστυχῶς ἡ ξενομανία καὶ ὁ ὑπερμοντέρνος πολιτισμός, δὲν κατώρθωσεν ὁμῶς νὰ ἀφανίσῃ;

Ἐὰν ἀνίστατο ὁ ἀοιδίμος Ματθαῖος σήμερον καὶ εὐρίσκετο ἐν μέσῳ τῶν συγχωριανῶν του, θὰ ἔβλεπεν, ὅτι ἡ γλῶσσα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, αἱ ἑορταί, τὰ πανηγύρια, αἱ εὐχαί, αἱ κατάροι, τὰ παιγνίδια, τὰ τραγαῖδια, ἔμειναν τὰ αὐτὰ, ἀναλλοίωτα. Θὰ ἐνόμιζεν, ὅτι ἐξηγήθη ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ τοῦ ὕπνου καὶ ὅτι εὐρίσκεται ἐν μέσῳ τοῦ προσφιλοῦς του περιβάλλοντος, ἐὰν τὸ ὡραῖον τοῦτο ὄνειρον δὲν διέλυσεν ἡ ἀλλαγὴ τῶν γύρω του εἰκόνων καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐμφύχων. Αἱ λέξεις Κανίσκι, ταφτάδες, γνέμα τῆς ἰαράχνης, δασίματα, θάρορος ὄλωνῶν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 113.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

Εἶναι ἀναμφισβήτητον καὶ τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀναρίθμητοι τοιαῦται ἐπιγραφαὶ ἐγκατεσπαρμέναι πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου, Μακεδονίας, Ἀλβανίας καὶ ἄλλαχοῦ, καὶ κανεὶς δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου νὰ μᾶς διαψεύσῃ. Ἡμεῖς, παρ' ὅλον ὅτι εἶχομεν τὴν ἀπόφασιν νὰ περιέλθωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πάντα τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας μας ὡς καὶ ὠρισμένα ἄλλα τῶν γειτονικῶν μας Ἐπαρχιῶν, ἐν τούτοις, διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας, δὲν τὸ κατωρθώσαμεν.

Σχετικῶς δὲ περὶ τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐργασίας, ἴδου τὴν ἐγγράφομεν κατὰ τὸ ἔτος 1947.

«Προήλθομεν σήμερον εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν περαίωσιν τῆς ἐργασίας ταύτης—ἔστω καὶ μὲ τὰς ὀλίγας αὐτὰς ἐπιγραφὰς—ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ ὡς τοιοῦτοι, ὑποκείμεθα καὶ εἰς θάνατον. Ἴνα δὲ μὴ ἡ παροῦσα ἐργασία ἐκ μιᾶς τοιαύτης αἰτίας μείνῃ ἡμιτελής, ἀναγκαζόμεθα σήμερον νὰ κλείσωμεν ταύτην ὡς ἔχη. Ἐλπίζομεν ὅμως καὶ εἰς μίαν αὐριανὴν ὁμαλὴν κατάστασιν ἢ ὁποία θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ—ἂν εὐρισκώμεθα ἐν τῇ ζωῇ—νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς πρὸς τὴν ἀντιγραφὴν τῶν διαφόρων τούτων ἐπιγραφῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς ἐκ Χιονιάδων ἀγιογράφους, καὶ νὰ διασκευάσωμεν ταύτην ἐπὶ τὸ πλουσιώτερον».

Καὶ ναὶ μὲν—τῇ τοῦ Θεοῦ εὐδοκίᾳ—εὐρέθημεν τὴν ἐπομένην τῆς καταστάσεως ἐκείνης ἐν τῇ ζωῇ, ὅμως δὲν κατωρθώσαμεν καὶ πολλὰ πράγματα. Ἐλαχίστας μόνον ἐπιγραφὰς ἐπροσθέσαμεν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην καὶ τίποτε ἄλλο. Καὶ τοῦτο, οὐχὶ ἐξ ἀμελείας ἢ ἀδιαφορίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας. Οὕτως λοιπὸν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ πράξωμεν, ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς ἐπιγραφὰς, καὶ ἄς μείνωμεν εὐχαριστημένοι εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἔφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἐν ὀλίγοις, περὶ τῶν ἐν λόγῳ ἐπιγραφῶν, καὶ τῆς ἐν γένει ἐργασίας ταύτης.

Ἐν συνεχείᾳ δὲ τώρα, καταχωροῦμεν κατωτέρω καὶ μερικὰ Συμφωνητικὰ ἀγιογραφικῆς ἐργασίας, ὡς καὶ διαφόρους ἄλλας ἐπιστολὰς καὶ λοιπὰ σχετικὰ ὡς κατωτέρω ἐμφαίνηται.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 223.

Είχ. 42

Μικρά φορητή και ανεπίγραφος εικών άγιων Σπυρίδωνος και Άντωνίου—Χιονιάδες (Άγ. Αθανάσιος)

Δ'

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ

Συμφωνητικά και συμβόλαια ἀγιογραφικῆς ἐργασίας ἐλάχιστα διεσώθησαν μέχρι σήμερον. Καὶ αὐτὰ εἶναι νεώτερα. Αἰτία δὲ πρὸς τοῦτο εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐδίδετο καὶ τόση μεγάλη σημασία εἰς αὐτά. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν ἐσχίζοντο, ἢ ἐκαίοντο εἰς τὴν πυρὰν ὡς ἄχρηστα πλέον. Ἐκτὸς τούτου, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις δὲν συνετάσσοντο καθόλου τοιαῦτα. Ὑπῆρχε τόση ἢ ἐμπιστοσύνη ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων, ὥστε ἐθεωρεῖτο περιττὴ ἢ σύνταξις τοιούτου εἴδους συμβολαίων ἢ καὶ ἄλλων παρομοίων συμφωνητικῶν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν λόγων αὐτῶν, προέκυψε καὶ ἡ παρατηρουμένη σήμερον ἔλλειψις καὶ σπᾶνις τῶν τοιούτων, ἀπ' ἀρχῆς ἀκόμη τῆς ἐμφανίσεως τῆς τέχνης αὐτῆς. Ἄν ὅμως ἄλλος πρὸ ἡμῶν ἠσχολεῖτο μὲ τὸ θέμα τοῦτο πρὸ πενήκοντα—ἵνα μὴ εἴπωμεν—πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν, πολλὰ διὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγιογραφίας τῶν Χιονιάδων θὰ διεσώζοντο.

Ἄλλὰ τέλος πάντων, ὅλα αὐτὰ ἀνήκουσι πλέον εἰς τὸ παρελθόν, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀναπληρωθῶσι σήμερον, μὲ ὅσα καὶ ἂν ἡμεῖς θελήσωμεν νὰ γράψωμεν.

Πρὸ μιᾶς δὲ τοιαύτης ἀδυναμίας εὐρισκόμενοι, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἄλλην περιττὴν καὶ ἀνωφελεῖ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁμιλίαν καὶ συζήτησιν, παραθέτομεν κατωτέρω ἐν πιστῇ ἀντιγραφῇ ὅλας τὰς ἐπιστολάς καὶ τὰ συμφωνητικὰ αὐτὰ τὰ ὅποια σήμερον κατέχομεν εἰς χεῖρας μας, διὰ νὰ ἀποτελέσουν καὶ αὐτὰ μαζὺ μὲ τὰς ἐν τῇ παρούσῃ καταχωρηθείσας ἐπιγραφάς, τὴν βάσιν τῆς ὅλης ἐργασίας περὶ τῆς Ἀγιογραφίας καὶ τῶν Ἀγιογράφων Χιονιάδων.

Ἐν τέλει δέ, διὰ νὰ εἴμεθα ἀκριβεῖς, λέγομεν ἐδῶ ὅτι τὰ συμφωνητικὰ αὐτὰ, εὐρέθησαν, τὰ μὲν, μεταξὺ ἄλλων ἐπιστολῶν ἐν τῇ ἰδιωτικῇ ἀλληλογραφίᾳ τῶν ἀειμνήστων αὐταδέλφων Μαρινιάδων, τὰ δὲ ἄλλα τρία μοὶ παρεχωρήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀγιογράφου Νικολάου Ἰ. Παπακώστα, ὡς καὶ ἀρχικῶς περὶ αὐτοῦ διευτυπώσαμεν. Τὰ ἐν λόγῳ συμφωνητικὰ αὐτὰ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

1

1856

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Λεσινίτσα (νῦν Βουσοχώρι)

«σημείωσις τὰς ἐορτὰς τοῦ Τέμπλου Ἐκκλησίας Ἁγίου Χαραλάμπους. σήμερον ὑποφαινόμεθα οἱ συνδρομηταὶ ὁ κάθε ἕνας καὶ συμφωνοῦμεν μὲ τὸν ζωγράφον Ἀναστάσιον Κωνστ. Χιονιαδίτην διὰ νὰ μᾶς ζωγραφίσῃ τὰς ἐορτὰς τοῦ Τέμπλου ὅποια εἰκόνα θέλει ὁ καθένας τὴν ὑπογράφει εἰς ὄνομά του καὶ τοῦ δίδωμεν καὶ καπάρον (1) ὁ κάθε συνδρομητῆς διὰ νὰ μᾶς τὲς φκιάσῃ καὶ διὰ ἐνδειξιν ὑποφαινόμεθα οἱ συνδρομηταί.

1856 : Σεπτεμβρίου 16 Λυσινίτζα.

1. Χρηματικὴ προκαταβολή.

συνδρομηταί)

Κ. Πανταζής Παρίπου τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ γρόσια 65 :
 Ἐλαβα ἐγὼ ὁ Ἀναστάσιος Ζωγράφος καπάρων » 15 :
 γιάνης κότζης τὸν ἅγιον μηνᾶν μὲ τὰ μαρτύρια ὅλα » 65 :
 ἴδιος γιάνης κότζης τὴν περιτομὴν τοῦ Χριστοῦ
 ὁμοῦ μὲ τὸν ἅγιον βασίλειον γρ. 45 :
 Ἐλαβα γρ. 16 :»

2

1882

Ἐπαρχία Ζαγορίου
 Χωρίον Γρεβενήτιον

«Οἱ ὑποφαινόμενοι ἐσυμφωνήσαμεν μὲ τὸν ἁγιογράφον κ. Ἀναστάσιον Κωνσταντίνου Χιονλαδίδη ἵνα ζωγραφίσῃ καλῶς τὰς ἐξῆς εἰκόνας. τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας, τοῦ Προδρόμου, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἁγίου Δημητρίου καὶ ἁγίου Νικολάου πρὸς (125) ἑκατὸν εἴκοσι πέντε γρόσια ἑκάστην εἰκόνα, Ἐκτὸς τῆς ρηθείσης συμφωνίας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ προσέτι καὶ τὰ τρία ἀργυρᾶ μεντζήτια (1) καὶ τρεῖς ὀκάδες κρέατος. Ἐπὶ τούτοις ἔγινε τὸ παρὸν τὸ ὁποῖον ἐδόθη αὐτῷ πρὸς ἀσφάλειάν του.

Ἐν Γρεβενητίῳ τὴν 5 7)βρίου 1882 (δύο)

Οἱ Ἐφοροεπίτροποι
 » οἰκονόμος Κέφαλος
 » Πα(πᾶ) Χρῆστος πρωτοπαππᾶς».

3

1884

Ἐπαρχία Ζαγορίου
 Χωρίον Λεσινίτσα (νῦν Βουσοχώρι)

«Εἰς Τσιπέλοβον

Ἐντιμε κύριε Ἀναστάσιε ζωγράφε χαίρετε.

1884 Μαΐου 4 λεσινίτσα.

Ἐν τούτοις ἐρωτῶμεν περὶ τὴν ὑγιείαν σας καὶ περὶ ἡμῶν καλῶς ἔχομεν. πλὴν λάβε τὰς εἰκόνας (2) μὲ τὸν ἐπιφέροντα καὶ δύο λίρας τουρκίας κατὰ τὴν συμφωνίαν μας . . . καὶ τὰς εἰκόνας νὰ τὰς ζωγραφίσῃ καλά κατὰ τὴν συμφωνίαν νὰ εἶναι τοῦ λαδιῶ . . . ἕως τὴν ἁγίαν Τριάδα νὰ τελειώσουν ταχέως καὶ ὑγιαίνητε.

Ὁ Ἐπίτροπος

Γιάννης Γ. τράμμα

καὶ διὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦ στέργιο Πανταζιάδη Παρίπου ἄφισε ἐπίτροπον διὰ λίρας 5 πέντε καὶ ὄχι περισσότερα.

ὁ ἴδιος Γιάννης τράμ(μας) διατελῶ».

4

1893

Περιφέρεια Ἀργυροκάστρου
 Χωρίον Κοσοβίτσα

«Ἀργυροκάστρον τῇ 29 7)βρίου 1893

εἰς Χιονιάδες

Φίλτατέ μοι Κύρ Θωμᾶ χαῖρε

Ἐν πρώτοις μου ἀναγγέλω ὑμᾶς ὅτι ἅμα λάβεται τὴν παροῦσαν μου ἀμέ-

1. Ἀργυροῦν Τουρκικὸν νόμισμα ἀξίας 20 γροσίων ἕκαστον.

2. Τὰ σανιδώματα.

σως νὰ ἐλθῆται ἓνας ἐκ τῶν δύο ἢ ἐσὺ ἢ ὁ ἀδελφός σας διότι σήμερον μὲ ἐφώ-
ναξεν κάποιος Πέτρος Παπαδόπουλος τραπεζίτης ἐκ τοῦ χωρίου Κοσοβήτσα καὶ
μὲ ἐρώτησεν ἀπὸ ποῖον μέρος εἶναι οἱ ζωγράφοι οἱ καλοὶ καὶ ἂν γνωρίζω κανέ-
ναν. ἐγὼ δὲ ἐσύστησα Ὑμᾶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σας διὰ νὰ ἐλθῆται διότι κάμουν
Νέαν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ χωριὸν τους καὶ χρειάζονται ζωγράφοι. ἀμέσως ἅμα λά-
βεται τὴν παροῦσαν μου νὰ κινήσετε νὰ ἐλθῆτε ἓνας χωρὶς ἄλλο ἐνταῦθα διὰ νὰ
προβῆται εἰς συμφωνίας καὶ μὴν ἀργοπορεῖται διότι ἔτυχεν νὰ ἀκούσω ἓναν ἐδῶ
νὰ συσταίνη τὸν Σαμαρνώτην ζωγράφον. ἀλλὰ ἐγὼ ἀκούωντας αὐτὰ τὰ λόγια
ἔλαβα μέρος πρὸς ὑμᾶς. σᾶς περιμένω ταχέως. Μὴν ἔχων ἕτερον Διατελῶ

Ὁ πρόθυμος φίλος σας
Χαραλάμπης Χ. Π(απα)Δόπουλος
Ζαχαροπλάστης».

Σημ.

Εὐρισκόμενοι εἰς Ἰωάννινα κατὰ τὰ ἔτη 1949—1950, συνέπεσε νὰ συναντηθῶμεν
μετὰ τοῦ διδασκάλου Γεωργίου Παπαδοπούλου ἐκ Κοσοβίτσης Βορ. Ἡπείρου,
ἀνεψιοῦ ἐξ ἀδελφοῦ τοῦ ἐν τῇ ὡς ἀνωτέρω ἐπιστολῇ ἀναφερομένου Τραπεζίτου Πέ-
τρου Παπαδοπούλου. Ζητήσαντες δὲ σχετικὰς πληροφορίας ἐπὶ τοῦ περιεχομένου
τῆς ὡς ἀνω ἐπιστολῆς, μοὶ ἐδήλωσεν καὶ ἐβεβαίωσε συνάμα, ὅτι πράγματι οἱ ἁγιο-
γράφοι οὗτοι εἰργάσθησαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ ἁγ. Γεωργίου ἐν Κοσοβίτση, καὶ ὅτι
ἐζωγράφισαν τὰς τέσσαρας ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνας Σωτῆρος, Θεοτόκου, Προδρό-
μου, καὶ ἁγ. Γεωργίου, εὐμενῶς δὲ ἐξεφράζετο διὰ τὴν τέχνην τῶν ἁγιογράφων
τούτων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀναφαίνονται εἰς μίαν
ἀπὸ τὰς εἰκόνας αὐτάς.

5

1894

«Ἀξιότιμε κύριε Θωμᾶ Ἀναστασίου (Ζωγράφε)

Τὴν γνωστὴν ἀπάντησιν ἐκεῖθεν ἔχοντες, δι' ἧς ἔγνωμεν ὅτι μετ' εὐχαριστήσεώς
των μάλιστα συγκατετέθησαν ἀποστείλαντες καὶ λόγῳ καπάρου δραχμᾶς ἑκατὸν 100.
Σᾶς εἰδοποιοῦμεν ὅτι νὰ κάμετε ἀρχὴν τοῦ ἔργου, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν μετ' ἐπι-
μελείας ἐργασίαν σας διὰ τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν των μᾶς γράφουσι
λέγοντες ὅτι εἰσὶ καὶ ἐκεῖ ζωγράφοι καὶ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν, νομίζομεν περιτ-
τὸν νὰ εἴπωμεν πρὸς ἄνδρα φιλότιμον καὶ καλλιτέχνην. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν καιρὸν
τῆς ἐργασίας νὰ ἐργασθῆτε μετ' ἀνέσεως, ἵνα μὴ γίνῃ τὸ ἔργον βεβιασμένον. νὰ
θέσητε δὲ κάτωθεν τῆς εἰκόνας «δαπάνη τῶν ἐν Πύργῳ Ἡπειρωτῶν». Βεβαίως
νὰ μὴν ἔχητε τὸ ἔργον εἰς τὰς ὄψεις τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ διότι θὰ ἐργάζεσθε μεθ'
ἡσυχίας.

Μὴ ἔχοντες ἕτερόν τι νὰ σᾶς γράψωμεν, θέλομεν νὰ βεβαιωθῶμεν παρ'
ὑμῶν τὴν λήψιν τῆς παρούσης.

ὄλοπρόθυμοι

» Χριστιόδ(ουλος) Ἱερεὺς Ἀγίας Μαρίνης

» Ἀλέκος Χαρισιάδης

τῇ 31 Μαρτίου 1894 Ἰωάννινα

Υ.Γ. γράψατε πότε ἠγίασεν. ἦτοι: 1838 Ἰανουαρίου 17».

Σημ.

Ὁ γραφικὸς χαρακτήρ τῆς ὡς ἀνω ἐπιστολῆς εἶναι τοῦ Ἀλ. Χαρισιάδου.

6

1894

Περιφέρεια Κορυτσᾶς

Χωριὸν Πλεσίστα

«Συμβόλαιον

Δι' οὗ δῆλον γίγνεται, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Χριστόδουλος Ἄν. Ζωγράφου καὶ Γεώργιος Ἀποστολίδης, (1) ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Πλεσίστης συνεφώνησαν ὡς ἔπεται.

Οἱ μὲν κ. Χριστόδουλος καὶ Γεώργιος ὑπόσχονται νὰ κατασκευάσωσι τὸ Τέμπλωμα τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἐκκλησίας σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιον τοῦ Τέμπλου τῆς Ἁγίας Μαρίνης. δύο προσκυνητάρια, τὸν Δεσποτικὸν Θρόνον, τὸν Παντοκράτορα, τὴν Πλατυτέραν, τὴν Προσκομιδὴν, καὶ τὰ ταβάνια χρωματιστά. τὸ χρῶμα θὰ εἶναι λαδιοῦ.

Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Πλεσίστης ὑποχρεοῦνται νὰ δώσωσιν αὐτοῖς ἀπέναντι τῆς ἐργασίας τῶν ταύτης πέντε χιλιάδες γροσίων (5,000) ἔξ αὐτῶν τρεῖς χιλιάδες γροσίων ὑποχρεοῦνται νὰ (2)

.....

Ἐγένοντο δὲ δύο ὅμοια δι' ἀσφάλειαν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ἐν Βογραδέτση τῇ 4 Αὐγούστου 1894

οἱ κάτοικοι τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Πλεσίστης

(χαρτόσημον Τουρκικὸν)

Τάση Κοσμᾶς ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας ὑπόσχομαι

Θανᾶς Κώστα ὑπόσχομαι

Γεώργι Στεφάν ὑπόσχομαι

Ἰωσήφ Δημήτρι ὑπόσχομαι

Ὁ Προεστὼς Μιχαὴλ Ἰωσήφ
(Τ.Σ. Κοινότητος)

» Ἀρχιερ. ἐπίτροπος οἰκονόμος

Πα(πᾶ) Κοσμᾶς βεβαιοῖ».

ἔλαβα ἀπὸ τὴν ὀπισθεν συμφωνίαν λίρας 5. ἕτερα ἔλαβα χίλια ἑνεακόσια ἑξήκοντα πέντε ἀρ. 1965.

Χριστόδουλος Ἀναστ. Ζωγράφος Χιοναδίτης

κ.τ.λ.».

7

1894

Πόλις Φλώρινα

«Βουλγαρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότης

1894 10)βρίου 16.

N. 303

Φλώρινα

Κύριον Θωμᾶν Ἀναστασίου Ζωγράφον

εἰς Χιονάδας.

Ἀξιότιμε Κύριε

Τὴν ἀπὸ 25 Νοεμβρίου ἐπιστολήν σας πρὸς τὸν κ. Γιαννάκη Ζησοπούλου λαβόντες ἀπαντῶμεν Ὑμῖν τὰ ἑξῆς.

Τὰς δύο εἰκόνας Ἁγ. Γεώργιον καὶ Ἁγ. Δημήτριον περιμένομεν διὰ νὰ μᾶς στείλεται αὐτὰς ὀργιγωρότερον καὶ λάβετε τὸ ἀντίτιμόν των.

Διὰ τὰς 20 μικρὰς εἰκόνας ἡμεῖς σᾶς προτείνομεν, ἂν ἀγαπᾶτε νὰ μᾶς τὰς

1. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ τοῦ ἐκ Τουρνόβου ξυλογλύπτου Γεωργίου Ἀποστόλου Βούρη.

2. Δυστυχῶς ἔλλειπει τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ συμβολαίου. Ὁπισθεν δὲ τῆς πρώτης σελίδος ἔξακολουθεῖ ὡς ἐμφαίνεται.

ζωγραφίσετε πρὸς 35 γρ(όσια) τὴν καθεμίαν, καὶ ὅταν θὰ διέλθῃτε ἐντεῦθεν διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος νὰ μᾶς τὰς φέρετε καὶ λάβετε τὸ ἀντίτιμόν των. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας θὰ χρειασθοῦν ἀκόμι τρεῖς μεγάλαι εἰκόνες αἱ ἑξῆς: Ὁ μυστικὸς δεῖπνος, ὁ Ἀρχ. Μιχαὴλ καὶ ὁ Ἀρχιδιάκων Στέφανος, τὰς ὁποίας ὅταν ἔλθῃτε εἰς Φλώριναν ἂν εὐκαιρεῖτε δύνασθε νὰ ζωγραφίσετε αὐτάς.

Τῶν μικρῶν εἰκόνων οἱ ἅγιοι θὰ γίνουν οἱ ἑξῆς: (1)

Μὴν ἔχων ἄλλο νὰ σᾶς γράψω Μένω σὸς
 Ὁ Πρόεδρος Πα(πᾶ) Ἀναστάσιος Σταύρου
 (Τ. Σ. Βουλγαρικῆς) καὶ ὑπογραφή βουλγαριστί».

8

1895

Περιφέρεια Λαρίσης

Χωρίον Καζακλάριον

«Πρόσκλησις Ζωγράφων εἰς διαγωνισμόν.

Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον τοῦ Καζακλαρίου ἐπιθυμοῦν νὰ κατασκευάσῃ τὰς ὀκτῶ (8) μεγάλας, ἧτοι τὰς δεσποτικὰς καλουμένας, εἰκόνας διὰ τὸν κεντρικὸν Ναὸν τῆς Κοινοτικῆς «ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» εἰδοποιεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους Ζωγράφους ὅτι κληρῶσαν τὰ ὀνόματα τῶν ὀκτῶ δεσποτικῶν εἰκόνων, ἔλαχεν ὁ κληρὸς εἰς τὴν Θεομήτορα Παναγίαν. Ὅθεν προκηρῦσσει διαγωνισμόν ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ἀπαραβάτους ὅρους.

1) Ὅτι τὴν διὰ κλήρου λαχοῦσαν εἰκόνα τῆς Παναγίας δέον νὰ ζωγραφίσωσι πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι Ζωγράφοι ἐπὶ τὸ τελειότερον, ἀκολουθοῦντες βυζαντινὸν ρυθμὸν μετὰ τοῦ φυσικοῦ, καὶ νὰ παραδώσωσιν αὐτὴν εἰς τὸ Κοινοτ. Συμβούλιον Καζακλαρίου περὶ τὴν 15ην δεκάτην πέμπτην Αὐγούστου ἔ.ἔ.

(Ἀκολουθοῦν ἄλλοι 6 ὅροι).

8) Ὅσοι δὲ τῶν κ. Ζωγράφων θὰ λάβωσιν ἀντίγραφον τῆς παρούσης, ὀφείλωσι νὰ δηλώσωσιν ἐγγράφως εἰς τὸ Κοινοτ. Συμβούλιον τὴν παραδοχὴν τῶν ὅρων ἄνευ τροποποιήσεως.

(Ἐπίσης ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλοι δύο ὅροι).

Ἐν Καζακλαρίῳ τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1895

Τὰ μέλη τοῦ Κοινοτ. Συμβουλίου

Δ. Κ. Πρόεδρος

.

.

.

(κατεστραμμένος εἰς τὸ σημεῖον

αὐτὸ ὁ χάρτης. Ἐναντι δὲ)

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Ἐν Καζακλαρίῳ τὴν 8 Ἰουνίου 1895

Ὁ Πρόεδρος

Δ. Κ.

(τὰ λοιπὰ δυσανάγνωστα).

(Τ.Σ. Κοινοτικῆς)».

Σημ.

Συμπεριλαμβάνομεν ἐδῶ καὶ τὴν πρόσκλησιν ταύτην τῶν Ζωγράφων διὰ νὰ

1. Ἐπονται αἱ ὀνομασίαι τῶν 20 μικρῶν εἰκόνων ἐν αἷς καὶ οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος.

ἀποδειχθῆ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ὅτι τὸ χωρίον Χιονιάδες εἶχε καταστῆ περιώνυμον ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ τὰς γειτόνους αὐτῆς Ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας ἀκόμη.

Ὁ ὑπ' ἀρ. 8 ὄρος τῆς προσκλήσεως ταύτης μᾶς τὸ βεβαιώνει μὲ τὰ ἑξῆς: «Ὅσοι ἐκ τῶν ζωγράφων θὰ λάβωσιν ἀντίγραφον τῆς παρούσης.....». Αὐτὸ μᾶς λέγει καθαρὰ ὅτι ἡ πρόσκλησις αὕτη δὲν ἦτο διὰ τοῦ τύπου γενική, ὅπως συνήθως λαμβάνουσι χώραν αἱ προκηρύξεις, ἀλλὰ χειρόγραφος καὶ προσωπική, καὶ ἀπεστάλη μόνον εἰς ὠρισμένους ἀγιογράφους, ἐν οἷς καὶ εἰς τοὺς Χιονιαδίτας ἀδελφοὺς Χριστόδουλον καὶ Θωμᾶν. Ἐν βέβαια τὸ χωρίον τοῦτο δὲν ἦτο περιώνυμον διὰ τὴν ἀγιογραφίαν του, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ γινώρῃσιν οἱ πέραν τῆς Ἡπείρου, καὶ πολὺ περισσότερον οἱ Θεσσαλοί. Ἐπειτα ἡμεῖς, ἀπαξ ἡ πρόσκλησις αὕτη εὐρέθη εἰς τὸ ἀρχεῖον Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων, δὲν ἔχομεν οὐδὲν δικαίωμα νὰ τὴν ἀπορρίψωμεν,

οὕτω λοιπὸν σκεπτόμενοι καὶ φρονοῦντες, συμπεριελάβομεν τῇ παρουσίᾳ καὶ τὴν ἐν λόγῳ πρόσκλησιν αὐτήν, καὶ ἄς ἔχωμεν συγγνώμην ἐκ μέρους τῶν κ. κ. ἀναγνωστῶν διὰ πᾶσαν τυχὸν ἀντίθειον πρὸς ἡμᾶς γνώμην των.

9

1900

Ἐπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἐπιστολὴ ἐκ Δράμας ἐκ μέρους Νικολάου Ταπεινοπούλου ἐκ Παλαιοσελίου Κονίτσης ζαχαροπλάστου, δι' ἧς παραγγέλει τὴν κατασκευὴν πέντε εἰκόνων διὰ τὸν Ἰ. Ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Αὐγούστου 1900.

10

1900

Πόλις Κόνιτσα

«Κύριε Θωμᾶ εὐχόμεθά σε

Ἄλλο δὲν εἶναι τὸ παρόν μου, ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου Κριζμπάνι (=Ἐλεύθερον) τὸ ὄνομα χρυσόστομος μὲ παρήγγειλε νὰ μοῦ κάμῃς μίαν εἰκόνα τριάντα πόντους τὸ μᾶκρος τὸν ἅγιον Νικόλαον λειτουργὸν θὰ ἔχει τὰ μυστήρια εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἀνοιχτὰ μὲ ἕναν Ἱερέαν καὶ ἕναν διάκονον καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος μὲ τὴν φυλλάδα ἀνοιχτὴν νὰ διαβάξῃ τὴν Εὐχὴν τοῦ Οὐδεὶς ἄξιος, αὐτά.....τοῦ εἶπα διὰ τὴν πληρωμὴν καὶ μοῦ λέγει ὅτι ὁ Θωμᾶς εἶναι γνωστός μου φίλος δὲν θὰ καταδεχθῆ νὰ μὲ πειράξῃ, καὶ ἀπάντησόν με. διατελῶ.

ἐν Χριστῷ εὐχέτης ὑμῶν

ὁ φίλος σας Καλλίνικος

Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Στομίου

τῇ 8 10)βρίου 1900 Κόνιτσα».

Σημ.

Τὸ κείμενον τῆς ὡς ἄνω ἐπιστολῆς διορθώσαμεν ὀρθογραφικῶς.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ιερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

11

1906

Περιφέρεια Τσαρκοβίστης

Χωρίον Γεωργάνου

«Ζωγραφίαι διὰ τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου ἐν τῷ χωρίῳ Γεωργάνου τοῦ τμήματος Τσαρκοβίστης.

α) Ἐν τῇ «Χιβάδα» θὰ ζωγραφηθῇ ἡ «Πλατυτέρα» μὲ δύο ἄγγέλους καὶ ἕξ προφήτας, κάτωθεν δὲ ἡ μετάδοσις καὶ κάτωθεν οἱ ὀκτὼ ἱεράρχαι.

Τιμὴ τῆς ζωγραφίας γρ. πεντακόσια πενήκοντα γρ. 550

β) Ἐν τῇ προσκομιδῇ ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τιμὴ γρ. ἑβδομήκοντα πέντε » 75

γ) Ἐν τῇ ἀριστερᾷ χιβάδα ὁ Ζωηφόρος ἄρτος τιμὴ γρ. ἑκατὸν πενήκοντα πέντε » 35

δ) Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἕξ δεσποτικαὶ εἰκόνες καὶ ἕξ μικραὶ τιμὴ ἐν ὄλῳ γρ. ἑνεακόσια ἑνενήκοντα » 990

ε) Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἕτεραι δύο δεσποτικαὶ εἰκόνες στενότεραι μὲ δύο μικρὰς γρ. ἑκατὸν πενήκοντα πέντε » 300

στ) Ἐν τῷ προσκυνηταρίῳ δύο εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, μία μεγάλη καὶ μία μικρὰ γρ. ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε » 165

ζ) Ἐν τῷ Δεσποτικῷ μία εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετ' Ἀρχιερατικῆς στολῆς γρ. ἑκατὸν πενήκοντα πέντε » 155

η) Εἰς τὰς δύο πλαγίας θύρας τοῦ ἱεροῦ αἱ εἰκόνες τοῦ Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ γρ. ἑκατὸν πενήκοντα πέντε » 300

θ) Εἰς τὰ δημόθυρα (=Βημόθυρα) ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, θὰ ἐπιχρυσωθῇ τὸ σκαλιστὸν μέρος τῆς θύρας, καθὼς καὶ τὸ κεμερί (=τὸ ὑπέρθυρον τόξον) » 180

ι) Ἀνωθεν τοῦ Τέμπλου ἡ σταύρωσις καὶ δύο Θεολογικὰ ἐπίχρυσα γρ. ἑκατὸν. » 100

Τὰ περιστέρια θὰ χρωματισθοῦν μὲ λαδομπογλάν.

ια) Ἀνωθεν τοῦ Τέμπλου εἰκόνες μικραὶ τῶν ἑορτῶν δέκα ἕξ ἐν ὄλῳ γρ. τετρακόσια » 400

ιβ) Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄνω εἰκόνων τῶν ἑορτῶν ὁ μυστικὸς δεῖπνος γρ. ὀγδοήκοντα » 80

ιγ) Ἐν τῷ πρώτῳ (γ)κουμπὲ ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης ἡ Ἁγία Τριάς, πέριξ ἄγγελοι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ἑξαπτέρυγα γρ. διακόσια » 200

ιδ) Ἐν τῷ δευτέρῳ (γ)κουμπὲ ὁ Παντοκράτωρ μὲ τοὺς ἄγγέλους καὶ τοὺς Προφήτας καὶ εἰς τὸ κλῆμα καὶ τὰς γωνίας οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ γρ. πεντακόσια πενήκοντα » 550

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 312.

ιε) Ἐν τῷ τρίτῳ (γ)κουμπὲ ὁ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, πέριξ ἄγγελοι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ἑξαπτέρυγα γρόσ. διακόσια εἴκοσι	γρ.	220
ιστ) Εἰς τοὺς ἕξ (γ)κουμπέδες δεξιούς καὶ ἀριστερούς ἀνὰ ἓνα Προφήτην μὲ τὸ ρητόν του καὶ πέριξ χρῶμα οὐρανὶ καὶ ἀστέρας χρώματος ὡς εἶδους χρυσοῦ γρόσ. τριακόσια	»	300
ιζ) Ὁ χορὸς τῶν ἁγίων ἐπὶ τοῦ τοίχου ἕκ τριάκοντα μεγαλομαρτύρων καὶ Ἱεραρχῶν μετὰ στεφάνων χρυσοῦ ἐν ὄλῳ γρόσια ἑνεακόσια	»	900
ιη) Ἐν τῷ ἄμβωνι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ γρόσια ὀγδοήκοντα	»	80
ιθ) Ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ «ἀνδρῖκου» ἢ δευτέρα παρουσία ὅλη κατὰ τὴν τάξιν γρόσ.	»	300
κ) Ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ γυναικείου ἢ κοιμήσεις τῆς Θεοτόκου γρόσια ὀγδοήκοντα	»	80
κα) Ἐν τῷ γυναικείῳ δύο τρίμορφα ἐν ἄνω καὶ ἐν κάτω γρόσια ἑκατὸν ἑξήκοντα	»	160
κβ) Εἰς τὴν καμάραν τῆς θύρας ἔξωθεν ἢ Κοιμήσεις τῆς Θεοτόκου γρόσια τεσσαράκοντα	»	40
κγ) Ὅλη ἢ Ἱερὰ ἐκκλησία θὰ χρωματισθῇ μὲ χρῶμα οὐρανὶ τοῦ νεροῦ τακτικὸν γρόσια ἑκατὸν πενήκοντα	»	150

Ἦτοι ἐν ὄλῳ γρόσια ἕξ χιλιάδες καὶ τριακόσια δέκα. 6310

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἄνω εἰκονογραφιῶν καὶ τοιχογραφιῶν μὲ τὰς ἀναγεγραμμένας εἰδικῶς τιμὰς προωρισμένων διὰ τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ χωρίου Γεωργάνου συνεβλήθησαν σήμερον ἀφ' ἑνὸς οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι πληρεξούσιοι τοῦ χωρίου Γεωργάνου Παπακωνσταντῖνος ἑφημέριος τοῦ ἐν λόγῳ χωρίου, Εὐθύμιος Ζῆκος ἐκ Ζόριατας καὶ Σπῦρος Τζιώκας ἐκ Γεωργάνου καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ ζωγράφοι Σωκράτης Μαίθ. Ζωγράφος καὶ Νικόλαος Παπακωστής ἐκ τοῦ χωρίου Χιονιάδες τοῦ Βιλαετίου Μοναστηρίου. (1) Οἱ ρηθέντες ζωγράφοι ὀφείλουσι νὰ ἀρχίσωσιν ἀπὸ τοῦδε τὴν ἐργασίαν των καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν θὰ ζωγραφίσωσι ἐν Ἰωαννίνοις τὰς Δεσποτικὰς καὶ λοιπὰς εἰκόνας, ἀφ' οὗ δὲ τελειώσωσι τὴν ἐργασίαν τῶν εἰκόνων θὰ παραδώσωσιν αὐτὰς εἰς τοὺς πληρεξουσίους τῆς κοινότητος Γεωργάνου μετὰ προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς γενομένης ζωγραφίας ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων. Κατόπιν ὀφείλουσιν οἱ ρηθέντες ζωγράφοι καὶ δὴ ἐντὸς τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους νὰ μεταβῶσιν ἐπὶ τόπου εἰς Γεωργάνον καὶ ἐκτελέσωσι τὰς τοιχογραφίας καὶ πάσας τὰς λοιπὰς ἐργασίας ὅσαι λεπτομερῶς ἄνω ἐγράφησαν τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποπεραιώσωσιν ἐντελῶς μέχρι τῆς πρώτης τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους 1906. Τὰ χρυσώματα καὶ λοιπὰ ὑλικά καὶ χρώματα, πάντα εἰσὶν εἰς βάρος τῶν ζωγράφων ἐκτὸς τῶν διὰ τὰς εἰκόνας μουσλαμάδων καὶ σανίδων τὰ ὁποῖα εἶνε εἰς βάρος τῆς κοινότητος Γεωργάνου. Αἱ δέσποτικαὶ εἰκόνες θὰ ζωγραφηθῶσιν ἐπὶ μουσλαμάδων, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ σανίδος. Τὸ ὕφος τῆς ζωγραφίας θὰ εἶνε Βυζαντινόν. Ἡ πληρωμὴ τῆς ἐργασίας θὰ γίνῃ ὑπὸ τῶν ὀνομασθέντων πληρεξουσίων τοῦ χωρίου Γεωργάνου εἰς τρεῖς ἴσας δόσεις, ἡ μὲν πρώτη δόσις θὰ καταβληθῇ εἰς τοὺς ρηθέντας ζωγράφους ἅμα ὡς οὗτοι ἀποπερα-

1. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὸ χωρίον Χιονιάδες, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως, ὑπήγετο διοικητικῶς, ἄλλοτε μὲν εἰς τὸν Νομὸν Ἰωαννίνων, καὶ ἄλλοτε εἰς τὸν Νομὸν Μοναστηρίου.

τώσωσι καὶ παραδώσωσι τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ἀρχιερέως τὰς δεσποτικὰς εἰκόνας, ἡ δευτέρα δόσις θὰ καταβληθῇ κατὰ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Ἰουνίου, καὶ ἡ τρίτη μετὰ τὴν ὀλοσχερῆ ἀποπεράτωσιν τῆς ὅλης ἐργασίας τὴν δεκάτην πέμπτην τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Αὐγούστου τρέχοντος ἔτους, καθ' ἣν γενήσονται τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἐγκρίσεως τῆς ὅλης ἐργασίας, ἄλλως ἢ καταβολὴ θὰ γίνῃ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων, ἃς ἤθελεν ὑποδείξῃ ὁ Μητροπολίτης. Οἱ ρηθέντες ζωγράφοι δι' ὅσον χρόνον θὰ ἐργασθῶσιν ἐν τῷ χωρίῳ Γεωργάνου δικαιοῦνται νὰ λαμβάνουσι καὶ τὴν τροφὴν τῶν δωρεάν. Τὴν ἐργασίαν τῶν ζωγράφων θὰ ἐποπτεύωσιν ὁ Τοποτηρητὴς τῆς Πρωτοσυγκελίας αἰδ. ΠαπᾶΧριστιόδουλος, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεωνίδα Αὐδῆς.

Τούτων συμφωνηθέντων ἀμοιβαίως ἐγένετο τὸ παρὸν εἰς διπλοῦν.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 5 Μαρτίου 1906

Οἱ μάρτυρες
 γηόργη ἀθανάσης
 ταμίας γιότη ζίκας
 Δημήτρι κώστας (;) ἔφορος
 Νίκα Ζίκο.....
 Χρῆστο Γεωργάκης
 Βασεῖλῆος Γεώργος
 Γιόργι Παναγιότης

Οἱ συμβαλλόμενοι
 Κωνσταντῖνος Ἱερεὺς
 Ἀναστάση γηότης (;)
 Ἐ. Δ. Ζῆκος
 Σ. Β. Τζιόγκας
 Σωκράτης Μ. Ζωγράφος
 Νικόλαος Ἰωάν. Παπακωστιῆς

Ἐλάβομεν σήμερον παρὰ τῶν πληρεξουσίων τῆς κοινότητος προκαταβολὴν τρία εἰκοσόφραγκα ἢ γρόσια διακόσια ὀγδοήκοντα ὀκτὼ (ἀριθ. 288).

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 5 Μαρτίου 1906.

Σωκράτης Μ. Ζωγράφος
 Νικόλαος Ἰωάν. Παπακωστιῆς»

12

1907

Ἐπαρχία Κονίτισης

Χωρίον Δέντσικον (νῦν Ἀετομηλίτσα).

«Οἱ κάτωθεν ὑποφαινόμενοι τοῦ χωρίου Δέντσικου συνεφωνήσαμε σήμερον μὲ τοὺς Ζωγράφους Σωκράτην καὶ Νικόλαον ὡς ἑξῆς.

1) Νὰ χρωματίσωσι τὸ τέμπλον ὀλόκληρον μὲ χρῶμα λαδιοῦ διαφόρων εἰδῶν καὶ μὲ κοσμήματα.

2) Ἄνωθεν θὰ γίνῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ ξύλου καὶ τὰ δύο Θεολογικά τὸ δὲ σκαλιστὸν μέρος θὰ γίνῃ μὲ χρυσόν.

3) Ὑποκάτωθεν τοῦ σταυροῦ θὰ γίνωσιν δύο εἰκόνες ἐπὶ μουσιμαῖ ὁ μυστικὸς δεῖπνος καὶ ἡ ἅγια Τριάς.

4) Αἱ τρεῖς πόρται θὰ ζωγραφισθοῦν ἐπὶ μουσιμαῖ εἰς τὴν μίαν θὰ γίνῃ ὁ Μιχαὴλ εἰς τὴν ἄλλην ὁ Γαβριὴλ καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς ὥραιας Πύλης ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς ὡς καὶ τὰ Βημόθυρα τὸ σκαλιστὸν μέρος θὰ χρυσοθῇ, τὸ δὲ σκέτον θὰ ζωγραφισθῇ μὲ εἰκόνας.

5) Αἱ εἰκόνες αἱ ὁποῖαι εἶναι εἰς τὸν τέμπλον θὰ βερνικωθοῦν καθὼς καὶ αἱ τρεῖς ἄλλαι δεσποτικαί.

Διὰ τὴν ἄνωθεν ἐργασίαν θέλομεν πληρώσει εἰς τοὺς ζωγράφους ἔνδεκα ἀριθ. (11) λίρας ὀθωμανικὰς εἰς δύο δόσεις τὰς ἡμισυ εἰς τὰ μέσα τῆς ἐργασίας τὰς δὲ ἄλλας ἡμισυ εἰς τὰς 15 Σεπτεμβρίου. ἡ ἐργασία θὰ τελειώσῃ εἰς ἓνα μῆνα.

Τὰ ὑλικά τοῦ Τέμπλου δηλαδὴ χρώματα καὶ λάδια εἶναι εἰς βάρος τῶν Ζωγράφων ἔκτος ἢ τροφὴ τὰ ξύλα καὶ σανίδια ὅπου θὰ γίνουν τὰ κρεβάτια εἶναι εἰς βάρος τῆς κοινότητος.

Δι' ὃ ἐγίναν δύο παρόμοια καὶ ἔλαβεν ἕκαστον μέρος ἀνὰ ἓν καὶ ὑποφαινόμεθα.

Δέντισικον τῆ 22 Ἰουλίου 1907

Οἱ Ζωγράφοι

» Σωκράτης Μ. Ζωγράφος

» Νικόλαος Ἰωάν. Παπακώστας.

ἐμετρήσαμεν ἀπέναντι τῆς ἐργασίας τοῦ Τέμπλου τῆς ἐκκλησίας λίρας ὀκτώ ἤτοι 8 καὶ ὑποφαινόμεθα.

Δέντισικον τῆ 7 7)βρίου 1907

οἱ μετρήσαντες
Χρ. Ν. Καρανίκας
νηκόλας χρ. καράτζος.

ἐμετρήσαμεν ἀπέναντι ἐργασίας Τέμπλου τῆς ἐκκλησίας Δέντισικου τὸ ὑπόλοιπον λίρας Τουρκίας 3 καὶ ἐξωφλήσαμεν.

Δέντισικον τῆ 23 7)βρίου 1907

οἱ μετρήσαντες
Χρ. Κ. Καρανίκας
νηκόλας χρ. καράτζος».

13

1910

Ἐπαρχία Κορυτσᾶς

Χωρίον Κάτω Τρεμβίσκα

«Συμφωνητικὸν

Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ, οἱ ὑποφαινόμενοι Κοινότης τῆς Κάτω Τρεμβίσκας, Ἐπαρχίας Κορυτσᾶς σήμερον ὁμοφώνως συμφωνοῦμεν μὲ τὸν Ζωγράφον Νικόλαον Ἰωάννην (1) ἐκ τοῦ χωρίου φωνιάταις. (2) Καζᾶ Κολόνια νὰ μᾶς κάμη τὰς Ἱερὰς εἰκόνας τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν. αἵτινας θέλη τὰς φιάση καλλιτεχνικῶς, καὶ παστρικήν ἐργασίαν. ἡ δὲ συμφωνία εἶνε διὰ Γρόσια Ἄριθ. 3,300.—τρεῖς χιλιάδας καὶ τριακόσια γρόσια, μὲ τὴν τωιαύτην συμφωνίαν τῶν τριῶν χιλιάδων καὶ τριακοσίων γροσίων ὡς ἄνωθεν σημιοῦμεν θέλει ὁ ἴδιος Ζωγράφος Νικόλαος νὰ κάμη Ἄριθ. 7 ἑπτὰ Εἰκόνας Δεσποτικὰς κατὰ τὸ μέτρον ὅπου εἶνε τὰ μέρη τῶν Εἰκόνων. ἀκόμι θὰ κάμη καὶ τὰς ἑορτὰς μικρὰς Εἰκόνας (3) Ἄριθ. 40. σαράντα, ἡ μία συρὰ Ἀποστολικὰ ἐργασμένα καὶ ἡ ἄλλη συρὰ νὰ τὰ κάμη. ἀκόμι θὰ κάμη καὶ τὴν Ὠραίαν Πύλην ἀπὸ μουσαμᾶ νὰ τὸ Ἀγοράσι ὁ ἴδιος Ζωγράφος. ὑποχρεώνεται ὁ ἴδιος νὰ διορθώσῃ 8 ἑορτὰς, αἵτινα εἶναι χαλασμένα νὰ τὰς διορθώσῃ καλῶς. Ὁ δὲ Ζωγράφος νὰ ἔρχεται ἐδῶ νὰ ἐργασθῇ ὄλλην τὴν ἀπαιτουμένην τῆς ἰδίας συμφω(νη)μένης Ἀνωθεν ἐργασίας. ὅσοι δὲ ἐργασθῶσιν τὴν ἡμῶν ἐργασίαν θὰ δόσωμεν τὴν ζωοτροφίαν τῶν Μαστόρων τὸ δὲ ὑλικὸν δηλαδὴ ξυλικὴν Σανίδα ὅπου θὰ χρειασθῶσι διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν Ἀνωθεν σημιωμένων Εἰκόνων εἶνε εἰς βάρος ἡμῶν. τὰ δὲ χρίματα τῆς εἰριμένης ἐργασίας θὰ μετριθῶσι εἰς δόσεις, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐργασίας θὰ ἐξοφλισθῶσι. ταῦτα ὑποφαινόμεθα. ἀκόμη δὲ σημιοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐργασίας, θὰ γίνεταί ἀρχὴ

1. Νικ. Ἰ. Παπακώστας.

2. Πρόκειται περὶ τοῦ χωρίου Χιονιάδες τὸ ὅποιον εἰς τὴν Ἀλβανικὴν προφέρεται Φιονάτ.

3. Τοῦ ἑορτολογίου.

μετά τὴν ἐρχομένην Λαμπρὴν, ὑποφαινόμεθα.

1910 Μαρτίου 22 Κάτω Τρεμβίσακα.

Γεώργι σπύρο
Θανάς σπίρο
Πέτρο γιάνη
πέτρο κόστα
λάζαρος Γεώργη

Τσίμο χροίστο
σοιήρη μήτρο
γιάνη κοντούλη
κόλε στεφάνη».

Σημ.

Ἐπειδὴ μία ἐπιστολὴ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων Ἐφημερίου Ἀγίας Μαρίνης πρὸς τὸν ἐν Χιονιάδες ἀγιογράφον Θωμᾶν Ἀν. Ζωγράφον κατὰ τὸ 1894 ἐκ παραδρομῆς δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῆς θέσιν, διὰ τοῦτο καταχωροῦμεν καὶ ταύτην κατωτέρω.

Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι τοῦ ἰδίου σχεδὸν περιεχομένου μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 5 τοῦ Δ' Κεφαλαίου ἑτέραν ἐπιστολὴν ἐξ Ἰωαννίνων φέρουσαν τὴν αὐτὴν μὲ ἐκείνην ἡμερομηνίαν. Αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς :

14

1894

Πόλις Ἰωάννινα

«Περιπόθητέ μοι κ. Θωμᾶ χαῖρε. εἰς Χιονιάδες.

..... καὶ μάθε ἀπάντησις μᾶς ἦλθεν ὡς καὶ 100 φράγκα διὰ καπάρων. λοιπὸν ν' ἀρχίσῃς τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ γείνη ἐκλεκτὴ διὰ νὰ μὴ ἐντροπιαστοῦμε. καὶ ὄχι μὲ βίαν καὶ μᾶς γράφουν σὲ τρεῖς μῆνες νὰ τελειώσῃ, πλὴν νὰ γείνη καλὴ καὶ ἡ τιμὴ της εἶναι ἢ αὐτὴ 8 λίρας ὀθωμανικᾶς χρυσᾶς καὶ νὰ γείνη ἀρίστη. ἀπὸ μέρος τοῦ κ. Δ. Κομέρη σᾶς γράφει ἐν ἐκτάσει ὁ κ. Ἀλέκος καὶ νὰ ἐκτελέσητε τὸ καθῆκον σας διὰ νὰ μὴ ἐντροπιαστοῦμε καὶ νὰ ἔχωμεν ἀπάντησίν σας. λάβε δὲ καὶ τὸ σχέδιον τῆς ἰδικῆς μου εἰκόνας καὶ νὰ γείνη ἐκλεκτὴ καὶ ὅπως σημειῶ ὄπισθεν. ταῦτα καὶ διατελῶ.

Ἰωάννινα τῆ 31 Μαρτίου 1894

Ὁ τῆς Ἀγίας Μαρίνης
Χριστόδ(ουλος) Ἱερεὺς».

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ἱερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

Σελ. 18

Σάββας

ἔχων τὸν πώγωνα μαδαρὸν λέγων.

«τείχισον τὸ κελλίον σου ὦ μοναχὲ καὶ ἄλλον κελλίον μὴ παράβαλε».

ἄλλον

«Ὅστις σῶμα ἐνίκησεν, οὗτος φύσιν ἐνίκησεν. ὁ δὲ τὴν φύσιν νικήσας, πάντως ὑπὲρ φύσιν ἐγένετο».

ἄλλον

«οἶκῳ προσελθὼν τοῦ Θεοῦ καὶ δεσπότου εὐξαι πρεπό(ν)τως τῶν κακῶν εὐρεῖν λύσιν, βιωτικὸν δὲ πᾶν ἀπόρριψον βάρους».

Εὐθύμιος

Γέρων μεγαλογένης ἕως τῶν μηρῶν λέγων

«ἄδελφοὶ τὰ ὄπλα τοῦ (μονα)χοῦ ἢ μελέτη ἐστὶν ἢ διάκρισις ἢ ταπεινοφροσύνη καὶ ἢ κατὰ Θεὸν ὑπακοή».

ἄλλον

«οἱ ἐν ὑποταγῇ διατρίβοντες φιλαργυρίας ἀλλότριοι. ὅπου γὰρ τὸ σῶμα ἐξέδωκαν, τί λοιπὸν κέκτηνται ἴδιον;»

ἄλλον

« »

Σελ. 19.

Ἄρσένιος

Γέρων σγουροκέφαλος βουρλογένης εἰς ε' πλοκάμους ἔχων τὴν πολιὰν λέγων

«ἄδελφοὶ δι' ὃ ἐξήλθετε ἀγωνίσασθε καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας μὴ ἀμελήσητε».

ἄλλον

«εὐχὰς καθαρὰς τῷ Θεῷ μὴ προφέρειν, ἀσυντρίπτους προξενεῖς εἰς ἑαυτὸν κόπους. ἄνευ γὰρ αὐτῶν τὸν Θεὸν πῶς.....».

Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης

Γέρων διχαλογένης λέγων

«ἐὰν μὴ ἀποτάξησθε τοῖς πᾶσι τοῦ κόσμου, οὐ δύνασθε γενέσθαι μοναχοί».

Ἄβράμιος γέρων μεγαλοοξυγέννης.

Παφνούτιος

Γέρων μεγαλογένης εἰς δύο κεχωρισμένα ἔχων τὰ γένια φαλακρὸς λέγων.

«ὅπου ἐὰν μετριάς ἑαυτὸν, ἐκεῖ ἔσῃ ἀναπαυόμενος».

Μάρκος γέρων κοντογέννης.

Θεόδωρος ὁ Στουδίτης

Γέρων φαλακρὸς διχαλογένης λέγων

«ἄδελφοὶ καὶ πατέρες οἱ τῶν ἀμετρήτων εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ ἀπολαύοντες, δεῖ ἅει εὐχαριστεῖν».

ἄλλον

«μόνε μονογενήτωρ μονογενοῦς υἱοῦ π(ατ)ῆρ καὶ μόνε μόνου».

Σελ. 20

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 543.

Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς μιξοπόλιος λέγων.

«ἀδελφὲ ἀεὶ βίαζε τὴν σάρκα καὶ σχόλαζε ἀόκνως ψαλμωδίαις».

ἄλλον

«γαστροῦ κρατῶν κράτησον αὐτῆς εὐτόνως μήπως κρατηθῆς ὑπὸ ταύτης κράτους μετὰ δέους.....».

Ἰλαρίων

Γέρων βουρλογένης διαχωρίζων εἰς γ'

«εἰ προσέρχη δουλεύειν κ(υρί)ω τῷ Θεῷ ἐτοίμασον (εἰς τὸ κείμενον=δοκίμασον) τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν».

ἄλλον

«σκληραῖς ἀγωγαῖς ἐκδιδούς τὸ σαρκίον θραύσεις ἀσάρκων δυσμενῶν ἀντιμάχων ἐχθρῶν κραταιῶν τὸ κράτος, κατὰ κράτος»

Παχώμιος

Γέρων ἔχων τὴν πολιὰν πλοκάμους ε' λέγων

«ἄγρυπνον οἶδεν ὄμμα τὸν νοῦν ἀγνίζειν, θραύειν πύρωσιν, φάσματα φυγαδεύειν, ἐνυπνιασμοὺς μυσαροὺς καταπαύειν».

ἄλλον

«ὥσπερ πλοῖον ἀγαθὸν κυβερνήτην ἔχον, ἀκίνδυνον εἰς λιμένα εἰσέρχεται Θεοῦ συνεργοῦντος, οὕτως καὶ (ὁ) εἰς ψυχὴν ἀγαθὴν ποιμήν».

Σελ. 21

Θεόδωρος ὁ Συκεώτης

Γέρων κοντογένης λέγων

«ἀδελφοὶ ἀγωνίσασθε ὑπὲρ τῆς σ(ωτη)ρί(ας) ὑμῶν πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὴν ὥραν».

Ἀρτέμιος γέρων ὀξυγένης.

Θεόκτιστος μαυροκοντογένης λέγων

«γαστροῦ κρατῶν κράτησον ἰσχύϊ πάση. εἰ γὰρ κορεσθῆ βρωμάτων ἢ μαιμῶσα οἰστρηλατεῖσαι καὶ πλέον τῆς μαινάδος».

Ἰσαάκιος νέος ὀλιγογένης

Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης

Γέρων ὀξυγένης λέγων

«εἷς τις τοῦ κόσμου ἐμίσησεν, οὗτος λύπην διέφυγεν».

Παῦλος ὁ Θηβαῖος

Γέρων μεγαλογένης τὴν κεφαλὴν μακρότριχος λέγων

«οὐκ ὀφείλομεν ἐπιζητεῖν τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὰ τοῦ πλησίον».

ἄλλον

« ».

(Π)αῦλος ὁ ἀπλοῦς

Γέρων ὀλιγογένης εἰς τρία ἔχων κεχωρισμένην τὴν πολιὰν λέγων

«ἀδελφὲ δίδαξον τὴν καρδίαν σου ποιεῖν ἃ διδάσκει ἡ ψυχὴ σου. ἢ γὰρ ἀνυποταγὴ καὶ τὸ ἴδιον θέλημα, κατοβάλλει τὸν μοναχόν».

Σελ. 22.

(Ν)ικήτας ὁ Μηδικίου

νέος κοντογένης.

(Σ)υμεὼν ὁ Στυλίτης

Γέρων κοντογένης μακρότριχος τὴν κεφαλὴν.

(Μ)ελέτιος ὁ ἐν τῷ ὄρει τῆς Μυουπόλεως

Γέρων σγουροκέφαλος ὁμοιος εἰς τὰ γένεια Γρηγορίω τῷ Θεολόγῳ.

(Ἰ)ωσήφ ὁ ποιητῆς λέγων

«Πυρποληθέντες ἡδοναῖς καὶ ψυχῆς τὸ ὀπτικὸν ἀμαυρωθέντες τῷ πυρὶ τοῦ σοῦ

φόβου ἀνακαινίσας Χ(ριστ)ὲ φωτί με σ(ωτη)ρί(αις) αὐγασον, ἵνα σὲ δοξάζω εἰς πάντας τοὺς αἰῶν(ας)».

Θεοφάνης ὁ γραπτὸς λέγων

«οἶδον κ(ύρι)ε τῆ σῆ ἐκκλησίᾳ κραταίωμα ἀκλόνητον διαμένοι εἰς αἰῶνα αἰῶνος τῷ σάλῳ τῆς αἰρέσεως».

ἄλλον

Ἰωάννης ὁ Παλαιολαυρίτης

Γέρων κοντογένης.

Σελ. 23.

Στέφανος ὁ Σαβαίτης

νέος ὀξυγένης.

Δαβὶδ Θεσσαλονίκης

Γέρων μακρουγένης ἕως τὴν ζώνην.

Μωϋσῆς ὁ Αἰθίοψ

Γέρων φαγοστρογγυλογένης λέγων

«ὀφείλει ἄν(θρωπ)ος κρῖναι ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς πράγματος».

Στέφανος ὁ Σιναίτης

νέος ὀξυγένης.

Λουκάς ὁ Στειρίου

νέος ὀξυγένης λέγων

«.....τῷ Θεῷ λόγοις οἷς οἶδεν αὐτὸς ἀρρήτως δοξάσαι τὸν τόπον τοῦτον ἄχρῃς γοῦν καὶ τῆς συντελεί(ας) πληθὺς τῶν πιστῶν ἐνταῦθα συνερχομένων».

Ἰουλιανὸς ὁ Λιβαῖος

Γέρων κοντογένης.

Πατάπιος

Γέρων ὀξυγένης

Μάρκος

Γέρων σπανὸς λέγων

«μοναχὲ φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε καὶ σώζου».

Δανιὴλ ὁ τῆς σκήτεως λέγει

«ἡ γαστριμαργία μή(τη)ρ ἐστὶ τῆς πορνείας».

Κασιανὸς

Γέρων ὀξυγένης.

Δανιὴλ ὁ στυλίτης

Γέρων ὀξυγένης.

Ἀντιόχιος

Γέρων στρογγυλογένης φορῶν ἐπιρριπτάριον λέγων

«ὔπνος περιττὸς συμμιγῆς ἀκρασία τὴν δακ(ρ)υώδη χαρμολύπην ὀξέως καπνοῦ μελίσσης ὡς πυρὶ σκεδαννύει».

Σελ. 24.

Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς

Γέρων μακρουγένης ἔχων σκουλιὰ ε΄

Νεῖλος

Γέρων μακρουγένης ἔχων σκουλιὰ Γ΄ λέγων

«.....τάλαινα φαύλ(η) καρδία τὸν νοητὸν ἀθετοῦσα νυμφίον.....».

Συμεὼν ὁ διὰ Χ(ριστὸ)ν σαλὸς

Γέρων ὀξυγένης.

Σαμψὼν ὁ ξενοδόχος

ὀξυγένης οὐ πολλὰ

Κῦρος Ἀνάργυρος
 Γέρων φαλακρὸς μεγαλογένης εἰς δύο χωρισμένα
 Οἱ Ἀνάργυροι Κοσμᾶς καὶ Δαμιανὸς
 νέοι ἀρχιγένειοι τὰς τρίχας ἄνωθεν τῶν ὠτῶν φαλακρίζοντες ὀλιγότριχοι σγουρα-
 κίζοντες.

Παντελεήμων

ὅμοιος τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ἐρμόλαος

Γέρων κοντογένης βαστάζων Εὐαγγέλιον.

Ἰωά(ννης) ὁ διὰ Χ(ριστὸν) σαλὸς

Γέρων κοντογένης.

Ἀλύπιος (ὁ) Στυλίτης

Γέρων στρογγυλογένης

Σελ. 25.

Ἰωά(ννης) ὁ Ψυχαίτης

Γέρων κοντογένης.

Κλήμης

νέος ὀξυγένης.

Συμεὼν ὁ ἐν τῷ Θαυμαστῷ ὄρει (ὁ) Στυλίτης

Γέρων στρογγυλογένης.

Λαμπάδιος

νέος κοντογένης διχαλογένης λέγων

«εὐχαριστῶ σοι κύριε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστὲ) καὶ σὲ π(ά)τερ Ἰω(άννη) ὅτι ἤξιώθην
 τῆς βα(σι)λεί(ας) τοῦ Θεοῦ διὰ σοῦ».

Θεοφάνης ὁ ποιητῆς

νέος φαγογένης λέγων.

«ὠριμον δρεπόμενος καρπὸν μὴ βλαπτόμενος τῷ ξύλῳ τῆς γνώσεως».

Κοσμᾶς ὁ ποιητῆς

Γέρων ὀξυγένης λέγων.

«γυναῖκα σε θνητὴν ἀλλ' ἢ τὸ ἄσχετον κ(ρ)ατοῦσα(;)».

Ἰω(άννης) ὁ Δαμασκηνὸς

Γέρων διχαλογένης φοροῦν καὶ οἱ δύο σκέπασμα λέγων

«ὔδωρ νιπτῆρι βάλλει πόδας ἀποπλύνη δέ».

Στυλιανὸς ὁ Παφλαγῶν

Γέρων μακρυγένης καὶ πλατοκούτελος λέγων

«παίδων φύλαξ πέφυκα Θεοῦ τὸ δῶρον».

Μερκούριος νέος στρογγυλογένης

Προκόπιος νέος ἀγένειος

Νικήτας (:) Χριστομιμητής.

Θεόδωρος ὁ Τύ(ρων)

μαυρογένης μαδαροπῶγων ἔχων τὰς τρίχας ἄνωθεν τῶν ὠτῶν.

Θεόδωρος ὁ στρατηλάτης

σγουροκέφαλος διχαλογένης.

Αὐξέντιος γέρων ὀξυγένης.

Εὐγένιος γέρων στρογγυλογένης.

Εὐστράτιος μαυροδιχαλογένης

Σελ. 26

Μαρδάριος μαυροστρογγυλογένης

Ὁρέστιος νέος ἀγένειος

Ἀκίνδυνος νέος ὀξυγένης ὀλίγον.

Πηγάσιος γέρων στρογγυλογένης.
 Ἐμφθόνιος νέος στρογγυλογένης
 Ἐλπιδοφόρος νέος ἄγένειος.
 Ἄνεμπόδιστος νέος ἄγένειος.
 Καλλίστρατος ὅμοιος τοῦ Εὐστρατίου.
 Γυμνάσιος νέος στρογγυλογένης.
 Ναζάριος ὁμοίως.
 Γερβάσιος νέος πλατυγένης.
 Προτάσιος γέρων κοντογένης.
 Κέλσιος νέος ἄγένειος.
 Μην(ᾶς) ὁ Αἰγύπτιος σγουροκέφαλος γέρων στρογγυλογένης.
 Βίκτωρ νέος στρογγυλογένης.
 Βικέντιος ἄγένειος.
 Γουρίας γέρων κοντογένης.
 Σαμων(ᾶς) νέος κοντογένης.
 Ἄβιβος Διάκονος ὀλίγον στρογγυλογένης.
 Πρόβος γέρων στρογγυλογένης.
 Τάραχος νέος ὀλιγογένης.
 Σέργιος ἄγένειος.
 Βάκχος ὁμοίως.
 Μαρκιανὸς νέος βαστάζων καλαμάριον.
 Μαρτύριος ὁμοίως.
 Ἄλφειὸς νέος.
 Κυρίνος νέος ὀλιγογένης.
 Πάπυλος νέος ἀρχιγένης.
 Λέων ὁ ἀπὸ Κορυδαλᾶ ὅμοιος τοῦ ἁγίου Προκοπίου μουστακίζων.
 Ἐρμῦλος γέρων στρογγυλογένης.
 Στρατόνικος νέος.
 Φλῶρος ὁμοίως
 Λαῦρος ὁμοίως.
 Χριστοφόρος νέος μαυρογένης

 Φαντῖνος σγουροκέφαλος νέος
 Νεόφυτος νέος ὀλιγογένης.
 Φώτιος νέος ἀρχιγένης.
 Βονιφάτιος νέος.
 Αἰμιλιανὸς νέος.
 Λουκιανὸς νέος ἄγένειος
 Λεόντιος νέος ἄγένειος
 Μαρίνος ἀρχιγένης
 Ἀρέθας γέρων μακρυγένης.
 Ἀγαθόνικος νέος ὀλιγογένης.
 Ἀναστάσιος ὁ ἐν Θε(σα)λονίκη (;) νέος.
 Ἀκάκιος ὅμοιος Μερκουρίου.
 Εὐλάμπιος νέος στρογγυλογένης.
 Ἰά(κω)βος ὁ Πέρσης μαυροστρογγυλογένης.
 Νικηφόρος νέος στρογγυλογένης.
 Μην(ᾶς) ὁ καλλικέλαδος ὅμοιος τοῦ Ἀκινδύνου.
 Οὔαρος γέρων κοντογένης.
 Ζηνόβιος νέος ὀλιγογένης.

Πορφύριος νέος

Εὐγραφος νέος.

Πλάτων νέος στρογγυλογένης

Πολύευκτος νέος κοντογένης.

Εὐστάθιος νέος στρογγυλογένης.

Θεόπιστος νέος ἀγένειος.

Ἀγάπιος ὁμοίως. καὶ ἡ τούτου μή(τη)ρ Θεοκτίστη.

Ὀνησιφόρος νέος ὀλιγογένης.

Πάμφιλος νέος.

Συσίννιος γέρον κοντογένης.

Εἰρήναρχος νέος ἀγένειος.

Οἱ ζ' Μα(κα)βαῖοι νέοι ἀγένειοι ὁ πρῶτος μουστακίζων Ἀβελβοῦς, Γουρίας, Ἀντώνιος, Ἐλεάζαρ, Εὐσεβων(ᾶς), Μάρκελος, Σαμωνᾶς, καὶ ἡ τούτων μή(τη)ρ Σολομονή, καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτῶν Ἐλεάζαρ.

Σελ. 28

Οἱ ζ' παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ

κοιμώμενοι ἐν τῷ σπηλαίῳ, νέοι ἀγένειοι, Μαξιμιλιονός, Ἀντώνιος, Ἐξακουστίδιανός (Δ)αδιανός, Μαρτῖνος, Ἰωάννης (καὶ) Ἰάμβλιχος.

Εὐβουλος νέος.

Ἀδριανός ὄξυγένης.

.....στρογγυλογένης.

Τρύφων ἀγένειος.

Στρατόνιος νέος.

Φιλάδελφος νέος

Κήρυκος καὶ Ἰουλίττα.

Ἰωακείμ καὶ Ἄννα.

Θέκλα φοροῦσα μανδήλιον.

Αἰκατερίνα βασίλισσα.

Θεοφανὴ βασίλισσα.

Κυριακὴ βασίλισσα.

Εἰρήνη βασίλισσα φοροῦσα μανδήλιον.

Φωτεινὴ, Βαρβάρα φοροῦσα μανδήλιον.

Μαρία, Ἀνα(στα)σία ἡ Φαρμακολύτρια

Ἀ(να)στασία (ἡ) Ρωμαία.

Ὅσαι.

Παρασκευὴ Θεοδώρα

Ματρῶνα ἡ Χιοπολίτισσα

Πελαγία Μελάνη Δομνίκη Ξένη

Εὐγενία ὀσιομάρτυς

Εἰρήνη Ἡγουμένη τοῦ Χρυσοβαλάντου

Εὐφροσύνη Μαρία ἡ Αἰγυπτία,

Εὐδοκία Πελαγία Θεοδοσία

Μάρθα.....Εὐφημία

Μηνοδώρα Ἰουστίνα Μητροδώρα

Νυμφοδώρα Δωροθέα Εὐτυχίνη

Σελ. 29

Θεοκτίστη Ἰουλιανὴ Θεοδότη

Θεοφιλὴ Θεοδούλη Εὐλαμπία

Ἰσιδώρα Προκοπία Τατιανὴ

Παῦλα Λαμπιδίνη Γρηγορία

Τιμοθέα Ματρώνης τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ
 Κελσία Σοφία Χαριτίνη Ἀνυσία
 Ἀγάθη Ἀγάπη Εἰρήνη Χιονία
 Εἰρήνη Γλυκερία Εὐφημία
 Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ
 Μακρίνα Χριστίνα.

ἽΟ ἅγιος Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν του.

«Κεφ. Α' εἶδον... ὁμοιον (υἱῶ) ἀνθρώπου... καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ (αὐτοῦ) ὡς φλόξ πυρός... καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ρομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη».

Σημ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ ΙΘ' Κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς παραπέμπει ὁ Κῶδιξ.

Τὸ Κεφ. Α' καὶ τὰ ἀποσιωπητικὰ προσετέθησαν παρ' ἡμῶν.

Σελ. 30

ἽΟ Πέτρος λέγει

«παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελφοὶ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν».

ἽΟ Ἰωάννης λέγει

«μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μήτε τὰ ἐν τῷ κόσμῳ»

ἽΟ Μάρκος λέγει

«βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. οὐ γὰρ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἧ ὁ κύριος ἔρχεται».

ἽΟ Ἀνδρέας λέγει

«προσέχετε ἐν (ἐ)αυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ».

ἽΟ Σίμων λέγει

«ὁρᾶτε ἀγαπητοὶ μηδεὶς ἀπογινωσκέτω».

ἽΙάκωβος λέγει

«στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἡμῶν ἤγγικε».

Παῦλος λέγει

«βλέπετε ἀδελφοὶ πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε. φοβερὸν γὰρ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος».

Ματθαῖος λέγει

«οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένη(ται)».

Λουκᾶς λέγει

«ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι».

Θωμᾶς λέγει

«φοβερὰ ἀδελφοὶ ἡ τοῦ κυρίου ἐπιδημία».

Βαρθολομαῖος λέγει

«εἰδὸν ἦλθεν ὁ κύριος ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πᾶσαν (τὴν γῆν)».

Φίλιππος λέγει

«ἀσφαλίσασθε ἑαυτοὺς ἀδελφοὶ περὶ τῆς ὥρας ἐκείνης».

Σελ. 31

Βαρθολομαῖος (ἐκ δευτέρου ὡς ἀνωτέρω)

ἽΟ Παντοκράτωρ λέγει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον

«Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνη. Καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ρημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτὸν οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ρήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν. Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα ἐκεῖνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, Ὅτι ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ αὐτός μοι ἐντολήν (ἔδωκε) τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. Καὶ (οἶδα) ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. ἂ οὖν λαλῶ ἐγὼ καθὼς εἶρηκέ μοι ὁ πατήρ οὕτω λαλῶ. Ἔως τὸ φῶς ἔχετε πιστεύετε εἰς τὸ φῶς ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς.

ἽΙω(άννου) Κεφ. ΙΒ'».

Σελ. 32

Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος λέγει ἐπὶ θρόνου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον.

«τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔστι ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ καὶ ἄλλος μαθητῶν αὐτοῦ καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ».

Σελ. 33

Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χ(ριστοῦ)

γράφει κατὰ τὸν τόπον.

«Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

ἄλλον

«Ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου ὁ ἀκολουθῶν ἐμὲ οὐ μὴ περπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἔξῃ τὸ φῶς τῆς ζωῆς».

ἄλλον

«μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῖος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρήσητε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν».

Ἄτερον ὅταν εἶναι εἰς πόρταν ὁ Χ(ριστός).

«Ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλ' ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἔστι καὶ ληστής».

ἄτερον

«Ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει».

ὅταν οἱ Ἀπόστολοι γύρωθεν αὐτοῦ

«ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται. καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με».

ἄλλον

«Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀμπελος ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καγὼ ἐν αὐτῷ»:

Εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν εἰς πόρταν ἄνωθεν ἔξω.

«Δεῦτε (οἱ) εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κληρονομήσατε τὴν ἐτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ὅτι ἐπέινασα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν».

Σελ. 34

«εἶπεν ὁ κ(ύριος) αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε κρούεται καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν».

εἰς τόπον κρίσεως γράφει

«Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε».

ὅταν οἱ προφῆται γύρωθεν αὐτοῦ

«Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται. καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαίου λήψεται».

ὅταν εἶναι Ἱεράρχαι μετ' Εὐαγγελίου γράφει

«εἶπεν ὁ κύριος. ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει».

ἄλλον

«ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

ὅταν εἶναι Ὅσιοι γράφει

«μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

.....εἰς Μάρτυρας

«προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀν(θρώπων). Ἐπιβαλλούσι γὰρ ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξωσιν ὑμᾶς».

Εἰς τάφους καὶ εἰς μνημεῖα

«Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἀποθάνῃ ζή(σε)ται».

«εἶπεν ὁ κύριος) ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται».

«ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις καὶ εὐφρανθήσονται (οἱ) ἐν τῇ γῆ».

Σελ. 35

«Ποία τοῦ βίου τρυφή διαμένει λύπης ἀμέτοχος, ποία δόξα ἔστηκεν ἐπὶ γῆς ἀμετάθετος. πάντα σκιάς ἀσθεν(έστερα)».

«πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα ὅσα οὐχ ὑπάρχει μετὰ θάνατον. οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος οὐ συνοδεύει ἡ δόξα».

«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἴ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις».

.....βερνίκι σπῆρτου

Ἐπαρε σπῆρτο δράμια 100 τρεμε(ν)τίνα δράμ. 20 σαντράκα δρ. 25 μαστίχι δράμ 8 τριῖψε τα μαζὺ καὶ βάλε σπῆρτο εἰς.....καὶ ρίξε αὐτὰ κὲ τὴν τρεμε(ν)τίνα καὶ βάλε εἰς φωτιὰ νὰ γένη μῖγμα.

βερνίκι τοῦ σανταλόζη

Λάβε ἑκατὸ δράμια σανταλόζη κὲ τριῖψε το εἰς μάρμαρο καὶ βάλε εἰς τζουκάλι καινούργιον εἰς κάρβουνα ἕως νὰ κοκινήσῃ ἀποτότου (;) κὲ ἔχε κὲ μίαν βέργαν σιδερένια ἔχε τὴν εἰς τὴν φωτιὰν νὰ εἶνε κόκκινη καὶ βάλε εἰς τὸ τζουκάλι κὲ ἀνακάτωνέ το με τὴν βέργα πάντα φλογερὴν πλὴν νὰ μὴ ἔχη φλόγα ἕως ὅπου νὰ λυώσουν. κὲ νὰ φουσκώσῃ, ἔχε μπεζίρι ζεστὸν δράμ. 250 (;) κὲ βάλε εἰς τὸ τζουκάλι (καὶ) ἄφες νὰ βράσουν (διὰ) νὰ μὴν κόψῃ ὕστερον. ἔπειτα κατέβασέ το καὶ στράγγιστο καὶ βερνίκωσε.

Σελ. 36

Βερνίκη τοῦ νεφτίου

Σανδράκα δράμ. 12 τρεμε(ν)τίνα ἄσπρη δρ. 6.....εἰς τὸν ἥλιον ἔπειτα βάλε τὴν τριμε(ν)τίνα εἰς τζουκάλι καὶ τὴν σαντράκα. κὲ βάλε τα εἰς κάρβουνα ὀλίγον. κὲ ἀφοῦ λυώσουν χῦνε ὀλίγο ὀλίγο νεύτι ἕως νὰ ἐ(ν)ωθοῦν καὶ ὅσον θέλεις κάμε το νερουλὸν βάνοντας ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον νεύτι.

βερνίκι κίτερο (=κίτρινον)

λάβε σαντράκα δράμ. 20 καὶ σαρισάμπρι ἠγουν ἄλόη δρ. 10 κὲ κάμε εἰς σκόνιν καὶ βάλε καὶ πεζίρι βρασμένον δρ. 50 κὲ βάλ(ε) τα νὰ λυώσουν καὶ ὅταν βερνικιάζεις βᾶνε νεύτι νὰ ἀπλώῃ.

τοῦ δὲ ἄλλου (;)

σπηρτόνευτον (;) δράμ. 25 σανδράκα δράμ. 10 καὶ 10 δράμ. μαστίχι 35 δρ. τρεμε(ν)τίνα.

(πῶς) νὰ δουλεύῃς μοσκόβικα

ὅταν σχεδιάσῃς τὸν ἅγιον εἰς τὴν εἰκόνα, χρύσωσον μόνον τὸν στέφανον. τὸν δὲ κά(μ)πον ἕως.....ἔπαρε ψιμῦθι καὶ σμιζον με ὀλίγον λουλάκι ὅσον νὰ καταλαμβάνετε καὶ πρόπλασέ το με ψιμῦθι χέρι ἕνα καὶ σχεδίασε καλὰ τὸν ἅγιον με λινὸν νερουλὸν καὶ βελόνιασέ τον καὶ ἔττι πρόπλαθέ τον βαφαῖς λεπτὲς καὶ ἄφινε νὰ στεγνώνουν διὰ νὰ μὴ σκάζουν καὶ βγαίνουν εἰς τὸ βερνίκι. τὸ δὲ στέφανον βάλε με μουρδέντι ἢ με λινοκοπίαν.

Σελ. 37

πῶς νὰ δουλεύῃς με αὐγὸν εἰς πανὶ νὰ μὴ τσακίζεται

Πρῶτον κάρφωσε τέσερα ξύλα κὲ τέ(ν)τωσε τὸ πανὶ εἰς αὐτά. ὕστερον βάλε κόλαν

καὶ σαποῦνι κὲ μέλι μὲ διάκρισιν καὶ (γ)ύψον καὶ ἀνακατόνοντάς τα μὲ ζεστὸ νε-
ρὸν πότισε τὸ πανὶ μίαν καὶ δύο φορὰς ἕως ὅπου νὰ ἰσιάζη καὶ ἀφοῦ στεγνώσῃ
καλὰ, στίλβωσέ το μὲ τὸ κόκαλο κὲ σχεδίασε καὶ δούλεβε μὲ αὐγόν. τὸ δὲ μάλαμα
βάλε εἰς τὰ στέφανα μὲ μπουρδέντι κὲ ἂν θέλῃς βερνίκωσέ το ἕνα χέρι.

πῶς νὰ βάλῃς χρυσοκονδυλιὰ μὲ σκορδόζωμον,

Ἐπαρε σκόρδα μεγάλα καὶ καθάρισέ τα κὲ στουμπίζοντας εἰς γουδι κὲ στράγγισέ
τα μὲ πανὶ κὲ βάλε το εἰς τὸν ἥλιον τὸ καλοκαίρι ἕως νὰ πήξῃ καλὰ ὅμως φύλαγέ
το νὰ μὴ πέσουν τρίχες κὲ ὅταν θέλῃς νὰ σύρῃς χρυσοκοντυλιὰς ἀνακάτωνέ το μὲ
εἴτε βαφή θέλῃς κὲ ἢ βαφή νὰ εἶνε περισσότερη ἀπὸ τὸ ζουμί (διὰ) νὰ κολλάγῃ
τὸ χρυσάφι. καὶ ὅταν θέλῃς νὰ βερνικώσῃς βάλε το πρῶτα εἰς τὸν ἥλιον νὰ ζεσταθῇ.

περὶ τοῦ βερνικίου τοῦ πεζιρίου

Ἐπαρε ἀπὸ τὸ πεζίρι ὅπου ἔχεις βρασμένον εἰς τὸν ἥλιον δράμ. 10 καὶ πέγου-
λαν δράμ. 15 καὶ βάλε τα νὰ βράσουν ἕως νὰ λυώσουν.....καλὰ.....στραγγίζοντας
καὶ βερνικιάζῃς λεπτά.

Σελ. 38

ἀπὸ τὸν γλυκασμόν, εἴτα βάλε τὴν σάρκα εἰς τὰς δύνάμεις καὶ λέπτυνέ την ὡς καὶ
τὸν γλυκασμόν ἀπὸ ὀλίγον. καὶ χώριζε μὲ τὴν σάρκα εἰς τοὺς γέροντας ὅλα τὰ
ζαρώματα εἰς δὲ τοὺς νέους τὰ ὀματότραφα μόνον. ὕστερον βάλε εἰς τὴν (ἰ)δίαν
σάρκα ψιμύθι μὲ διάκρισιν (;) ἄσπρο ἕως νὰ γένη καὶ βάλε εἰς τὰ θεμέλια ὅπου
θέλῃς νὰ ψιμυ(θί)σης (;) καὶ βάλε τὴν πολλὰ λεπτήν καὶ τὰς ψιμυθίας ὁμοίως
πρῶτον λέπτυνέ την καὶ ὕστερον δυνάμωνε τὰς πρώτας πὺ εἶναι (εἰς) τὰς δυ-
νάμεις (;)

Περὶ κοκκινάδιον

Γίγνωσκε ὅτι εἰς τὴν παναγίαν καὶ εἰς τοὺς νέους ἀγίους πρέπον νὰ βάλῃς τὸ
κοκκινάδι εἰς τὴν μέσην τοῦ προσώπου πολλὰ λεπτὸν σμίγοντας κιννάβαριν μὲ
σάρκα. εἰς δὲ τοὺς ἴσκιους καὶ εἰς τῶν χειρῶν τὰς ἀνοιγὰς (;) νὰ βάλῃς βόλον
πολλὰ λεπτόν. ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ζαρώματα. (εἰς) τὰ βαθύτερα ζαρώματα αὐτῶν
νὰ βάνῃς λεπτόν βόλον. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα εἶνε ἐπάνωθεν τῶν ὀμματίων καὶ νὰ τὰ
γυρίζῃς μὲ τὸν γλυκασμόν καθὼς καὶ ἄνω εἶπαμεν.

Περὶ μαλλίων καὶ γενείων

Ἐπαρε βαθέαν ὄχραν καὶ καῦσε την πολὺ εἰς τὴν φωτιὰν ἕως ὅπου νὰ κοκκινο-
μαυρίσῃ. καὶ ὅταν θέλῃς νὰ κάνῃς μαλλιὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν νέων ἀγίων, ἔ-
νωσον αὐτὴν μὲ ὀλίγον μαῦρο ὀλίγον καὶ ἀνοιξὸν αὐτί, καὶ ἴσκιωσον λ(επ)τά.
εἰς δὲ τὰ μεγάλα τὰ ἴσκιώματα βάζε ἄγνον μαῦρον καὶ βάλε ὀλίγην ὄχραν, καὶ
(ὀλίγον) ἀπὸ τὴν ἴδια πρόπλασιν καὶ κᾶμε τὸ πρέπον (=τὸ πρῶτον) λάμμα. εἰς
δὲ τὸ δεύτερον βάζε εἰς τὰ μαλλία ἄγνην ὄχραν καὶ λέπτυνέ την εἰς τὰς ἄκρες τὰ
δὲ χεῖλη αὐτῶν, ἔνωσον ψιμύθι.

Σελ. 39

καὶ κιννάβαριν καὶ ποίησον αὐτά, τὰ δὲ στόματα μὲ μόνην κιννάβαριν. καὶ μῖξε
κιννάβαριν καὶ κολόρι, καὶ ἀνοιξέ τα. καὶ εἰς τοὺς βαθύτερους ἴσκιους βάζε μαῦ-
ρον ἢ οὐμπρα. εἰς δὲ τὰ ὀμματόκλαδα αὐτῶν πρῶτον βάζε λεπτόν γλυκασμόν εἴτα
δυνάμωνέ τα (μὲ) σάρκα. οὕτω γίνονται τὰ μαλλία καὶ τὰ χεῖλη καὶ (τὰ) στόματα
καὶ ὀμματόκλαδα τῶν νέων. τῶν δὲ γερόντων τὰ γένεια καὶ τὰ μαλλιά, ποίησον
οὕτως. βάλε ψιμύθι καὶ ὀλίγον μαῦρον νὰ γίνῃ λευκὸν λάμμα καὶ πρόπλασον αὐτά.
βάλε δὲ καὶ μαυρότερον ἀνοιγμα εἰς τοὺς ἴσκιους. εἰς δὲ τὰς δύνάμεις τῶν γενείων
εὔγαλε ἂν θέλῃς τὸ λάμμα ἕως ἔξω καὶ τὴν ψιμυθίαν μὴν ἀφίνοντας ἀνοιγμα
ὀλότελα. ποίησον καὶ νερουλὸν ψιμύθι καὶ γάνωσέ τα λεπτά εἰς τὰ θεμέλια. εἰς δὲ
τοὺς ἴσκιους τῶν μουστακίων βάλε μαῦρον ἄγνον, καὶ εἰς τὰ στόματα αὐτῶν ἄγνον
βόλον, εἰς δὲ τὰ χεῖλη ὀλίγον κόκκινην σάρκα σκουρανοίγοντας αὐτά μὲ βόλον. εἰς

δὲ τὰ ὀμματόκλαδα αὐτῶν ἂν θέλῃς βάλε ὀλίγον γλυκασμόν. εἰ δὲ μή, (μὴ) βάλῃς ὀλότελα. οὕτω γίνονται τὰ μαλλία καὶ γένεια.

πῶς νὰ δουλεύβῃς εἰς κτένι

Πρόπλασε τὸ χτένι μὲ αὐγὸν νερουλὸν διὰ νὰ δέχεται τὴν βαφήν. εἶτα σημάδεψον τὸ σχῆμα τοῦ ἁγίου μὲ τὸ βελόνι καὶ σφι-

Σημ.

Ἐδῶ πλέον λαμβάνει πέρας καὶ ὁ ἡμιτελής οὗτος Κῶδιξ, καί, περὶ τὸ τέλος τῆς παραύσης εὐρισκόμενοι, παραθέτομεν κατωτέρω μὲν μερικὰς ἐπεξηγηματικὰς σημειώσεις ἀφορώσας τὴν ἐργασίαν ταύτην.

ΣΤ'

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α') Τὴν προσωυμίαν «Οἰκιακὴ Ἀγιογραφικὴ Σχολὴ Χιονιάδων», πρῶτος τὴν ἀπέδωσε καὶ μετεχειρίσθη ὁ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας ἡμῶν Παιδαγωγὸς ἀξιότιμος κ. Εὐρυπίδης Σούρλας, ὁσάκις ἐπεχείρησε νὰ γράψῃ περὶ τῆς Ἀγιογραφίας καὶ Ἀγιογράφων Χιονιάδων. Τοῦτον ἠκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς.

β') Τὰς ἐκ Βορ. Ἠπείρου ἐπιγραφάς, —ἐκτὸς ἐννοεῖται ἐκείνων ποὺ ἀντεγράψαμεν ἀπὸ τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Παν. Πουλίτσα βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Ἐπιγραφαὶ καὶ Ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορ. Ἠπείρου», —τας ἄλλας, τὰς ἀναφερομένας εἰς τὰ χωρία τῆς περιφερείας Λεσκοβικίου καὶ Κολωνίας, ἦτοι: Σιάλεση ἀρ. 51, 52, 53, Ἀριζα ἀρ. 58 καὶ 97, καὶ Ράχωβα ἀρ. 115, ἀντεγράψαμεν μόνοι μας κατὰ τὸ ἔτος 1942, ἐποχὴν τότε τῆς ἀπαισίας μνήμης κατοχῆς.

γ') Αἱ φωτογραφίαι τῶν ὑπ' ἀριθ. 7 καὶ 8 εἰκόνων ἐκ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀβελ Βησσάνης ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν τότε (1960) φοιτητῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς τοῦ Πολυτεχνείου Δ. Μπουζαλᾶ ἐκ Καλαμῶν, καὶ Βασ. Τσιούλου ἐκ Βησσάνης, δι' ὃ καὶ ἀπ' ἐντεῦθεν θερμῶς τούτους εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐγενῆ αὐτῶν φροντίδα καὶ μέριμναν ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς.

δ') Ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς ὑπ' ἀρ. 31 καὶ 43 εἰκόνας τῆς ἁγ. Αἰκατερίνης, φέρει ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα μέχρι τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων ἀργυρᾶν ἐπένδυσιν, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ κλισὲ ἐμφανίζεται αὕτη ἐντελῶς λευκὴ.

ε') Διὰ τοὺς εἰς τὴν σελ. 22 καὶ 23 ἀναφερομένους ἀγιογράφους Νικόλ. Πασχάλην καὶ Μαιθαῖον Γεωργίου, διὰ τοὺς ὁποίους ἐκ παραδρομῆς ἐγράψαμεν ὅτι ἀπαντῶμεν τούτους τὸ πρῶτον εἰς τὸν ἐν Ζίτση Ἱ. Ναὸν ἁγ. Νικολάου ἱστοροῦντας μεγάλην φορητὴν εἰκόνα ἁγ. Ἀποστόλων κατὰ τὸ ἔτος 1838, ὑπάρχει ἄλλη δι' αὐτοὺς παλαιότερα κατὰ τρία ἔτη ἐπιγραφή καὶ εἰς τὸν ἐν Ζαγόρτσῃ Δωδώνης (νῦν Πολύγυρος) Ἱ. Ναὸν ἁγ. Κυριακῆς κατὰ τὸ ἔτος 1835. (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 23 καὶ 55 ἐπιγραφὴν).

στ') Ἐπίσης καὶ διὰ τὸν ἐν σελ. 27 Ἀναστάσιον Κ. Ζωγράφον (Παπακώστα Μαρινᾶ), τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι. Ἀντὶ τοῦ ὅτι ἀπαντῶμεν τοῦτον εἰς Σκαμνέλι καὶ Λεσινίτσα (νῦν Βρυσοχώρι) κατὰ τὸ ἔτος 1856, ἃς ἀναγνωσθῆ ὡς ἐξῆς: «Τοῦτον ἀπαντῶμεν ἐπὶ μικρᾶς φορητῆς εἰκόνας Γενεθλίων Προδρόμου εἰς τὸν Χιονιάδες Κονίτσης Ἱ. Ναὸν ἁγ. Ἀθανασίου κατὰ τὸ ἔτος 1848». (Βλέπε καὶ τὴν ὑπ'

ἀρ. 35 σελ. 58 ἐπιγραφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν διατυπώνει τὴν φράσιν «.....νέος ζωγράφος Χιονιάδης»).

ζ') Ἡ εἰς σελ. 24 ἀρ. 16 εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ ἐν Κονίτῃ Παρεκκλησίου τοῦ ἁγ. Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων (κελλίων Χρυσάνθου Λαϊνᾶ), δὲν φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἁγιογράφου Ματθαίου Γεωργίου Χιονιάδου. Φέρει ὅμως αὐτὸ ἢ ἐν τῷ ἰδίῳ Τέμπλῳ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ Σωτῆρος εἶναι ὀλίγον κατεστραμμένη εἰς τὸ πρόσωπον, διὰ τοῦτο ἐπροτίμήσαμεν τὴν ὡς ἄνω εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἢ ὁποία εἶναι καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ἰδίου ἁγιογράφου Ματθαίου Χιονιάδου κατὰ τὸ ἔτος 1864, ὅπως τοῦτο δύνатаί τις νὰ διαπιστώσῃ διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν εἰκόνων.

Οἱ ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι ἐπιγράμματα μετὰ ἀξιογράμματα
 μου κ. Αναστάσιον Κωνσταντίνου Χιονιάδου, διὰ
 συγγραφοῦν κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τῆς
 Παναγίας, τοῦ Προσφύτου, τῶν ἁγίων Γεωργίου, ἀγι-
 οῦ Δημητρίου καὶ ἁγίου Νικολάου ἀρ. 125) εἰσα-
 τὴν εἰκόνα αὐτῆς γεγραμμένα εἰκόνα εἰκόνα, καὶ
 ἐπιτῆ τῆς εἰκόνας ἀνεκρίτως ἢ ἢ ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως
 μετὰ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν εἰκόνα μετὰ τὴν εἰκόνα
 ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως. Ἐπιτῆ τῆς εἰκόνας ἀνεκρίτως
 ὅσα ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως
 ἐν Τριετιτῶν τῆν 5 Φεβρουαρίου 1882 (ἀνεκρίτως)
 Οἱ ἐφοροεπιτετασσοί
 ἢ ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως
 ἢ ἀνεκρίτως ἀνεκρίτως

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Όταν κατά τὸν Μάρτιον τοῦ 1954 ἐχαράξαμεν ὀλίγας γραμμὰς διὰ τὴν ἀγιογραφίαν τῶν Χιονιάδων («Ἡπειρ. Ἑστία» 1954 τεῦχος 23 σελ. 278), ἐγράψαμεν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«.....τὴν τέχνην τῆς Ἀγιογραφίας τῶν Χιονιάδων, δύο περιπτώσεις ζημιούων αὐτὴν ἱστορικῶς.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη περίπτωσις εἶναι ἢ μὴ ἀναγραφή κατὰ τὰ παλαιότερα ἔτη ὑπὸ τῶν Χιονιαδιτῶν ἀγιογράφων τῶν ὀνομάτων των καὶ τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς των, καὶ ἡ δὲ δευτέρα περίπτωσις εἶναι ἢ μὴ κατάρτισις μιᾶς τοιαύτης φύσεως μελέτης, πρὸ πενήτηκοντα τοῦλάχιστον ἐτῶν, ἵνα μὴ εἴπωμεν πρὸ ἑκατόν, ὅποτε καὶ ἐκ στόματος τῶν ἐπιζώντων τότε γηραιῶν ἀγιογράφων περισσοτέρας πληροφορίας σχετικὰς μὲ τὴν τέχνην τῆς ἀγιογραφίας καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀρχικῆς τῆς προελεύσεως θὰ εἴχαμε, καὶ συμφωνητικὰ καὶ συμβόλαια ἀγιογραφικῆς ἐργασίας περισσότερα θὰ διεσώζοντο.

Αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν ἔλλειψιν ἰδόντες ἡμεῖς, προέβημεν.....κ.τ.λ.».

Καὶ ἓνα τοιοῦτον θέμα, ἐφ' ὅσον ἔλλειπον αἱ ἐγγραφὸι δι' αὐτὸ ἱστορικαὶ πηγαί, δὲν ἦτο εὐκόλον. Αἱ ἐπιγραφαὶ κυρίως, εἰς τὰς ὁποίας ἡμεῖς ἐστηρίχθημεν, ἦσαν διεσκορπισμέναι ἀνὰ τοὺς Ναοὺς καὶ Μονὰς τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ περισυλλεγοῦν. Καὶ ἡ περισυλλογὴ των αὕτη, ἐκτὸς τοῦ ὅτι παρουσίαζε πολλὰς δυσκολίας, ἀλλ' ἀπῆτει καὶ χρόνον εὐθετον, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς, ὡς περισσότερον παντὸς ἄλλου δεσμευμένοι, ἐστερούμεθα.

Παρ' ὅλα ὁμως ταῦτα, οὔτε ἀπεγοητεύθημεν, οὔτε καὶ παρητήθημεν τοῦ σκοποῦ.

Όσαι δὴποτε καὶ ἐὰν ἦσαν αἱ δυσκολίαι, ἔπρεπε νὰ τὰς ὑπερνικήσωμεν. Ἐπρεπε νὰ ἐργασθῶμεν, νὰ κοπιάσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποβληθῶμεν καὶ εἰς δαπάνας ἀκόμη, διότι ἄλλως, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ, οὐδὲ καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐφθάσαμε σήμερον.

Ἐχοντες πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ ρητὸν «Κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ», καὶ στηριχθέντες εἰς αὐτὸ, ἐπράξαμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπεβάλλετο εἰς ἡμᾶς νὰ πράξωμεν, καὶ εἰργάσθημεν, ὅσον αἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις μᾶς ἐπέτρεψαν.

Σὺν Θεῷ δὲ, ἔπειτα ἀπὸ πολυετὲς χρονικὸν διάστημα, ἤχθη εἰς πέρας ἡ ἐν λόγῳ ἐργασία αὕτη περὶ τῆς Ἀγιογραφίας καὶ τῶν Ἀγιογράφων Χιονιάδων, καὶ οὕτω συνεπληρώθη ἐν μέρει τὸ ἱστορικὸν κενόν, τὸ ὁποῖον εἶχε δημιουργηθῆ ἀπὸ τὰς πρώτας ἀκόμη ἡμέρας τῆς ἐμφανίσεως τῆς τέχνης αὐτῆς ἐν τῷ χωρίῳ.

Τέλος πάντων, ἡμεῖς, ἀπὸ τὴν ἐν γένει πορείαν καὶ τὴν ὅλην ἐκβασιν τῆς παρουσίας ἐργασίας, μένομεν ἱκανοποιημένοι εἰς τὸ ὅτι ἐφθάσεν αὕτη εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, καὶ βλέπει σήμερον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἔστω καὶ μὲ τὰς πολλὰς ἐν αὐτῇ παρατηρουμένας ἑλλείψεις καὶ ἀτελείας.

Καὶ παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἐφθάσε εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, τὸ θέμα ὁμως δὲν ὠλοκληρώθη. Ἀπομένει ὅθεν ἢ περαιτέρω συνέχισις. Καὶ ἡ συνέχισις

αὕτη ἐναπόκειται τώρα εἰς ἄλλους. Καὶ οἱ μὲν πονοῦντες καὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ τόπου νὰ μεριμνήσουν καὶ νὰ ἐνδιαφερθοῦν διὰ τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας, οἱ δὲ εἰδικοί περὶ τὴν Ἀγιογραφίαν καὶ τὴν τέχνην τῆς Ζωγραφικῆς νὰ μελετήσουν, νὰ κρίνουν, καὶ νὰ ἀποφανθοῦν περὶ τῶν ἔργων τῶν Χιονιαδιτῶν Ἀγιογράφων, τὰ ὅποια εἶναι ἐγκατεσπαρμένα εἰς τὰς Ἰ. Μονὰς καὶ Ναοὺς τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς Βορ. Ἡπείρου, Σερβίας, Ἀλβανίας καὶ ἀλλαχοῦ. Τοιοῦτοτρόπως καὶ μόνον τὸ θέμα τοῦτο θὰ ὀλοκληρωθῇ καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πλευράς.

Ἐν τέλει δέ, περαίνοντες εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ὅλην ἐργασίαν, παραδίδομεν ταύτην εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν μὲ τὴν παράκλησιν πάντοτε ὅπως δεχθῇ ταύτην μετ' εὐμενείας.

